

CENTRALNA BIBLIOTEKA PEDAGOGICZNA
(Dabrowskiego 8)
otwarta w godzinach od 16 do 20.

T R E Ś Ć:

CZĘŚĆ URZĘDOWA.

Pozycja	Strona
61. Dekret Ministra W. R. i O. P. zwalniający p. M. B. Godeckie- z obow. Kuratora O. S. B.	351
62. Dekret Ministra W. R. i O. P. pow. p. R Petykowskiemu obowiązki Kuratora O. S. B.	351
63. Rozp. Prez. Rzplitej o organ. obwodowych władz szkolnych	352
64. „ Ministra W.R. i O.P. o podziale okręgów szkolnych	353
65. „ „ „ o org. wewn. obwod. władz. szkoln.	360
66. „ „ „ w sprawie wynagr. naucz. udział. w wysokości ponad 125 ⁰ / ₀ etatu.	365
67. Okólnik Min. W.R. i O.P. Nr. 90 o dodatku dyrektorskim	367
68. „ „ „ 95 w spr. przyjm. dzieci funk. państw. do szkół państw.	367
69. „ „ „ 106 w sprawie wieku młodzieży do klasy I.	368
70. „ „ „ 113 w spr. wynagrodz. naucz. za godz. nadliczbowe	369
71. „ „ „ 115 o zaliczkach na uposażenie	371
72. „ „ „ 116 w spr. wydob. dokum. z ZSSR.	374
73. „ „ „ 117 o urzędowych przesyłkach list.	375
74. „ „ „ 118 o czasie trwania umów, z naucz. kontr.	377
75. „ „ „ 125 o taksach i opłatach szkoln.	379
76. „ „ „ 130 o zalicz. czasu służby pomoc, siłom naukowym	385
77. „ „ „ 132 o klauzuli na świadectwach szkół zaw.	385
78. „ „ „ 143 w spr. wyjaśnień do zarząd. o taksach i opłatach, szkolnych	387
79. Zarząd. Min. W.R. i O.P. o Księdze Pam. Ucznia Żołnierza	388
80. „ Kurat. O. S. B. o planie pracy Ogniska Met. Przyrod.	390
81. „ „ „ w spr. rejonów wizytacyjnych	393
82. „ „ „ o planie rejon. konfer. wychowawczych	395
83. „ „ „ w spr. referatów na konfer. Ogn. Met. Przyrodozn.	397
84. „ „ „ w spr. planu pracy Ogniska Met. Fizyki	401
85. „ „ „ w spr. odczytów o reformie szkolnej	404
86. „ „ „ w spr. Państw. Kom. Egz. w Łomży	405
87. „ „ „ „ „ w Pińsku	406
88. Ruch służbowy w Kuratorjum O. S. B.	406

CZĘŚĆ NIEURZĘDOWA.

Organizacja Pracy Obyw. Młodzieży—Straż Przednia—J. Łopuski	408
Zagadnienie mniejszości narodowych w nowym programie historji — A. W. Tatomir	412
Ankieta w spr. oprac. historji tajnego skautingu w Polsce	416
Sprawozdanie Centr. Biblj. Pedagog. w Brześciu n.B.	424
Sprawozd. Polesk. Zw. Teatrów i Chórów Lud. w Brześciu n.B.	426
Z wydawnictw	432

KURATOR OKRĘGU SZKOLNEGO BRZESKIEGO
PRZYJMUJE INTERESANTÓW W PONIEDZIAŁKI
I PIĄTKI OD GODZ. 12 DO 14-ej.

61.

MINISTER
Wyznań Religijnych i Oświecenia
Publicznego

Dnia 25 września 1933 roku
Nr. BP. 1312133

Do

Pana Marjana Bronisława Godeckiego,
naczelnika wydziału w V stopniu służbo-
wym, p. o. Kuratora Okręgu Szkolnego
Brzeskiego

w Brześciu n. Bugiem.

Zwalniam Pana od pełnienia powierzonych Mu
pismem z dnia 13 września 1932 r. Nr. B.P. 13866 32
obowiązków Kuratora Okręgu Szkolnego Brzeskiego.

Minister
(—) J. Jędrzejewicz

62.

MINISTER
Wyznań Religijnych i Oświecenia
Publicznego

Dnia 25 września 1933 roku
Nr. BP. 1312233.

Do

Pana Romualda Petrykowskiego,
okręgowego wizytatora szkół w V st. sł.
w Kuratorjum Okręgu Szkolnego Poz-
nańskiego

w Poznaniu.

Mianuję Pana naczelnikiem wydziału w V stopniu
służbowym w Kuratorjum Okręgu Szkolnego Brze-
skiego w Brześciu nad Bugiem i równocześnie powie-
rzam Panu pełnienie obowiązków Kuratora tegoż Okrę-
gu.

Minister
(—) J. Jędrzejewicz

63.

R O Z P O R Z A D Z E N I E

Prezydenta Rzeczypospolitej

z dnia 4 lipca 1933 r.

o organizacji obwodowych władz szkolnych.

(Przedruk z Dz. U. R. P. z dnia 8 lipca 1933 r. Nr. 50, poz. 389).

Na podstawie art. 44 ust. 6 Konstytucji i art. 1 lit. b) ustawy z dnia 17 marca 1932 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr. 22, poz. 165) postanawiam co następuje:

Art. 1. Dla celów administracji w zakresie wychowania przedszkolnego i szkolnictwa powszechnego oraz w zakresie opieki nad oświatą pozaszkolną dzieli się okręgi na obwody szkolne.

Art. 2. Obwód szkolny obejmuje jeden lub więcej powiatów administracji ogólnej.

Podziału okręgów szkolnych na obwody szkolne oraz oznaczenia siedziby inspektora szkolnego dokonywa Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego drogą rozporządzeń.

Art. 3. Na czele obwodu szkolnego stoi inspektor szkolny, który reprezentuje powierzony mu dział oświaty.

Inspektor szkolny podlega bezpośrednio kuratorowi okręgu szkolnego.

Inspektor szkolny jest w obwodzie szkolnym władzą szkolną pierwszej instancji w zakresie organizacji, kierownictwa i nadzoru pedagogicznego i administracyjnego nad publicznym szkolnictwem powszechnym i wychowaniem przedszkolnym.

Inspektor szkolny pełni nadzór nad prywatnymi szkołami powszechnymi i nad prywatnymi zakładami wychowania przedszkolnego w zakresie, zleconym mu przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego; sprawuje on również opiekę nad oświatą pozaszkolną.

Art. 4. Organem inspektora szkolnego dla realizowania zadań i załatwiania spraw, należących do jego zakresu działania, jest inspektorat szkolny. W skład inspektoratu wchodzi w odpowiedniej liczbie pracownicy pedagogiczni i administracyjni.

Art. 5. Organizację wewnętrzną inspektoratów szkolnych i tryb ich urzędowania, zakres działania i kompetencje inspektora szkolnego, ustala rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 6. Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 7. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.*).

Równocześnie tracą moc wszelkie przepisy w przedmiotach, uregulowanych rozporządzeniem niniejszem.

Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mościcki*

Prezes Rady Ministrów
i Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego:

(—) *J. Jędrzejewicz.*

Minister Spraw Wewnętrznych: *Bronisław Pieracki*

Minister Spraw Zagranicznych: *Beck.*

Kierownik Ministerstwa Spraw Wojskowych: *Fabrycy*

Minister Skarbu: *Wł. Zawadzki*

Minister Sprawiedliwości: *Czesław Michałowski*

Minister Rolnictwa i Reform Rolnych:

Nakoniecznikow = Klukowski

Minister Przemysłu i Handlu: *Zarzycki*

Minister Komunikacji: *M. Butkiewicz*

Minister Opieki Społecznej: *Hubicki*

Minister Poczty i Telegrafów: *Kaliński*

64.

R O Z P O R Z A D Z E N I E

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 14 lipca 1933 r.

o podziale okręgów szkolnych na obwody szkolne.

(Przedruk z Dz. U. R. P. z dnia 9 sierpnia 1933 r. Nr. 61, poz. 459)

Na podstawie art. 2 i 6 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 4 lipca 1933 r. o organizacji obwodowych władz szkolnych (Dz. U. R. P. Nr. 50, poz. 389) zarządzam co następuje:

§ 1. Okrąg Szkolny Brzeski dzieli się na obwody szkolne:

Brzeski, obejmujący powiat brzeski, z siedzibą inspektora szkolnego w Brześciu n.B.,

*) t. j. z dniem 8 lipca 1933 r.

Drohicki, obejmujący powiat drohicki, z siedzibą inspektora szkolnego w Drohiczynie,

Koszyrski, obejmujący powiat koszyrski, z siedzibą inspektora szkolnego w Kamieniu Koszyrskim,

Kobryński, obejmujący powiat kobryński, z siedzibą inspektora szkolnego w Kobryniu,

Kosowski, obejmujący powiat kosowski, z siedzibą inspektora szkolnego w Kosowie Poleskim,

Łuniniecki, obejmujący powiat łuniniecki, z siedzibą inspektora szkolnego w Łunińcu,

Piński, obejmujący powiat piński, z siedzibą inspektora szkolnego w Pińsku,

Prużański, obejmujący powiat prużański, z siedzibą inspektora szkolnego w Pruzanie,

Stoliński, obejmujący powiat stoliński, z siedzibą inspektora szkolnego w Stolinie,

Białostocki, obejmujący miasto Białystok oraz powiaty białostocki i wysokomazowiecki, z siedzibą inspektora szkolnego w Białymstoku,

Bielski, obejmujący powiat bielski, z siedzibą inspektora szkolnego w Bielsku Podlaskim,

Łomżyński, obejmujący powiaty łomżyński i szczuczynski, z siedzibą inspektora szkolnego w Łomży,

Ostrołęcki, obejmujący powiaty ostrołęcki i ostrowski, z siedzibą inspektora szkolnego w Ostrołęce,

Sokółski, obejmujący powiat sokółski, z siedzibą inspektora szkolnego w Sokółce.

2. Okrąg Szkolny Krakowski dzieli się na obwody szkolne:

Bialski, obejmujący powiaty bialski i żywiecki, z siedzibą inspektora szkolnego w Białej Małopolskiej,

Gorlicki, obejmujący powiaty gorlicki i jasielski, z siedzibą inspektora szkolnego w Gorlicach,

Krakowski miejski, obejmujący miasto Kraków, z siedzibą inspektora szkolnego w Krakowie,

Krakowski, obejmujący powiaty krakowski, chrzanowski, bocheński, z siedzibą inspektora szkolnego w Krakowie.

Mielecki, obejmujący powiaty mielecki i ropczycki, z siedzibą inspektora szkolnego w Mielcu,

Nowosądecki, obejmujący powiaty nowosądecki i limanowski, z siedzibą inspektora szkolnego w Nowym Sączu,

Nowotarski, obejmujący powiat nowotarski, z siedzibą inspektora szkolnego w Nowym Targu,

Tarnowski, obejmujący powiaty tarnowski, brzeski i dąbrowski, z siedzibą inspektora szkolnego w Tarnowie.

Wadowicki, obejmujący powiaty wadowicki i myślenicki,

z siedzibą inspektora szkolnego w Wadowicach,
Częstochowski, obejmujący miasto Częstochowę i powiat częstochowski, z siedzibą w Częstochowie,
Buski, obejmujący powiaty stopnicki i pińczowski, z siedzibą inspektora szkolnego w Busku,
Kielecki, obejmujący powiaty kielecki, jędrzejowski i włoszczowski, z siedzibą inspektora szkolnego w Kielcach,
Konecki, obejmujący powiaty konecki i opoczyński, z siedzibą inspektora szkolnego w Końskich,
Miechowski, obejmujący powiaty miechowski i olkuski z siedzibą inspektora szkolnego w Miechowie,
Ostrowiecki, obejmujący powiaty opatowski, ilżecki i san domierski, z siedzibą inspektora szkolnego w Ostrowcu,
Radomski, obejmujący miasto Radom oraz powiaty radomski i kozienicki, z siedzibą inspektora szkolnego w Radomiu i

Sosnowiecki, obejmujący miasto Sosnowiec oraz powiaty będziński i zawierciański, z siedzibą inspektora szkolnego w Sosnowcu.

3. Okrąg Szkolny Lubelski dzieli się na obwody szkolne:

Bialski, obejmujący powiaty bialski i radzyński, z siedzibą inspektora szkolnego w Białej Podlaskiej,

Chełmski, obejmujący powiaty chełmski i włodawski, z siedzibą inspektora szkolnego w Chełmie,

Lubelski miejski, obejmujący miasto Lublin, z siedzibą inspektora szkolnego w Lublinie,

Lubelski, obejmujący powiaty lubelski, lubartowski i janowski, z siedzibą inspektora szkolnego w Lublinie,

Puławski, obejmujący powiaty puławski i garwoliński, z siedzibą inspektora szkolnego w Puławach,

Siedlecki, obejmujący powiaty siedlecki i lukowski, z siedzibą inspektora szkolnego w Siedlcach,

Sokołowski, obejmujący powiaty sokołowski i węgrowski, z siedzibą inspektora szkolnego w Sokołowie,

Tomaszowski, obejmujący powiaty tomaszowski i hrubieszowski, z siedzibą inspektora szkolnego w Tomaszowie,

Zamojski, obejmujący powiaty zamojski, biłgorajski i krasnostawski, z siedzibą inspektora szkolnego w Zamościu.

4. Okrąg Szkolny Lwowski dzieli się na obwody szkolne:

Gródecki, obejmujący powiaty gródecki, jaworowski i mościcki, z siedzibą inspektora szkolnego w Gródku Jagiellońskim,

Jarosławski, obejmujący powiaty jarosławski, przeworski i łańcucki, z siedzibą inspektora szkolnego w Jarosławiu,

Krośnieński, obejmujący powiaty krośnieński i brzozowski z siedzibą inspektora szkolnego w Krośnie,

Lwowski miejski, obejmujący miasto Lwów, z siedzibą inspektora szkolnego we Lwowie,

Lwowski, obejmujący powiaty lwowski, bobrecki i żółkiewski, z siedzibą inspektora szkolnego we Lwowie,

Nizański, obejmujący powiaty nizański i tarnobrzescki, z siedzibą inspektora szkolnego w Nisku,

Przemyski, obejmujący powiaty przemyski i dobromilski, z siedzibą inspektora szkolnego w Przemyśle,

Rawski, obejmujący powiaty rawski, sokalski i lubaczowski, z siedzibą inspektora szkolnego w Rawie Ruskiej,

Rzeszowski, obejmujący powiaty rzeszowski i kolbuszowski, z siedzibą inspektora szkolnego w Rzeszowie,

Samborski, obejmujący powiaty samborski, rudecki i drohobycki, z siedzibą inspektora szkolnego w Samborze,

Sanocki, obejmujący powiaty sanocki i leski, z siedzibą inspektora szkolnego w Sanoku,

Turczański, obejmujący powiat turczański, z siedzibą inspektora szkolnego w Turce,

Doliński, obejmujący powiaty doliński i kałuski, z siedzibą inspektora szkolnego w Dolinie,

Kołomyjski, obejmujący powiaty kołomyjski, horodeński, śniatyński i kosowski, z siedzibą inspektora szkolnego w Kołomyi,

Nadwórniański, obejmujący powiat nadwórniański, z siedzibą inspektora szkolnego w Nadwórnej,

Stanisławowski, obejmujący powiaty stanisławowski, rohatyński i tłumacki, z siedzibą inspektora szkolnego w Stanisławowie,

Stryjski, obejmujący powiaty stryjski i żydaczowski, z siedzibą inspektora szkolnego w Stryju,

Brzeżański, obejmujący powiaty brzeżański, przemysłański i podhajecki, z siedzibą inspektora szkolnego w Brzeżanach, *)

Czortkowski, obejmujący powiaty czortkowski, borszczowski, zaleszczycki i buczacki, z siedzibą inspektora szkolnego w Czortkowie,

Kamionecki, obejmujący powiaty kamionecki i radziechowski, z siedzibą inspektora szkolnego w Kamionce Strumiłowej,

Tarnopolski, obejmujący powiaty tarnopolski, skalacki i zbaraski, z siedzibą inspektora szkolnego w Tarnopolu,

*) w brzmieniu obwieszczenia z dnia 18 sierpnia 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr. 67, poz. 509).

Trembowelski, obejmujący powiaty trembowelski i kopyczyński, z siedzibą inspektora szkolnego w Trembowli,

Złoczowski, obejmujący powiaty złoczowski, brodzki i zborowski, z siedzibą inspektora szkolnego w Złoczowie.

5. Okrąg Szkolny Poznański dzieli się na obwody szkolne:

Bydgoski, obejmujący miasto Bydgoszcz oraz powiaty bydgoski, szubiński i wyrzyski, z siedzibą inspektora szkolnego w Bydgoszczy,

Chodzieski, obejmujący powiaty chodzieski i wągrowiecki, z siedzibą inspektora szkolnego w Chodzieży,

Inowrocławski, obejmujący miasto Inowrocław oraz powiaty inowrocławski, mogileński i żniński, z siedzibą inspektora szkolnego w Inowrocławiu,

Leszczyński, obejmujący powiaty leszczyński, kościański, gostyński i rawicki, z siedzibą inspektora szkolnego w Lesznie,

Nowotomyski, obejmujący powiaty nowotomyski, wolsztyński i międzychocki, z siedzibą inspektora szkolnego w Nowym Tomyślu,

Obornicki, obejmujący powiaty obornicki, szamotulski i czornkowski, z siedzibą inspektora szkolnego w Obornikach,

Ostrzeszowski, obejmujący powiaty ostrowski, kępiński i krotoszyński, z siedzibą inspektora szkolnego w Ostrzeszowie,

Poznański miejski, obejmujący miasto Poznań, z siedzibą inspektora szkolnego w Poznaniu,

Poznański, obejmujący powiaty poznański, średzki i śremski, z siedzibą inspektora szkolnego w Poznaniu,

Wrzesiński, obejmujący miasto Gniezno, oraz powiaty gnieźnieński, wrzesiński i jarociński, z siedzibą inspektora szkolnego we Wrześni,

Chojnicki, obejmujący powiaty chojnicki, tucholski i sępoleński, z siedzibą inspektora szkolnego w Chojnicach,

Grudziądzki, obejmujący miasto Grudziądz oraz powiaty grudziądzki i świecki, z siedzibą inspektora szkolnego w Grudziądzu,

Kościerski, obejmujący powiaty kościerski i kartuski, z siedzibą inspektora szkolnego w Kościerzynie,

Nowomiejski, obejmujący powiaty brodnicki, lubawski i działdowski, z siedzibą inspektora szkolnego w Nowym Mieście,

Tczewski, obejmujący powiaty tczewski i starogardzki, z siedzibą inspektora szkolnego w Tczewie,

Toruński, obejmujący miasto Toruń oraz powiaty toruński, chełmiński i wąbrzeski, z siedzibą inspektora szkolnego w Toruniu i

Wejherowski, obejmujący powiat morski i miasto Gdyń

nię, z siedzibą inspektora szkolnego w Wejherowie.

6. Okrąg Szkolny Warszawski dzieli się na obwody szkolne:

Ciechanowski, obejmujący powiaty ciechanowski, mławski i przasnyski, z siedzibą inspektora szkolnego w Ciechanowie,

Łowicki, obejmujący powiaty łowicki, kutnowski i sochaczewski, z siedzibą inspektora szkolnego w Łowiczu,

Płocki, obejmujący powiaty płocki i gostyniński, z siedzibą inspektora szkolnego w Płocku,

Pułuski, obejmujący powiaty pułuski i makowski, z siedzibą inspektora szkolnego w Pułusku,

Sierpecki, obejmujący powiaty sierpecki, rypiński i płoński, z siedzibą inspektora szkolnego w Sierpcu,

Skierniewicki, obejmujący powiaty skierniewicki i rawski, z siedzibą inspektora szkolnego w Skierniewicach,,

Warszawski miejski, obejmujący miasto Warszawę, z siedzibą inspektora szkolnego w Warszawie,

Warszawski, obejmujący powiaty warszawski, radzyński, miński, grójecki i błoński, z siedzibą inspektora szkolnego w Warszawie,

Włocławski, obejmujący powiaty włocławski, nieszawski i lipnowski, z siedzibą inspektora szkolnego we Włocławku,*)

Kaliski, obejmujący powiaty kaliski i turecki, z siedzibą inspektora szkolnego w Kaliszu,

Koniński, obejmujący powiaty koniński i kolski, z siedzibą inspektora szkolnego w Koninie,

Łódzki miejski, obejmujący miasto Łódź, z siedzibą inspektora szkolnego w Łodzi,

Łódzki, obejmujący powiaty łódzki, łęczycki i brzeziński, z siedzibą inspektora szkolnego w Łodzi,

Piotrkowski, obejmujący powiaty piotrkowski i radomski, z siedzibą inspektora szkolnego w Piotrkowie,

Wieluński, obejmujący powiat wieluński, z siedzibą inspektora szkolnego w Wieluniu,

Zduńskowolski, obejmujący powiaty łaski i sieradzki, z siedzibą inspektora szkolnego w Zduńskiej Woli.

7. Okrąg Szkolny Wileński dzieli się na obwody szkolne:

Brasławski, obejmujący powiat brasławski, z siedzibą inspektora szkolnego w Brasławiu,

Głęboki, obejmujący powiat dziśniński, z siedzibą inspektora szkolnego w Głębokiem,

*) w brzmieniu obwieszczenia z dnia 18 sierpnia 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr. 67, poz. 509).

Oszmiański, obejmujący powiat oszmiański, z siedzibą inspektora szkolnego w Oszmianie,

Postawski, obejmujący powiat postawski, z siedzibą inspektora szkolnego w Postawach,

Święciański, obejmujący powiat święciański, z siedzibą inspektora szkolnego w Święcianach,

Wilejski, obejmujący powiaty wilejski i mołodecki, z siedzibą inspektora szkolnego w Wilejce,

Wileński miejski, obejmujący miasto Wilno, z siedzibą inspektora szkolnego w Wilnie,

Wileński, obejmujący powiat wileńsko-trocki, z siedzibą inspektora szkolnego w Wilnie,

Baranowicki, obejmujący powiat baranowicki, z siedzibą inspektora szkolnego w Baranowiczach,

Lidzki, obejmujący powiat lidzki, z siedzibą inspektora szkolnego w Lidzie,

Nieświeski, obejmujący powiaty nieświeski i stolpecki, z siedzibą inspektora szkolnego w Nieświeżu,

Nowogródzki, obejmujący powiat nowogródzki, z siedzibą inspektora szkolnego w Nowogródku,

Słonimski, obejmujący powiat słonimski, z siedzibą inspektora szkolnego w Słonimie,

Szczuczyński, obejmujący powiat szczuczyński, z siedzibą inspektora szkolnego w Szczuczynie,

Wołczyński, obejmujący powiat wołczyński, z siedzibą inspektora szkolnego w Wołozynie,

Grodzieński, obejmujący powiat grodzieński, z siedzibą inspektora szkolnego w Grodnie,

Suwalski, obejmujący powiaty suwalski i augustowski, z siedzibą inspektora szkolnego w Suwałkach i

Wołkowyski, obejmujący powiat wołkowyski, z siedzibą inspektora szkolnego w Wołkowysku.

8. Okrąg Szkolny Łucki dzieli się na obwody szkolne:

Dubieński, obejmujący powiat dubieński, z siedzibą inspektora szkolnego w Dubnie,

Horochowski, obejmujący powiat horochowski, z siedzibą inspektora szkolnego w Horochowie,

Kostopolski, obejmujący powiat kostopolski, z siedzibą inspektora szkolnego w Kostopolu,

Kowelski, obejmujący powiat kowelski, z siedzibą inspektora szkolnego w Kowlu,

Krzemieński, obejmujący powiat krzemieniecki, z siedzibą inspektora szkolnego w Krzemieńcu,

Lubomelski, obejmujący powiat lubomelski, z siedzibą inspektora szkolnego w Lubomli,

Łucki, obejmujący powiat łucki, z siedzibą inspektora szkolnego w Łucku,

Rówieński, obejmujący powiaty rówieński i zdolbunowski, z siedzibą inspektora szkolnego w Równem,

Sarneński, obejmujący powiat sarneński, z siedzibą inspektora szkolnego w Sarnach i

Włodzimierski, obejmujący powiat włodzimierski, z siedzibą inspektora szkolnego we Włodzimierzu.

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 października 1933 r. Równocześnie tracą moc obowiązującą przepisy, wydane w zakresie unormowanym rozporządzeniem niniejszem.

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego:

(—) J. Jędrzejewicz

65.

R O Z P O R Z A D Z E N I E

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 25 sierpnia 1933 r. (Nr. I Org. 1012/41/33).

o organizacji wewnętrznej obwodowych władz szkolnych.

Na podstawie art. 5 i 6 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 4 lipca 1933 r. o organizacji obwodowych władz szkolnych (Dz. U. R. P. Nr. 50, poz. 389) zarządzam co następuje:

§ 1.

Inspektor szkolny działa pod osobistą odpowiedzialnością samodzielnie i jednoosobowo, z zastrzeżeniem kolegjalnego załatwiania spraw stosownie do obowiązujących przepisów.

Inspektor szkolny załatwia sprawy, należące do jego zakresu działania, osobiście lub przy pomocy podległego mu urzędu, noszącego nazwę inspektorat szkolny.

§ 2.

Stosunek inspektora szkolnego do samorządu szkolnego regulują osobne przepisy.

§ 3.

W skład inspektoratu szkolnego wchodzi jeden lub więcej zastępców inspektora szkolnego i instruktor oświaty poza-

szkolnej, jako pracownicy pedagogiczni, oraz odpowiednia liczba pracowników administracyjnych.

Zastępcy inspektora szkolnego i instruktor oświaty pozaszkolnej są pomocnikami inspektora w zakresie, objętym przepisem art. 3 ust. 3 i 4 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 4 lipca 1933 r. o organizacji obwodowych władz szkolnych, i stanowią zarazem organ doradczy inspektora szkolnego, obradujący pod jego przewodnictwem.

Pracownicy pedagogiczni mogą być używani do załatwiania spraw administracyjnych tylko w zakresie powierzonych im spraw organizacyjno-szkolnych i oświatowych, o ile te sprawy administracyjne nie mogą być wykonane przez pracowników administracyjnych.

Szczegółowy zakres czynności pracowników pedagogicznych i administracyjnych określa osobna instrukcja.

Pracownicy inspektoratu szkolnego działają we wzajemnym porozumieniu się w sprawach tego wymagających.

§ 4.

Poszczególni pracownicy wchodzący w skład inspektoratu szkolnego występują nazewnątrz tylko w imieniu inspektora szkolnego.

§ 5.

Inspektor szkolny sprawuje powierzony mu urząd zgodnie z przepisami, wskazaniem władz szkolnych oraz interesem publicznym.

Inspektor szkolny jest odpowiedzialny za organizację i realizację powszechnego nauczania oraz stan nauczania i wychowania w podległych mu szkołach, za stan wychowania w podległych mu zakładach wychowania przedszkolnego, za opiekę i wyzyskanie wszelkich właściwych środków, zmierzających do podniesienia stanu i poziomu oświaty pozaszkolnej, oraz za stan organizacyjny i wykonanie prac i zadań inspektoratu szkolnego.

Dla celów realizacji zadań, wskazanych w art. 3 ust. 3 i 4 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 4 lipca 1933 r. wyznacza inspektor szkolny rejony inspekcyjne i — zatrzymując dla siebie jeden rejon — powierza pozostałe poszczególnym zastępcom inspektora szkolnego. Niezależnie od tego inspektor szkolny powierza opracowywanie specjalnych zagadnień organizacyjno-oświatowych poszczególnym zastępcom inspektora szkolnego.

§ 6.

Inspektor szkolny jest zwierzchnikiem służbowym pra-

owników inspektoratu szkolnego, jako te ẓnauczycieli państwowych i publicznych szkół powszechnych i zakładów wychowania przedszkolnego, sprawuje nad ich działalnością nadzór, decyduje we wszystkich sprawach, należących do jego kompetencji, jako też udziela wiążących dyrektyw ze stanowiska interesu służbowego.

§ 7.

W zakresie spraw, związanych z powszechnem nauczaniem i wychowaniem szkolnem i przedszkolnem na terenie obwodu szkolnego, jest inspektor szkolny odpowiedzialny w szczególności:

1) za inicjatywę i zgodnie z potrzebami lokalnymi i przepisami oraz wskazówkami władz szkolnych realizowanie powszechnego nauczania oraz za organizację publicznego szkolnictwa powszechnego (zakładanie, przekształcanie, budowa szkół, zaspakajanie ich potrzeb rzeczowych i t. p.), a w związku z tem za utrzymywanie kontaktu z instytucjami społecznymi, ułatwiającemi realizację powyższych zadań.

2) za należyte i skuteczne sprawowanie:

a) kierowniczego nadzoru nad publicznymi szkołami powszechnymi, za ich organizację, stan wychowania i nauczania,

b) nadzoru nad prywatnemi szkołami powszechnymi w zakresie, zleconym mu przez władze szkolne,

c) nadzoru nad zakładami wychowania przedszkolnego,

3) za organizację, stan i skuteczność akcji dokształcania kierowników i nauczycieli publicznych szkół powszechnych i wychowawczyń zakładów wychowania przedszkolnego.

§ 8.

W zakresie oświaty pozaszkolnej w swoim obwodzie jest inspektor szkolny odpowiedzialny:

a) za badanie i znajomość potrzeb oświaty pozaszkolnej, czuwanie nad ich zaspakajaniem i organizowaniem pomocy fachowej,

a) za inicjowanie i koordynowanie akcji społecznej w zakresie oświaty pozaszkolnej i kierowanie jej na właściwe tory,

c) za utrzymywanie stałego kontaktu z organami samorządu terytorjalnego i gospodarczego, jakoteż z odpowiednimi instytucjami społecznymi.

§ 9.

W zakresie organizacji pracy w inspektoracie szkolnym inspektor jest odpowiedzialny:

- a) za należyte zorganizowanie i skoordynowanie pracy w inspektoracie oraz za nadzór nad należytem spełnianiem obowiązków przez jego pracowników,
- b) za zgodność aprobowanych przez siebie załatwień z obowiązującymi przepisami, ze wskazaniami władz szkolnych oraz z ogólnym interesem publicznym,
- c) za ściśle informowanie władz przełożonych o stanie spraw, które winny być podane do ich wiadomości,
- d) za podjęcie inicjatywy wobec właściwych władz co do wydania niezbędnych zarządzeń, wynikających z przepisów prawnych, czy stosunków faktycznych, związanych z zakresem działania inspektora,
- e) za przestrzeganie zasad oszczędności w administracji publicznej.

§ 10.

Inspektora szkolnego zastępuje zastępca inspektora szkolnego, jeśli w inspektoracie jest kilku zastępców inspektora szkolnego, inspektor wyznacza z pośród nich swego stałego zastępcę i powierza mu stały zakres zastępstwa; zakres ten może być szerszy w czasie nieobecności inspektora w siedzibie urzędu.

Stały zastępca inspektora szkolnego ponosi odpowiedzialność w zakresie poruczonego mu zastępstwa.

W przypadku, gdy inspektor nie może pełnić swych obowiązków służbowych z powodu choroby, albo gdy przebywa na urlopie, na stałego zastępcę przechodzą wszystkie uprawnienia i obowiązki inspektora.

§ 11.

Każdy zastępca inspektora szkolnego ponosi całkowitą odpowiedzialność za organizację powszechnego nauczania w swoim rejonie, organizację i stan nauczania i wychowania w szkołach swego rejonu, za opracowywanie poruczonych mu zagadnień oraz za załatwianie poruczonych mu spraw zgodnie z wymaganiami organizacyjnymi, dydaktycznymi i wychowawczymi.

Instruktor oświaty pozaszkolnej ponosi odpowiedzialność za dokładną znajomość stanu i potrzeb oświaty pozaszkolnej na terenie obwodu szkolnego oraz za umiejętne wykonanie powierzonych mu prac przy użyciu właściwych metod i środków.

§ 12.

Wszyscy pracownicy inspektoratu, przygotowujący za-

łatwienia spraw, ponoszą odpowiedzialność:

1) za dokładną znajomość przepisów ustaw, rozporządzeń i okólników, obowiązujących w zakresie danego działu, i ich ściśle stosowanie,

2) za należyte gromadzenie materiału potrzebnego do załatwiania spraw, dokładne ustalenie stanu faktycznego oraz przedstawienie sprawy zgodnie z aktami,

3) za dokładne przytoczenie w załatwieniu wszelkich dat, nazwisk, nazw, obliczeń cyfrowych i t. p.,

4) za dopilnowanie terminów, zarówno wynikających z ustaw i rozporządzeń jak i zakreślonych przez władze szkolne, oraz terminów, wynikających z okoliczności sprawy,

5) za zaprojektowanie załatwienia w ten sposób, aby ono od razu załatwiało sprawę w sposób ostateczny, bądź też obejmowało od razu wszystkie niezbędne szczegóły i nie wywoływało potrzeby dalszej przygotowawczej korespondencji (w przypadku zbierania materiałów, żądania wyjaśnień i t. p.),

6) za ściśle stosowanie przepisów kancelaryjnych oraz za należyte przechowywanie akt, ewidencji i pomocy urzędowych.

§ 13.

Organizację kancelarii inspektoratu szkolnego regulują osobne przepisy.

Pracownik prowadzący kancelarię inspektoratu jest odpowiedzialny:

1) za ściśle przestrzeganie przepisów kancelaryjnych oraz informowanie inspektora o brakach dostrzeżonych w tym względzie,

2) za przestrzeganie zasady oszczędności w gospodarce kancelaryjnej,

3) za techniczną ochronę tajności i poufności spraw.

§ 14.

Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 października 1933 r. Równocześnie tracą moc obowiązującą wszelkie przepisy, wydane w sprawach, unormowanych niniejszym rozporządzeniem.

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego

(—) J. Jędrzejewicz

66.

R O Z P O R Z A D Z E N I E**Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego**

z dnia 26 września 1935 r. (Nr. BP=13812/33).

w sprawie wynagradzania nauczycieli, udzielających lekcji szkolnych w wymiarze ponad 125% etatu w państwowych szkołach średnich ogólnokształcących, w państwowych zakładach kształcenia nauczycieli oraz w państwowych szkołach zawodowych (z wyjątkiem ludowych szkół rolniczych).

Na zasadzie art. 9 ustawy z dnia 9 października 1925 r. o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych i wojska (Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 924), w porozumieniu z Ministrem Skarbu zarządzam, co następuje:

§ 1. Nauczyciele państwowych szkół średnich ogólnokształcących oraz państwowych zakładów kształcenia nauczycieli, udzielający lekcji szkolnych ponad przewidzianą w art. 36 powyższej ustawy normę 125% ilości godzin, określonej w art. 34 tej ustawy w brzmieniu art. 4 ustawy z dnia 22 grudnia 1925 r. o środkach zapewnienia równowagi budżetowej (Dz. U. R. P. Nr. 129, poz. 918), zmienionego art. 2 ustawy z dnia 1 marca 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 27, poz. 207).

1) pobierający uposażenie służbowe według: IX, VIII i VII grupy, otrzymują zł. 12,

2) pobierający uposażenie służbowe według: VI i V grupy, otrzymują zł. 20 —
miesięcznie za każdą godzinę tygodniowo.

§ 2. Nauczyciele przedmiotów zawodowych w państwowych szkołach zawodowych z wyjątkiem ludowych szkół rolniczych, udzielający lekcji szkolnych ponad przewidzianą w art. 53 powyższej ustawy normę 125% ilości godzin, określonej w art. 51 tej ustawy w brzmieniu art. 4 ustawy z dnia 22 grudnia 1925 r. o środkach zapewnienia równowagi budżetowej (Dz. U. R. P. Nr. 129, poz. 918), zmienionego art. 2 ustawy z dnia 1 marca 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 27, poz. 207), oraz instruktorzy otrzymują miesięcznie za każdą godzinę tygodniowo następujące wynagrodzenie:

a) nauczyciele:

1) pobierający uposażenie służbowe według XI i X grupy — zł. 10,

2) pobierający uposażenie służbowe według IX, VIII i VII grupy — zł. 12,

3) pobierający uposażenie służbowe według VI i V grupy — zł. 20;

b) instruktorzy:

- 1) pobierający uposażenie służbowe według XI grupy —
zł. 6,
- 2) pobierający uposażenie służbowe według X grupy —
zł. 7,
- 3) pobierający uposażenie służbowe według IX grupy —
zł. 8,
- 4) pobierający uposażenie służbowe według VIII grupy
— zł. 9.

Nauczyciele przedmiotów ogólnokształcących i pomocniczych w państwowych szkołach zawodowych otrzymują wynagrodzenie według norm, podanych w § 1 niniejszego rozporządzenia.

§ 3. Powyższe wynagrodzenie określone w § 1 i 2 niniejszego rozporządzenia winno być nauczycielom względnie instruktorom wypłacane miesięcznie zgóry z tem jednak zastrzeżeniem, że nauczyciele, którzy z jakichkolwiek powodów obejmą nauczanie w godzinach ponad 125% ilości godzin przewidzianej dla danej kategorii przedmiotów, w pierwszej względnie w drugiej połowie miesiąca, otrzymują za dany miesiąc wynagrodzenie jak za cały, względnie jak za połowę miesiąca. W tym wypadku wynagrodzenie za odnośny miesiąc płatne jest zdołu.

§ 4. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 października 1933 r. Z dniem tym traci moc obowiązującą rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z Ministrem Skarbu z dnia 13 listopada 1929 r. w sprawie wynagradzania nauczycieli, udzielających lekcyj szkolnych w wymiarze ponad 125% etatu w państwowych zakładach kształcenia nauczycieli, w państwowych szkołach średnich ogólnokształcących oraz w państwowych szkołach zawodowych (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 13, poz. 182).

Za Ministra Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego:

(—) *Dr. B. Żongolowicz.*
Podsekretarz Stanu.

67.

MINISTERSTWO**Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego****OKÓLNIK Nr. 90.**

z dnia 8 czerwca 1933 r. (BO:4797/33)

o dodatku dyrektorskim dla p. o. kierowników gimnazjów państwowych i państwowych zakładów kształcenia nauczycieli.

W związku z zapytaniem jednego z Kuratorów, Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego oznajmia, iż zarządzenie tutejsze z dnia 12 grudnia 1925 r. Nr. 10282/25 w sprawie dodatku dyrektorskiego w wysokości 225 mnożnych miesięcznie, przewidzianego w ustępie 1 art. 37 ustawy z dnia 9 października 1923 r. o uposażeniu funkcjonarjuszów państwowych i wojska (Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 924) obowiązuje nadal, t. j., że dodatek ten przysługuje tylko dyrektorom zamianowanym na stałe, nie zaś pełniącym obowiązki dyrektorskie.

Szef Biura Personalnego
(—) Jan T. Lipka.

68.

MINISTER**Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego****OKÓLNIK Nr. 95.**

z dnia 21 czerwca 1933 r. (II S.:5923/33)

w sprawie przyjmowania dzieci funkcjonarjuszów państwowych do państwowych szkół średnich ogólnokształcących, zawodowych oraz zakładów kształcenia nauczycieli.

W związku ze skasowaniem zwrotu opłat szkolnych za dzieci funkcjonarjuszów państwowych, uczęszczające do prywatnych szkół średnich ogólnokształcących i zawodowych oraz do prywatnych zakładów kształcenia nauczycieli, zarządzam, ażeby dzieci funkcjonarjuszów państwowych, które dotąd uczęszczały do pomienionych szkół, zostały przyjęte do odnośnych zakładów państwowych, nie wyłączając klas najwyższych, o ile zgłoszą się o przyjęcie i o ile będą posiadały odpowiednie warunki.

W gimnazjach i zakładach kształcenia nauczycieli przy przechodzeniu ze szkół prywatnych z pełnymi prawami wystarcza okazanie właściwego świadectwa szkolnego, przy przechodzeniu zaś ze szkół prywatnych z niepełnymi prawami konieczny jest nadto pomyślny wynik egzaminu wstępnego. W szkolnictwie zawodowym niezbędny jest zawsze egzamin wstępny, choćby miało miejsce przejście ze szkoły prywatnej tego samego zawodu.

W związku z powyższem należy dla tych dzieci funkcjonarjuszów państwowych, które muszą być podane egzaminom wstępnym, zorganizować egzaminy dodatkowe przed rozpoczęciem lub najpóźniej w pierwszym tygodniu roku szkolnego.

Przewidując, że wskutek zarządzenia mego zwiększy się znacznie liczba młodzieży, zwłaszcza w państwowych szkołach średnich ogólnokształcących, zezwalam na podniesienie w tych ostatnich liczby uczniów w klasie do 50.

Gdyby środek ten okazał się niewystarczający i zachodziła potrzeba otwarcia z tego powodu nowych oddziałów równoległych, należy w każdym poszczególnym wypadku uzyskać na otwarcie zgodę Ministerstwa, występując z odpowiednio umotywowanym wnioskiem.

O ile w miejscowości, w której istnieje państwowe gimnazjum męskie, ani też w pobliżu niema państwowego gimnazjum żeńskiego, skłonny byłbym w celu pomieszczenia córek funkcjonarjuszów państwowych zezwalać na koedukację, lecz gdy chodzi o przyszły rok szkolny tylko w obrębie klasy I według nowego ustroju. W każdym wypadku zamierzonego wprowadzenia koedukacji należy uzyskać uprzednio zgodę Ministerstwa.

Minister:
Wyznań Religijnych i Oświecenia
Publicznego
(—) J. Jędrzejewicz.

69.

MINISTERSTWO

Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

OKÓLNIK Nr. 106.

z dnia 15 lipca 1933 r. (II. S:5629/33)

w sprawie wieku młodzieży do kl. I według nowego ustroju.

W związku z zapytaniami Kuratorów Okręgów Szkolnych Ministerstwo — w uzupełnieniu okólnika Nr. 40 z dnia 30 marca 1933 r. (II S:3069/33 w sprawie organizacji roku

szkolnego 1933/34 w szkołach średnich ogólnokształcących i zakładach kształcenia nauczycieli — komunikuje, co następuje:

- 1) wymagania co do wieku uczniów, wstępujących do kl. I według nowego ustroju (pkt. 2 okólnika), a mianowicie konieczność ukończenia co najmniej 12 lat, należy rozumieć w ten sposób, że te 12 lat winny być ukończone do dnia rozpoczęcia nauki w kl. I-ej, t. j. do dnia 20 sierpnia b. r.
- 2) W bieżącym roku szkolnym i następnych aż do odwołania w stosunku do młodzieży, która zgłasza się do egzaminu wstępnego do kl. I według nowego ustroju ze świadectwem ukończenia sześciu klas szkoły powszechnej względnie ukończenia dwóch klas prywatnej szkoły średniej ogólnokształcącej o niepełnych prawach szkół państwowych, można nie przestrzegać postanowienia o wieku.

Powyzsze postanowienia dotyczą również szkół niepaństwowych.

O tem należy zawiadomić szkoły.

Za dyrektora Departamentu

(—) *Dr. M. Mendys*
Naczelnik Wydziału

70.

MINISTERSTWO

Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

OKÓLNIK Nr. 113.

z dnia 23 lipca 1933 r. (BP:10825/33)

w sprawie wynagrodzenia nauczycieli za godziny nadliczbowe w związku z wprowadzeniem nowej organizacji roku szkolnego.

W związku z wprowadzeniem nowej organizacji roku szkolnego, jedno z Kuratorów wystąpiło do Ministerstwa z zapytaniem, jakie terminy należy przyjmować przy wypłacie wynagrodzenia nauczycielom za godziny nadliczbowe.

Na powyższe zapytanie Ministerstwo wyjaśnia, co następuje:

Wynagrodzenie za przepracowane w bieżącym roku szkolnym godziny nadliczbowe, określone postanowieniami art. 34 i 51 ustawy z dnia 9 października 1923 r. o uposażeniu funkcjonariuszy państwowych i wojska powinno być płatne :

- a) za pełne miesiące lipiec i sierpień 1933 roku tej kate-

gorji nauczycieli, która zatrudniona była w godzinach nadliczbowych przez cały rok szkolny (uzasadnienie: nauczyciel zatrudniony w godzinach nadliczbowych przez cały rok szkolny otrzymuje wynagrodzenie za 12 miesięcy — par. 3 ust. 1 i 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów i Ministra Skarbu z dnia 18 lutego 1926 roku (Dz. U. Min. W. R. i O. P. Nr. 13 z 1926 r., poz. 166).

- b) za 1 miesiąc wakacyjny t. j. za czas od 16 czerwca 1933 r. do 15 lipca 1933 r. tej kategorii nauczycieli, która zatrudniona była w godzinach nadliczbowych nie przez cały rok szkolny, lecz co najmniej przez 5 miesięcy lub przez 1 semestr (uzasadnienie: par. 3 ust. 3 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów i Ministra Skarbu z dnia 18 lutego 1926 r. (Dz. U. Min. W. R. i O. P. Nr. 13 z 1926 r., poz. 166).

Począwszy od nowego roku szkolnego 1933/34 należy przy wypłacaniu wynagrodzenia za godziny nadliczbowe trzymać się następujących zasad:

- A. Nauczyciele, którzy zatrudnieni będą w godzinach nadliczbowych od 20 sierpnia 1933 r., otrzymają 1 września 1933 r. a) tytułem wynagrodzenia za sierpień za 10 dni godzin nadliczbowych (do 125%) oraz za 15 dni godzin nadliczbowych (ponad 125%), nadto b) wynagrodzenie zgóry za cały wrzesień; 1 października, 1 listopada i t. d. .... 1 maja 1934 r. za cały miesiąc zgóry, natomiast 1 czerwca 1934 r. za cały czerwiec, w tem już za 15 dni wakacyj, 1 lipca 1934 r. za cały miesiąc wakacyjny, 1 sierpnia 1934 r. za 15 dni t. j. za brakującą resztę II miesiąca wakacyjnego.
- B. Ci, którzy rozpoczęli pracę przed 15 stycznia 1934 r., ale po 20 sierpnia 1933 r. otrzymują: 1-go najbliższego miesiąca wynagrodzenie zdołu za dotychczas pracowany okres czasu oraz wynagrodzenie zgóry za miesiąc bieżący i t. d. .... 1 czerwca jak pod A., 1 lipca 1934 r. za 15 dni t. j. za brakującą resztę 1-go miesiąca wakacyjnego.
- C. Ci, którzy pracowali w godzinach nadliczbowych krócej aniżeli 5 miesięcy, otrzymują w dniu 1 czerwca 1934 r. tylko wynagrodzenie za 15 dni czerwca.

Powyższe zasady mają analogiczne zastosowanie do wypłat, wynikających z rozporządzenia Ministra W. R. i O. P. z dnia 18.II.1926 r. (Dz. U. Min. Nr. 13, poz. 168).

Nauczyciele, zatrudnieni w godzinach nadliczbowych w

roku szkolnym 1932/33, którzy z tytułu swej pracy w ciągu całego ubiegłego roku szkolnego są uprawnieni do otrzymania wynagrodzenia za godziny nadliczbowe za cały miesiąc lipiec i sierpień 1933 r. nie otrzymają specjalnego wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, w których będą nauczali w okresie od 20.8.1933 r. do 31.8.1933 r., ponieważ ten ostatni okres czasu łącznie z okresem nauczania od 1.9.1932 do 15.6.1933 stanowiąc będzie 10-miesięczny okres, dający upoważnienie do wypłaty wynagrodzenia za miesiące wakacyjne. W razie gdyby nauczyciel, o którym mowa wyżej, w okresie od dnia 20.8.1933 r. do 31.8.1933 r. nauczał w większym wymiarze godzin, aniżeli wynosić będzie średnia ilość godzin z ubiegłego roku szkolnego, należy mu asygnować wynagrodzenie za tę różnicę godzin.

Należy wziąć pod uwagę, że nowa organizacja roku szkolnego nie dotyczy szkół, wymienionych w postanowieniu Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 6.XII.1932 r. Nr. III.TP=5162/32 (Dz. Urzęd. Min. W. R. i O. P. Nr. 9, poz. 110).

Wynagrodzenie nauczycieli nieetatowych oraz duszpastarzy, określone postanowieniami rozporządzeń z dnia 1 marca 1926 r. (Dz. U. R. P. Nr. 33, poz. 204 i Nr. 27 poz. 162) płatne jest:

- a) za cały miesiąc czerwiec 1933 r. w tej kategorii osób, która była zatrudniona w godzinach przez cały rok szkolny i z tego tytułu winna otrzymać wynagrodzenie, określone w par. 1 i w ciągu 10 miesięcy (par. 2 tegoż rozporządzenia)
- b) za $\frac{1}{2}$ miesiąca czerwca 1933 r. tej kategorii nauczycieli, która była zatrudniona w tych godzinach przez cały rok szkolny.

Szef Biura Personalnego
(—) Jan T. Lipka

71.

MINISTERSTWO

Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

OKÓLNIK Nr. 115.

z dnia 22 lipca 1933 r. (BP=10861/33)

o zaliczkach na uposażenie.

Prezes Rady Ministrów
dn. 21. VII, 1933 roku Nr. 42-2|10.
Okólnik Nr. 35.

Na zasadzie art. 15 ustawy z dnia 9 października 1923

r. o uposażeniu funkcjonarjuszów państwowych i wojska (Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 924) w brzmieniu ustalonym w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 38, poz. 370) oraz na zasadzie art. 6 § 1 ustawy z dnia 5 grudnia 1923 r. o uposażeniu sędziów w sądownictwie powszechnym i administracyjnym, oraz prokuratorów (Dz. U. R. P. Nr. 134, poz. 1107) zarządzam w porozumieniu z Panem Ministrem Skarbu, co następuje:

I) bezprocentowe zaliczki na uposażenie mogą być udzielane zgodnie z wyżej powołanymi przepisami funkcjonarjuszom państwowym, wyszczególnionym w art. 1 ustawy uposażeniowej z dnia 9 października 1923 r. sędziom i prokuratorom, oficerom zawodowym i tym oficerom rezerwy, zatrzymanym w czynnej służbie, którzy zostali zakwalifikowani na oficerów zawodowych, oraz szeregowym zawodowym.

Z pośród wyżej wymienionych wylacza się od prawa do zaliczki te osoby, które: a) pozostają w stanie nieczynnym wzgl. w stanie rozporządzalności, b) są zawieszane w pełnieniu służby, c) pozostają na urlopie bezpłatnym, oraz d) którym wypowiedziano stosunek służbowy.

W drodze wyjątku od postanowień, zawartych w pkt. c) ustępu poprzedniego, mogą być udzielane bezprocentowe zaliczki na uposażenia osobom, pozostającym na bezpłatnym urlopie, udzielonym dla uzupełnienia studjów. W tym wypadku potrącenie rat udzielonej zaliczki z uposażenia rozpoczyna się od 1-go dnia miesiąca następującego po ukończeniu urlopu.

II. Zaliczki mogą być udzielane: a) na cele konsumpcyjne, jak np.: na kupno ubrania, obuwia, opału na zimę, b) na wydatki niezwiązane z potrzebami życia codziennego, jak np. na pokrycie wydatków spowodowanych chorobą proszącego, chorobą lub śmiercią członków jego rodziny w rozumieniu prawa cywilnego, na spłatę długów, powstałych bez winy proszącego, na kupno niezbędnych ruchomości, na koszty odbycia podróży naukowych, ogłoszenia pracy naukowej, c) na koszty budowy własnego mieszkania.

Prawo do otrzymania zaliczki na koszty budowy własnego mieszkania przysługuje osobom, wymienionym w p. 1, jeżeli 1) nie mają odpowiedniego do swego stanu rodzinnego mieszkania, wynajętego bezpośrednio od właściciela w domu, podlegającym ochronie lokatorów i 2) jeżeli same lub do spółki z małżonkiem, rodzicami lub rodzeństwem, o ile z osobami temi prowadzą wspólne gospodarstwo domowe, rozpoczęły już budowę mieszkania na własność, albo też są członkami spółdzielni mieszkaniowej, która buduje dla nich mieszkania w domu spółdzielczym. Z pośród wymienionych osób należy uwzględniać przedewszystkiem osoby, znajdujące się w wyjątkowo niekorzystnym położeniu mieszkaniowym (np. osoby,

mieszkające poza granicami miejscowości, w której pełnią służbę i t. p.). Na budowę jednego i tego samego mieszkania może być udzielona zaliczka tylko raz jeden.

III. Osoba, ubiegająca się o zaliczkę winna szczegółowo uzasadnić jej potrzebę i wysokość. Sprawa przyznania zaliczki i jej wysokość zależna jest od uznania władzy, uprawnionej do udzielania zaliczek.

Udzielenie nowej zaliczki przed spłatą poprzedniej, jest dopuszczalne jedynie pod warunkiem równoczesnego potrącenia reszty rat poprzedniej zaliczki.

IV. Zaliczki na uposażenie przyznaje się w złotych również i dla personelu przebywającego zagranicą. Wysokość zaliczek nie może przekraczać: a) na cele konsumpcyjne — 2-miesięcznego uposażenia, b) na wydatki niezwiązane z potrzebami życia codziennego — 3-miesięcznego uposażenia, c) na budowę własnego mieszkania — 6-miesięcznego uposażenia.

Zaliczka w wysokości przekraczającej 3-miesięczne uposażenie może być udzielona prowizorycznym funkcjonariuszom państwowym, jak również etatowym, którzy jeszcze nie nabyli praw emerytalnych tylko wtedy, jeżeli zostanie zabezpieczona albo hipotecznie, albo przez zobowiązanie dwu wypłacalnych ręczyeli.

Za podstawę obliczenia zaliczki przyjmuje się uposażenie, przysługujące na zasadzie art. 3, 4, 37 ust. 1, 47 ust. 1, 48 ust. 2, 49 ust. 2, 54 ust. 1, 62 ust. 1 i 118 ustawy z dnia 9 października 1923 r. o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych i wojska (Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 924), oraz art. art. 4, 5, 8 i 25 ustawy z dnia 5 grudnia 1923 r. o uposażeniu sędziów i prokuratorów (Dz. U. R. P. Nr. 134, poz. 1107) przy uwzględnieniu postanowień rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 21 maja 1932 r. o zmianie wysokości uposażeń (Dz. U. R. P. Nr. 43, poz. 419). Ponadto uwzględnia się przy obliczaniu zaliczki dodatek mieszkaniowy.

V. Zwrot zaliczki, udzielonej do wysokości 1-miesięcznego uposażenia następuje w nie więcej jak 12, zaliczki udzielonej w wysokości 2-miesięcznego uposażenia w nie więcej niż 18, zaliczki udzielonej do wysokości 3-miesięcznego uposażenia w nie więcej niż 30, wreszcie zwrot zaliczki, udzielonej w wymiarze wyższym, niż 3-miesięczne uposażenie w nie więcej, niż 36 bezpośrednio po sobie następujących ratach miesięcznych.

Raty zaliczki potrąca się z uposażenia, począwszy od 1-go dnia miesiąca następującego po przyznaniu zaliczki.

VI. Przyznawanie zaliczek osobom pełniącym służbę we

władzach i urzędach niższych instancij służy władzom podległym bezpośrednio władzy naczelnej, z wyjątkiem kierowników tych władz, którym przyznaje zaliczki władza naczelna.

Przyznawanie zaliczek osobom, pełniącym służbę we władzach naczelnych służy tymże władzom z wyjątkiem kierowników tych władz, którym zaliczki przyznaje Prezes Rady Ministrów.

Przyznawanie zaliczek budowlanych, przekraczających 3-miesięczne uposażenie należy do władzy naczelnej.

VII. W wypadkach rozwiązania stosunku służbowego bez uposażenia emerytalnego należy zaległe raty zaliczkowe potrącić w całości względnie wyegzekwować od ręcycieli.

VIII. W razie śmierci przed spłatą zaliczki dług z powyższego tytułu obciąża spadkobierców do wysokości odziedziczonego majątku, zgodnie z przepisami obowiązujących ustaw cywilnych.

XI. Poprzedni okólnik Prezesa Rady Ministrów z dnia uposażenie obowiązują postanowienia okólnika Ministerstwa Skarbu z dnia 4 lipca 1930 r. L.D.III.205/1/30 w sprawie zasad umarzania niektórych wierzytelności Skarbu Państwa.

X. Kontrola regularnych spłat zaliczek należy do obowiązków władz asygnujących uposażenie służbowe.

XI. Poprzedni okólnik Prezesa Rady Ministrów z dnia 4 maja 1931 r. Nr. 6702/IV.Og. w sprawie zaliczek na uposażenie uchyla się.

Prezes Rady Ministrów
(—) J. Jędrzejewicz.

Powyższe rozporządzenie Pana Prezesa Rady Ministrów podaję do wiadomości i ścisłego stosowania.

Szef Biura Personalnego
(—) Jan T. Lipka

72.

M I N I S T E R S T W O

Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

OKÓLNIK Nr. 116.

z dnia 21 lipca 1933 r. (BP:8571/33)

w sprawie wydobywania dokumentów z Z. S. S. R.

Ministerstwo Spraw Zagranicznych pismem z dnia 14 czerwca 1933 r. Nr. E.III.802-a (zasad/1/2) podało do wiadomości

mości następujące wyjaśnienie w sprawie obowiązującego trybu postępowania przy wydobywaniu dokumentów z Z. S. S. R.:

Wobec wątpliwości, powstałych co do pogodzenia zasady bezpośredniego korespondowania wszystkich władz i urzędów państwowych i samorządowych z urzędami zagranicznymi R. P. w sprawie wydobywania dokumentów z Z. S. S. R., usalonej w piśmie Ministerstwa Spraw Zagranicznych z dnia 27.4.33 r. Nr. E.III.695-b-Ros.zasad./1/33, a okólnikiem Prezydium Rady Ministrów Nr. 16 z dnia 27.4.33 r., ustalającym zasadę przesyłania korespondencji, przeznaczonej dla urzędów zagranicznych R. P. na terytorjum Z. S. S. R. za pośrednictwem Ekspedytu Kurjerskiego Spraw Zagranicznych, Ministerstwo wyjaśnia, że oba te zarządzenia nie są sprzeczne z sobą, albowiem korespondencja, umieszczona w zamkniętych kopertach, adresowanych do właściwego urzędu konsularnego i przesyłana do ekspedytu Kurjerskiego Ministerstwa Spraw Zagranicznych nie jest przedmiotem merytorycznego urzędowania w Ministerstwie Spraw Zagranicznych, a przez dołączenie jej do poczty kurjerskiej zasada bezpośredniości korespondencji nie zostaje naruszona.

Co do wątpliwości, powstałych w związku z interpretacją p. 3 i 4 pisma Ministerstwa Spraw Zagranicznych z dnia 27.4.33 r. Ministerstwo Spraw Zagranicznych wyjaśnia, że podania urzędników, złożone do władzy zwierzchniej i zaopatrzone w adnotację, iż dokument potrzebny jest dla celów służbowych, mogą oczywiście być przesłane przez tę władzę zwierzchnią bezpośrednio do właściwego urzędu konsularnego. W tym wypadku pod względem formalnym podania, wspomniane w p. 3 pisma Ministerstwa Spraw Zagranicznych z dnia 27.4.33 r. E.III.695-b-ros.zasad./1/33 zostałyby zrównane z wnioskami, wspomnianymi w p. 4.

Czy dokumenty potrzebne dla celów służbowych będą zażądane w trybie p. 3 czy 4, Ministerstwo Spraw Zagranicznych pozostawia uznaniu przełożonej władzy danego urzędnika“.

Szef Biura Personalnego
(—) Jan T. Lipka

73.

MINISTERSTWO

Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

OKÓLNIK Nr. 117.

z dnia 2 sierpnia 1933 r. (I Org. 1481/19/33)

w sprawie urzędowych przesyłek listowych.

W związku z wejściem w życie z dniem 1 sierpnia b. r.

ustawy z dnia 24 marca 1933 r., zmieniającej niektóre postanowienia ustawy z dnia 3 czerwca 1924 r. o poczcie, telegrafii i telefonii (Dz. U. R. P. Nr. 32, poz. 275) wyjaśnia się, co następuje:

1. Urzędowe przesyłki listowe władz i urzędów państwowych i samorządowych, wysyłane dotychczas jako wolne od opłat pocztowych, mają być od dnia 1 sierpnia b. r. opłacane znaczkami urzędowymi, wprowadzonymi w obieg rozporządzeniem Ministra Poczty i Telegrafów z dnia 19 maja 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr. 46, poz. 370), a mianowicie:

- a) zwykle listy i kartki . . . . 1 znaczkami fioletowymi
- b) polecone listy i kartki . . . 1   "   oranżowym
- c) zwykle listy i kartki za zwrotnym poświadczeniem odbioru 2 znaczkami fioletowymi,
- d) zwykle listy za dowodem doręczenia (nadane na obszarze województwa pomorskiego, poznańskiego i górnośląskiej części województwa śląskiego)... 2 znaczkami fioletowymi,
- e) polecone listy i kartki za zwrotnym poświadczeniem odbioru... 1 znaczkami oranżowymi i 1 znaczkami fioletowymi.

2. Władze i urzędy państwowe i samorządowe winny zaopatrywać wysyłaną korespondencję odciskiem pieczęci, adresem, numerem nadanego pisma oraz napisem „Zwykła“ lub „Zwykła za zwrotnym poświadczeniem odbioru“ lub też „Zwykła za dowodem doręczenia“ albo „Polecona“ lub „Polecona za zwrotnym poświadczeniem odbioru“.

3. Waga przesyłek listowych urzędowych nie może przekraczać 500 g., a wymiary 45 cm. w każdym kierunku, rulony zaś 75 cm. na długość i 10 cm. średnicy. Wymiary kartek pocztowych nie mogą przekraczać 15 x 10,5 cm.

4. W ciągu miesiąca sierpnia b. r. urzędy i agencje pocztowe będą przyjmować i doręczać urzędowe przesyłki listowe, wysyłane przez władze i urzędy państwowe i samorządowe w sposób dotychczasowy, jako wolne od opłat, chociażby nie były opłacone znaczkami urzędowymi.

5. W ciągu miesiąca sierpnia b. r. urzędy i agencje pocztowe będą zaznaczać w książkach nadawczych każdorazowo, czy nadane przesyłki są zaopatrzone znaczkami urzędowymi, czy też wysyłane są bez znaczków.

6. W najbliższych dniach Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego nadesłane znaczki urzędowe w celu użytkowania ich w wyżej podany sposób przy wysyłaniu urzędowych przesyłek listowych. Do czasu otrzymania wspom-

nianych znaczków należy przy wysyłaniu korespondencji urzędowej stosować dotychczasowy tryb postępowania.

w. z. Dyrektora Departamentu

(—) *Kazimierz Dubiel*
Naczelnik Wydziału

74.

MINISTER

Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

OKÓLNIK Nr. 118.

z dnia 1 sierpnia 1933 r. (BP-11337/33)

w sprawie czasu trwania umów z nauczycielami kontraktowymi.

1. Począwszy od nowego roku szkolnego 1933/34 przy zawieraniu umów na określony czas z nauczycielami kontraktowymi państwowych i publicznych szkół powszechnych, szkół średnich ogólnokształcących, zakładów kształcenia nauczycieli i szkół zawodowych, w związku z nową organizacją roku szkolnego, zarządzoną rozporządzeniem Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 18 listopada 1932 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 8, poz. 99) stosować należy następujące zasady:

a) jeżeli nauczyciel kontraktowy zatrudniony ma być przez pełne dwa półrocza szkolne, umowę spisać należy od 16 sierpnia do 30 czerwca następnego roku, jeżeli jednak władze chcą zatrudnić nauczyciela przez całe następne dwa półrocza szkolne należy nową umowę zawrzeć już nie od 16 sierpnia, lecz od 1 lipca do 30 czerwca czyli na 12 miesięcy i podobnie postępować w dalszych latach szkolnych;

b) jeżeli nauczyciel kontraktowy zatrudniony ma być tylko przez I półrocze szkolne, umowę spisać należy od 16 sierpnia do 31 grudnia;

c) jeżeli nauczyciel kontraktowy zatrudniony ma być tylko przez II półrocze szkolne, umowę spisać należy od 16 stycznia do 30 czerwca;

d) jeżeli nauczyciel kontraktowy ma być zatrudniony w ciągu krótszego czasu, niż jedno półrocze szkolne, umowę spisać należy na przeciąg czasu, przez który faktycznie ma być zatrudniony;

e) jeżeli nauczyciel kontraktowy ma rozpocząć pracę w ciągu I półrocza, a stosunek służbowy ma wygasnąć w ciągu

lub z końcem II półrocza, umowę spisać należy na przeciąg czasu, przez który nauczyciel faktycznie ma być zatrudniony, przy czym ferje zimowe nie stanowią przerwy w stosunku służbowym i są płatne tak, jak zwykły czas zajęć.

2. W związku z powyższem uchylam moc obowiązującą § 14 okólnika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 30 marca 1926 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 6, poz. 50) w stosunku do nauczycieli tych szkół, w których organizacja roku szkolnego dostosowana jest do treści §§ 1, 2, 3, 4, powołanego rozporządzenia Ministra o organizacji roku szkolnego.

3. Zasady powyższe nie dotyczą zawierania umów z nauczycielami tych szkół, w których organizacja roku szkolnego jest ustalona odmiennie, niż to regulują §§ 1, 2, 3, 4 wspomnianego wyżej rozporządzenia o organizacji roku szkolnego.

Z nauczycielami takimi należy zawierać umowy zgodnie z dotychczas obowiązującymi przepisami, dotyczącymi organizacji roku szkolnego w tych szkołach.

Jednocześnie od początku roku szkolnego 1933/34 przy zawieraniu umów z nauczycielami szkół o dotychczasowej organizacji roku szkolnego obowiązywać będzie następujące brzmienie § 14 okólnika Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 30 marca 1926 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 6, poz. 50).

„Przy określaniu czasu trwania umowy pracowników kontraktowych, wymienionych w niniejszym okólniku, przestrzegać należy następujących zasad:

a) jeżeli pracownik kontraktowy zatrudniony ma być od 1 września do 30 czerwca następnego roku, umowę spisać należy na przeciąg 10 miesięcy, jeżeli jednak władze chcą zatrudnić nauczyciela przez całe następne dwa półrocza szkolne, należy nową umowę zawrzeć już nie od 1 września, lecz od 1 lipca do 30 czerwca, czyli na 12 miesięcy i podobnie postępować w dalszych latach szkolnych;

b) jeżeli pracownik kontraktowy zatrudniony ma być przez jedno(en) półrocze (semestr) szkolne(y), umowę należy spisać na przeciąg 5 miesięcy;

c) jeżeli pracownik kontraktowy rozpocząć ma pracę w ciągu I półrocza (semestru) szkolnego, a stosunek służbowy z nim ma wygasnąć w ciągu II półrocza (semestru) szkolnego lub z końcem II półrocza (semestru) szkolnego, umowę spisać należy na przeciąg czasu, przez który pracownik faktycznie ma być zatrudniony z tem, że ferje zimowe nie stanowią przerwy w stosunku służbowym i są płatne tak, jak zajęcia w szkole;

d) jeżeli pracownik kontraktowy ma być zatrudniony przez mniej niż jedno półrocze (semestr) szkolne(y), umowę

spisać należy na przeciąg czasu, przez który faktycznie ma być zatrudniony“.

4. Jeżeli w pewnych szkołach zawodowych (średnich rolniczych i ogrodniczych oraz niższych męskich i żeńskich szkołach rolniczych, ogrodniczych i specjalnych i t. p.) nauczyciele kontraktowi pracują przez cały rok (również w czasie wakacji), to umowy należy z nimi spisywać na 12 miesięcy.

5. Ponieważ w szkolnictwie zawodowym trafiają się niekiedy jednostki szkolne z taką organizacją pracy podczas roku szkolnego, przy której stosowanie przepisów niniejszego okólnika mogłoby wywołać wątpliwości, winny władze w wypadkach wątpliwych zwracać się do Ministerstwa o wyjaśnienie.

Minister
Wyznań Religijnych i Oświecenia
Publicznego

(—) J. Jędrzejewicz

75.

M I N I S T E R S T W O

Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

OKÓLNIK Nr. 125.

z dnia 6 września 1933 r. I. R. 6542/33

o taksach i opłatach szkolnych w państwowych szkołach średnich ogólnokształcących, państwowych zakładach kształcenia nauczycieli oraz przy egzaminach nauczycieli szkół powszechnych.

Z mocą obowiązującą od dnia 20 sierpnia 1933 r. zarządzam pobieranie następujących taks i opłat szkolnych:

A. *W państwowych szkołach średnich ogólnokształcących i klasach gimnazjalnych utworzonych przy państwowych zakładach kształcenia nauczycieli.*

1. Taksa za egzamin wstępny do klasy pierwszej lub wyższej	— 10 zł.
2. Taksa za egzamin wstępny z różnicy programów	— 10 zł.
3. Taksa za egzamin prywatny, zdawany w państwowej szkole średniej (w okręgach, w których te egzaminy istnieją)	— 10 zł.
4. Taksa za egzamin dojrzałości w szkołach średnich państwowych i prywatnych	— 12 zł.
5. Taksa za pełny egzamin dojrzałości dla eksternów	— 60 zł.
6. Taksa za uzupełniający egzamin dojrzałości dla eksternów	— 15 zł.

7. Taksa za wydanie duplikatu świadectwa rocznego lub półrocznego — 5 zł.
8. Taksa za wydanie duplikatu świadectwa dojrzałości — 10 zł.
9. Taksa administracyjna roczna dla uczniów wstępujących po raz pierwszy do państwowej szkoły średniej — 220 zł.
- B. *W państwowych zakładach kształcenia nauczycieli* (seminarja nauczycielskie, kursy nauczycielskie, pedagogja, wyższe kursy nauczycielskie, Instytut Nauczycielski, Instytut Pedagogiki Specjalnej, seminarja ochroniarskie, szkoły ćwiczeń przy tych zakładach) oraz przy egzaminach nauczycieli szkół powszechnych.
10. Taksa za wydanie duplikatu świadectwa rocznego lub półrocznego, jak również duplikatu złożenia części egzaminu dla czynnych a niewykwalifikowanych nauczycieli szkół powszechnych — 5 zł.
11. Taksa za wydanie duplikatu: świadectwa dojrzałości, dyplomu na nauczyciela szkoły powszechnej, świadectwa ukończenia seminarjum, ochroniarskiego, świadectwa egzaminu uzupełniającego względnie pełnego egzaminu dla czynnych a niewykwalifikowanych nauczycieli szkół powszechnych, świadectwa praktycznego egzaminu na nauczyciela publicznych szkół powszechnych, świadectwa z wyższego kursu nauczycielskiego, dyplomu z ukończenia Instytutu Nauczycielskiego, dyplomu z ukończenia Instytutu Pedagogiki Specjalnej — 10 zł.
12. Taksa za pełny egzamin na dyplom na nauczyciela szkół powszechnych dla eksternów — 60 zł.
13. Taksa za uzupełniający egzamin na dyplom na nauczyciela szkół powszechnych dla eksternów — 40 zł.
14. Taksa za egzamin dla czynnych a niewykwalifikowanych nauczycieli szkół powszechnych
- a) z jednej grupy przedmiotów lub z jednego przedmiotu technicznego — 10 zł.
  - b) z dwóch grup zdawanych łącznie — 15 zł.
  - c) z trzech grup zdawanych łącznie — 20 zł.
  - d) z czterech i więcej grup zdawanych łącznie — 25 zł.
15. Taksa za egzamin na świadectwo praktycznego egzaminu na nauczyciela publicznych szkół powszechnych — 60 zł.
16. Taksa za egzamin eksternów na wyższych kursach nauczycielskich zdawany w całości w jednym terminie — 40 zł.
17. Taksa za jedną część egzaminu eksternów na

wyższych kursach nauczycielskich	— 20 zł.
18. Taksa za dwie części egzaminu eksternów na wyższych kursach nauczycielskich zdawane łącznie	— 30 zł.
19. Taksa administracyjna roczna	— 80 zł.

Taksy, wymienione w punktach 1, 2 i 3, powinny być uiszczone za pośrednictwem P. K. O. na konto czekowe szkoły przed przystąpieniem ucznia (nicy) do egzaminu. Taksy te, wzięte łącznie, Dyrekcje szkół rozdziela pomiędzy egzaminatorów, jako wynagrodzenie za udział w egzaminach; sumy uzyskane od uczniów z tego tytułu powinny być podawane w liście wypłat wynagrodzeń egzaminatorów.

Taksy, wymienione w punktach 4, 5 i 6 za egzamin dojrzałości uczniowie szkół państwowych wpłacają na konto czekowe szkoły, z którego Dyrekcje zebrane sumy przelewają jednocześnie na rachunek Kuratorjum, zaś Dyrekcje szkół niepaństwowych zebrane taksy wpłacają na P. K. O. na właściwe konta Izby Skarbowych, względnie Kas Urzędów Skarbowych, na rachunek funduszu specjalnego Kuratorjum Okręgu Szkolnego pod nazwą: „taksa administracyjna“.

Dyrekcje szkół zarówno państwowych jak i niepaństwowych przesyłają Kuratorjum wykazy uczniów (nic), od których taksy te zostały pobrane, nadto Dyrekcje szkół państwowych podają datę i Nr. czeku dokonanego przelewu, a Dyrekcje szkół niepaństwowych dołączają dowód wpłacenia łącznej kwoty.

Eksterni wpłacają taksy za egzamin dojrzałości bezpośrednio na rachunek funduszu specjalnego Kuratorjum Okręgu Szkolnego pod nazwą „Taksa administracyjna“ również za pośrednictwem P. K. O. na konto czekowe Izby Skarbowej lub Kasy Urzędu Skarbowego.

Taksy, wpłacone przez uczniów, zwrotowi nie podlegają. Wyjątkowo mogą być zwrócone taksy, wymienione w punktach 4, 5 i 6, i to tylko w tym wypadku, gdy uczeń (ekstern) z powodu zasłabnięcia lub choroby, powstałej po wpłaceniu taksy, co winno być stwierdzone świadectwem lekarskiem, egzaminowi poddać się nie może, względnie po wpłaceniu taksy do egzaminu dopuszczony nie zostanie. Zwrotu zaś dokonywują Kuratorja Okręgów Szkolnych we własnym zakresie działania.

Taksy, wymienione w punktach 7, 8, 10 i 11, stanowią dochód Skarbu Państwa i powinny być wpłacane przez zainteresowanych znaczkami stemplowymi, które Dyrekcja szkoły nakleja na wydanym duplikacie i kasuje.

Taksy, wymienione w punktach 12, 13, 14, 15, 16, 17, i 18, są przeznaczone na wydatki związane z przeprowadzeniem egzaminów i na wynagrodzenie egzaminatorów. Zasady

podziału taks są określone w regulaminach odpowiednich egzaminów.

Część dochodu z taks, wymienionych w punktach 9 i 10, w szkołach średnich —ogólnokształcących oraz klasach gimnazjalnych przy państwowych zakładach kształcenia nauczycieli w wysokości 75%, zaś w państwowych zakładach kształcenia nauczycieli w wysokości 50% — Dyrekcje szkół przelewają za pośrednictwem P. K. O. na właściwe konta Izb Skarbowych lub na konta Kas Urzędów Skarbowych, na rachunek funduszu specjalnego Kuratorjum Okręgu Szkolnego pod nazwą „taksa administracyjna“, zaś pozostałą część w szkołach średnich —ogólnokształcących oraz klasach gimnazjalnych przy państwowych zakładach kształcenia nauczycieli w wysokości 25%, a w państwowych zakładach kształcenia nauczycieli w wysokości 50% — Dyrekcje szkół zatrzymują do swojej dyspozycji na pokrycie wydatków, przewidzianych w zatwierdzonych przez Kuratorjum rocznych planów finansowo-gospodarczych.

Sposób pobierania, przechowywania i księgowania sum otrzymywanych z powyższych taks normują przepisy rachunkowo-kasowe, dołączone do okólnika Nr. IR-6418/32 z dnia 8 lipca 1932 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 5, poz. 58, rok 1932).

Od taks, wymienionych w punktach 1, 2, 3, 4, 7, 8, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17 i 18, oraz od różnicy między taksą dla uczniów dawnych i nowowstępujących w kwocie zł. 5 (punkt 9) nikt zwolnionym być nie może. Zwolnień można udzielać jedynie od taksy za egzamin dojrzałości eksternów i od taksy administracyjnej.

Od taksy za pełny egzamin dojrzałości eksternów mogą być zwolnieni w połowie kandydaci zupełnie niezamożni oraz dzieci czynnych funkcjonariuszów państwowych i wojskowych zawodowych, a także i sami funkcjonariusze państwowi i wojskowi zawodowi. Całkowicie zwolnieni od tej taksy mogą być wyjątkowo kandydaci zupełnie ubodzy i to w granicach 10% wszystkich kandydatów, dopuszczonych do egzaminu, przyczem pierwszeństwo mieć winny dzieci niezamożnych inwalidów wojennych oraz niezamożni inwalidzi wojenni. Od taksy za egzamin dojrzałości eksternów zwalnia Kuratorjum Okręgu Szkolnego.

Taksy administracyjne, wymienione w punktach 9 i 19, powinny być wpłacane w dwóch ratach półrocznych z początkiem danego półrocza, jednak najpóźniej do dnia 20 listopada za I półrocze i do dnia 20 kwietnia za II półrocze.

Od uczniów, którzy przed ostatecznym terminem płatności taksy występują ze szkoły, można nie żądać opłacenia taksy.

Z ulgowej taksy administracyjnej w wysokości 50% normalnej taksy, wskazanej w punktach 9 i 19, korzystają dzieci czynnych funkcjonariuszów państwowych i wojskowych zawodowych, pobierających uposażenie służbowe lub wynagrodzenie ze Skarbu Państwa, o ile wykazują postępy w naukach dostateczne i sprawowanie dobre, z zastrzeżeniem, że rodzice ich nie posiadają znaczniejszego majątku.

Dzieci rodziców niezamożnych, o ile wykazują postępy w naukach dostateczne i sprawowanie dobre, mogą korzystać z częściowego zwolnienia od taksy administracyjnej w wysokości nieprzekraczającej ulgowej taksy dla urzędników państwowych.

W wypadkach zupełnego ubóstwa mogą być stosowane zwolnienia od opłaty taksy administracyjnej w całości, w pierwszym rzędzie w odniesieniu do dzieci niezamożnych inwalidów wojennych.

Od taksy, przewidzianej w punkcie 19, nie mogą być zwolnieni słuchacze wyższych kursów nauczycielskich, Instytutu Pedagogiki Specjalnej i Instytutu Nauczycielskiego, korzystający z urlopu płatnego.

Określonych wyżej ulgowych taks administracyjnych i zwolnień od opłaty taksy administracyjnej udzielają co półroczne Rady Pedagogiczne szkół stosownie do stanu majątkowego rodziców — uczniom, którzy pilnością i postępami w nauce na to zasługują. Rady Pedagogiczne powinny przy zwolnieniach od taks rozważyć dokładnie warunki, w jakich młodzież poza szkołami pozostaje. Opieka domowa ucznia może odwołać się od decyzji Rady Pedagogicznej, w wypadku odmówienia zwolnienia, do Kuratorjum, które rozstrzyga ostatecznie.

Radom Pedagogicznym przysługuje prawo udzielania ulg w opłacie i zwolnień od opłaty częściowych lub całkowitych, a to: w szkołach średnich — ogólnokształcących oraz klasach gimnazjalnych przy państwowych zakładach kształcenia nauczycieli w granicach 20%, w państwowych zakładach kształcenia nauczycieli w granicach 25% sumy, którą Dyrekcja szkoły powinna uzyskać z opłat, gdyby wszystkie dzieci — urzędników państwowych i wojskowych zawodowych — płaciły połowę taksy, a pozostałe — całą taksę. Gdyby jakieś wyjątkowe względy zmuszały Radę Pedagogiczną do udzielenia ulg i zwolnień na kwotę wyższą, niż wyżej wskazana, winny Dyrekcje szkół uzyskać na to zgodę Kuratorjum Okręgu Szkolnego, występując z wnioskami w I półroczu do dnia 1-go listopada, a w II półroczu do dnia 1 kwietnia.

Poza tem Kuratorja winny zarządzić zwolnienie od taksy dzieci w tych szkołach ćwiczeń, które, jako szkoły powszechne, są włączone do normalnej sieci szkolnej i do których dzieci są

kierowane przez władze nadzorujące wykonania przepisów o obowiązku szkolnym. W takich wypadkach dzieci, zwolnionych w szkole ćwiczeń, nie wlicza się do wyżej określonej normy.

Decyzja Rady Pedagogicznej o udzieleniu ulgowej taksy administracyjnej oraz o częściowym lub całkowitem zwolnieniu od taksy następuje do dnia 20 października na skutek podania, wniesionego do Dyrekcji szkoły przez rodziców lub opiekę domową ucznia, w terminie najdalej do dnia 20 września. Dyrekcja szkoły może żądać uzupełnienia podania zaświadczeniem o stanie majątkowym.

Funkcjonariusze państwowi i wojskowi zawodowi nie składają podań o udzielenie ulgowej taksy administracyjnej. Dyrekcja szkoły może jednak zażądać od nich w razie wątpliwości przedstawienia świadectwa o stanie majątkowym lub formalnego zaświadczenia, że interesowany jest funkcjonariuszem państwowym.

Uczniowie, którzy uzyskali zwolnienie od taksy w jednym półroczu, korzystają ze zwolnienia i w następnym półroczu szkolnym, o ile istnieją nadal warunki, od których zależy zwolnienie. Uczniowie niezwolnieni od taksy obowiązani są płacić ją ratami półrocznymi bezzwłocznie po zakomunikowaniu im odnośnych decyzji Rady Pedagogicznej, najpóźniej jednak do dnia 20 listopada za I półrocze i do dnia 20 kwietnia za II półrocze.

Nowowstępujący uczniowie w pierwszym półroczu szkolnym od żadnych opłat nie mogą być zwolnieni. Nie dotyczy to dzieci funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych. W wypadkach, zasługujących na szczególne uwzględnienie, Kuratorjum Okręgu Szkolnego będzie udzielało w drodze wyjątku ulgowych taks administracyjnych i zwolnień od nich nowowstępujących uczniów w I-em półroczu szkolnym.

W sprawach, związanych z pobieraniem (egzekwowaniem) taksy oraz umarzaniem w wyjątkowych wypadkach nieściągalnych taks, decyduje Kuratorjum Okręgu Szkolnego.

Z chwilą wejścia w życie niniejszego zarządzenia uchylam wszystkie dotychczasowe rozporządzenia, dotyczące taks szkolnych w szkołach, objętych niniejszym zarządzeniem.

Podsekretarz Stanu

(—) *Kazimierz Pieracki*

76.

MINISTERSTWO**Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego****OKÓLNIK Nr. 130.**

z dnia 14 września 1933 r. (BP-9050/33)

o zaliczeniu czasu służby pomocniczym siłom naukowym wraz z ich przyjęcia do szkolnictwa ogólnokształcącego lub zawodowego.

W związku z treścią ust. 3 art. 97 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 lutego 1928 r. o stosunku służbowym profesorów państwowych szkół akademickich i pomocniczych sił naukowych tych szkół (Dz. U. R. P. Nr. 24, poz. 204), zmienionego rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 94, poz. 819) Ministerstwo wyjaśnia, co następuje:

W razie bezpośredniego przejścia pomocniczych sił naukowych do służby nauczycielskiej, władze mianujące zaliczą im na podstawie powołanego przepisu z urzędu do służby czas służby w charakterze pomocniczej siły naukowej, z wyjątkiem służby w charakterze asystenta młodszego i zastępcy asystenta.

Jeżeli b. pomocnicza siła naukowa zostanie po przerwie w swej służbie mianowana na posadę nauczycielską, wtedy służbę przed przerwą zaliczyć jej może tylko Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w granicach swobodnego uznania na skutek podania interesowanej osoby i wniosku II instancji.

Dyrektor Biura Personalnego
(—) Jan T. Lipka

77.

MINISTERSTWO**Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego****OKÓLNIK Nr. 132.**

z dnia 20 września 1933 r. (III HG-5401/33)

w sprawie klauzuli na świadectwach średnich szkół zawodowych

W związku z obwieszczeniem Ministra Spraw Wojskowych z dnia 12 lipca 1933 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego

tekstu ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym (Dz. U. R. P. Nr. 60, poz. 455) oraz rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 17 października 1932 r. w sprawie zmiany rozporządzenia o zakładach naukowych i egzaminach szkolnych, wystarczających do osiągnięcia stanowiska urzędniczego w państwowej służbie cywilnej (Dz. U. R. P. Nr. 92, poz. 791) — zmieniam niniejszem brzmienie klauzuli, umieszczonej na świadectwach średnich szkół zawodowych, stosownie do postanowien Okólnika Nr. 148 z dnia 30 września 1932 r. (III GP 3975/32) i nadaje jej następujące brzmienie:

„Świadectwo niniejsze uprawnia: 1) na podstawie art. 51 ustawy z dnia 23 maja 1924 r. o powszechnym obowiązku wojskowym — w brzmieniu, nadanem jej obwieszczeniem Ministra Spraw Wojskowych z dnia 12 lipca 1933 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu tej ustawy (Dz. U. R. P. Nr. 60, poz. 455) — do odbycia skróconej służby wojskowej i 2) na podstawie § 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 8 listopada 1929 r. o zakładach naukowych i egzaminach szkolnych, wystarczających do osiągnięcia stanowiska urzędniczego w państwowej służbie cywilnej (Dz. U. R. P. Nr. 88, poz. 663) w brzmieniu, nadanem mu rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 17 października 1932 r. w sprawie zmiany tego rozporządzenia (Dz. U. R. P. Nr. 92, poz. 791) — do zajmowania w państwowej służbie cywilnej stanowiska II kategorii“.

Klauzula ta winna być umieszczona jedynie na świadectwach średnich szkół zawodowych, wymienionych w załącznikach do rozporządzeń wykonawczych do art. 55 ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym.

Celem wykonania niniejszego okólnika szkoła powinna zamówić odpowiednią pieczętkę i zaopatrywać ją na świadectwach podpisem dyrektora szkoły.

Na świadectwach, które będą drukowane w przyszłości, należy powyższą klauzulę umieścić między wykazem przedmiotów a podpisem dyrektora.

Okólnik Nr. 148 z dn. 30 września 1932 r. w sprawie wyżej uregulowanej uchyla się.

w. z. Dyrektora Departamentu

(—) *M. Gordzialkowski*
p. o. Naczelnika Wydziału

78.

M I N I S T E R S T W O

Wyznan Religijnych i Oświecenia Publicznego

OKÓLNIK Nr. 143.

z dnia 12 października 1933 r. (I R-8498/33)

w sprawie wyjaśnień do zarządzenia o taksach i opłatach szkolnych w państwowych szkołach ogólnokształcących, państwowych zakładach kształcenia nauczycieli oraz przy egzaminach nauczycieli szkół powszechnych.

W związku z wątpliwościami, jakie nasunęły się jednemu z Kuratorów Okręgów Szkolnych przy stosowaniu okólnika Ministerstwa Nr. 125 z dnia 6 września 1933 r. Nr. I R-6542/33 (Dz. Urz. Nr. 10, poz. 150) o taksach i opłatach szkolnych w państwowych szkołach średnich ogólnokształcących państwowych zakładach kształcenia nauczycieli oraz przy egzaminach nauczycieli szkół powszechnych, Ministerstwo wyjaśnia, co następuje:

1. Ustalone w ust. 20 okólnika granice zwolnień nie dotyczą ulgowych taks, przewidzianych dla dzieci czynnych funkcjonarjuszów państwowych. W granicach tych Rady Pedagogiczne mają prawo udzielania zwolnień od opłaty częściowych i całkowitych niezależnie od ulgowych taks, przyznawanych dzieciom czynnych funkcjonarjuszów państwowych i wojskowych zawodowych.

Stosowanie postanowienia ust. 20 okólnika w ujęciu rachunkowym ilustruje następujące przykładowe zestawienie:

Gimnazjum państwowe w N liczy 200 uczniów, w tem 100 dzieci funkcjonarjuszów państwowych i wojskowych zawodowych a 100 dzieci innych.

Szkoła powinna by uzyskać z opłat:

za 100 dzieci funkcjonarjuszów państwowych	zł. 5.500
100 dzieci innych	zł. 11.000
	<hr/>
r a z e m	zł. 16.500

20% sumy zł. 16.500 wynosi kwotę zł. 3.300 i do wysokości tej kwoty Rada Pedagogiczna ma prawo udzielić zwolnień ponad kwotę przyznanych ulgowych opłat dzieciom czynnych funkcjonarjuszów państwowych i wojskowych zawodowych.

W danym wypadku, jeżeli by Rada Pedagogiczna przyznała ulgowe opłaty wszystkim dzieciom czynnych funkcjonarjuszów państwowych oraz w całości wykorzystala granicę 20%, ogólna suma ulg i zwolnień wynosić będzie $5.500 + 3.300 = 8.800$

zł., a do pobrania za półrocze przypadnie 13.200 zł.

2. Postanowienie ustępu 16 okólnika wprowadza częściowe zwalnianie od taksy dzieci rodziców niezdolnych w różnej wysokości w granicach do 50% normalnej taksy administracyjnej.

Postanowienie to zatem daje możliwość Radom Pedagogicznym udzielania zwolnień w kwotach mniejszych od połowy normalnej taksy, nie wyłączając, o ile zajdzie potrzeba, zwolnień nawet w kwotach drobnych.

Jednocześnie Ministerstwo oznajmia, że okólnik Ministerstwa z dnia 31 stycznia 1933 r. Nr. II S-11097/32 (Dz. Urz. Min. Nr. 1, poz. 10), upoważniający Kuratoria Okręgów Szkolnych do odraczania i rozkładania na raty w wyjątkowych wypadkach taksy administracyjnej, pozostaje w mocy.

Dyrektor Departamentu
(—) *K. Makuch*

79.

MINISTERSTWO

Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

Dnia 11 października 1933 r. Nr. II S-6359/33

Księga Pamiątkowa Ucznia - Żołnierza.

Z inicjatywy Stowarzyszenia Wychowanków Państwowego Gimnazjum dla byłych wojskowych w Warszawie specjalny Komitet Redakcyjny przystąpił do prac przygotowawczych nad wydaniem Księgi Pamiątkowej Ucznia-Żołnierza.

Według planu Komitetu Redakcyjnego Księga Pamiątkowa ma objąć następujące działy:

- a) Rola młodzieży szkolnej w walkach niepodległościowych od chwili rozbiorów, ze szczególnem uwzględnieniem okresu wielkiej wojny.
- b) Rola poszczególnych szkół i grup młodzieży w walkach niepodległościowych.
- c) Uczniowie-żołnierze polegli za Ojczyznę.

W księdze Pamiątkowej chodzi wyłącznie o takich wychowanków szkół, którzy, będąc jeszcze uczniami, brali udział w walkach niepodległościowych.

Wydanie takiego dzieła uważa Ministerstwo za rzecz pozyteczną.

Aby ułatwić Komitetowi Redakcyjnemu opracowanie możliwe kompletne wydawnictwa, zechcą Dyrekcje i kierownictwa szkół wszelkich typów przygotować w terminie do

1 września 1934 r. następujące materiały:

1) Krótką historję szkoły w związku z udziałem jej i jej wychowanków w walkach o niepodległość, przyczem szczególny nacisk należy położyć na okres od r. 1914 do 1921. Dane, dotyczące tych czasów winny obejmować:

a) Wykaz imienny uczniów poległych na polu walki w latach 1914—1921.

b) Przybliżoną przynajmniej liczbę uczniów, którzy brali udział w walkach niepodległościowych (1914—1921).

2) W związku z poruszanymi w historii szkoły faktami należałoby w miarę możliwości podać ich dokładny opis, uwzględniając takie dane, jak:

a) czy szkoła znajdowała się na terenie operacyj wojennych,

b) czy szkoła była czynna w czasie walk na pobliskich jej terenach,

c) czy szkoła była specjalnie szykanowana przez władze zaborcze, względnie przez nieprzyjaciela,

d) czy szkoła i jej uczniowie odgrywali w czasie walk niepodległościowych (1914—1921) jakąś wybitniejszą rolę, czy odznaczyli się w jakikolwiek sposób na polu walki zarówno na terenie, jak i poza terenem szkoły, ewentualnie poza obecnymi granicami Państwa. Tutaj należałoby wymienić nazwiska tych uczniów, a w miarę możliwości opisać także wypadki, w których się odznaczyli,

e) fotografie, ilustrujące czyn orężny młodzieży szkolnej.

3) Każde z wyszczególnionych wyżej zagadnień winno być traktowane oddzielnie. Nadto ze względu na wartość historyczną podawanego przez szkołę materiału wszystkie fakty powinny być odpowiednio udokumentowane i zawierać w miarę możliwości:

a) nazwiska i adresy uczestników walk, lub osób postronnych, mogących poświadczyć przytaczane informacje;

b) adresy osób wymienionych w materiale, względnie ich rodzin;

c) wykaz miejscowości, o których jest mowa w materiale, z określeniem ich położenia, o ile to są miejscowości mało znane;

d) nazwisko i adres osoby odpowiedzialnej za prawdziwość opisanych faktów (opracowującej materiał);

e) nazwiska osób i nazwy organizacji, któreby w razie potrzeby mogły udzielić dodatkowych informacji o udziale młodzieży szkolnej w walkach niepodległościowych.

Nazwiska osób (względnie instytucje), któreby mogły ściślej współpracować z Komitetem Redakcyjnym, lub w jakimkolwiek sposób poprzeć jego działalność, — należy podać Komitetowi wraz z ich dokładnymi adresami.

Wszelką korespondencję, związaną z gromadzeniem potrzebnych materiałów, będą Dyrekcje i kierownictwa szkół kierować bezpośrednio pod adresem: mag. Zygmunt Żmigrodzki, Warszawa, Żórawia 34 m. 23.

Skompletowane w podanym wyżej terminie materiały należy również przesłać bezpośrednio Komitetowi Redakcyjnemu pod wyżej wskazanym adresem.

O powyższem należy zawiadomić wszystkie Dyrekcje i kierownictwa szkół.

Dyrektor Departamentu
(—) Dr. M. Mendys

80.

KURATORJUM

Okręgu Szkolnego Brzeskiego

Dnia 24 sierpnia 1933 r. Nr. II-19430/33.

Plan pracy Ogniska metodycznego przyrodoznawstwa na rok szkolny 1933/34.

Poniżej podaję do wiadomości plan pracy Ogniska metodycznego przyrodoznawstwa w Brześciu n.B. na rok szkolny 1933/34:

I. Rejon Ogniska metodycznego przyrodoznawstwa w Brześciu n.B. obejmuje wszystkie gimnazja i seminarja nauczycielskie na terenie Okręgów Szkolnych Brzeskiego i Łuckiego. Członkami Ogniska są wszyscy nauczyciele przyrodoznawstwa, uczących w wymienionych zakładach.

Kierownikiem Ogniska jest prof. Jan Radomski.

II. Lekcje kierownika Ogniska można hospitować, po uprzednem zgłoszeniu, we wtorki, środy i czwartki od godz. 8^{ej} do 14^{tej}.

Na konferencje indywidualne przyjmuje kierownik Ogniska w poniedziałki przed południem, oraz we wtorki i środy od godz. 17 do 19.

W innych dniach hospitacje i konferencje mogą mieć miejsce tylko za osobnem porozumieniem się.

Z końcem każdego okresu konferencyjnego kierownik Ogniska będzie przedkładał Kuratorjom Okręgów Szkolnych Brzeskiego i Łuckiego wykazy nauczycieli, którzy odwiedzili Ognisko.

Dyrekcje szkół zechcą ułatwić nauczycielom przyrodoznawstwa korzystanie z Ogniska przez odpowiednią konstrukcję planu lekcyjnego i urlopowania nauczycieli, pragnących wyjechać do Ogniska.

Kierownik Ogniska będzie hospitował członków Ogniska miejscowych i zamiejscowych, w poniedziałki, piątki i soboty. Przed zapowiedzianą hospitacją przedłożą zainteresowani nauczyciele kierownikowi szczegółowe konspekty lekcyjne, przynajmniej o jeden dzień wcześniej.

III. Członkowie Ogniska organizują się w lokalne grupy nauczycieli przyrodoznawstwa. Nauczyciele z miejscowości, posiadających tylko jeden zakład, przynależą do grup najbliższej położonych, według poniższego planu:

Okręg Szkolny Brzeski:

1. Grupa Brzeska obejmuje nauczycieli	z Brześcia n.B. i Kobylnia;
2. „ Białostocka „ „	z Białegostoku, Bielska-Podlaskiego, Grajewa i Różanogostoku;
3. „ Łomżyńska „ „	z Łomży, Ostrołęki i Ostrowi-Mazowieckiej;
4. „ Pińska „ „	z Pińska i Lunińca;
5. „ Prużańska „ „	z Prużany;

Okręg Szkolny Łucki:

1. Grupa Kowelska obejmuje nauczycieli	z Kowla, Włodzimierza Woł i Maciejowa;
2. „ Krzemieniecka „ „	z Krzemieńca i Dubna;
3. „ Łucka „ „	z Łucka;
4. „ Ostrogska „ „	z Ostroga;
5. „ Rówieńska „ „	z Równego, Sarn i Zdołbunowa;

Zadania grup są następujące:

1. Wspólne opracowywanie bieżących zagadnień metodycznych, w szczególności sposób realizacji poszczególnych punktów programu ministerjalnego;
2. Organizowanie lekcji pokazowych oraz wzajemnych hospitacji na lekcjach przyrodoznawstwa;
3. Zbiorowe opracowywanie referatów na konferencji Ogniska.

W każdym okresie, poprzedzającym konferencję rejonową Ogniska, powinna każda grupa odbyć jedną lekcję pokazową i dwa zebrania. Z lekcji i zebrań należy sporządzić krótkie protokoły. Przed konferencją rejonową przewodniczący grup winni przesłać do Ogniska krótkie sprawozdanie z pracy w ubiegłym okresie.

Dyrekcje szkół otoczą grupy szczególną opieką i udzielą im wszelkiej pomocy.

IV. Członkowie grupy brzeskiej, jako najbliżsi współpracownicy kierownika Ogniska, będą pełnić funkcje sekretarzy Ogniska. W szczególności: 1) będą pomagali kierownikowi w przygotowaniach natury gospodarczej i administracyjnej do konferencji rejonowych; 2) będą prowadzili księgę protokołów Ogniska; 3) będą, w razie potrzeby, dopomagali w wykonywaniu niektórych prac kancelaryjnych.

V. W ciągu roku szkolnego 1933/34 urządzi Ognisko 3 konferencje rejonowe w dniach:

1. 30 i 31.X. 1933 r.
2. 5 i 6.III. 1934 r.
3. 15 i 16.V. 1934 r.

Przedmiotem tych konferencyj będą następujące tematy główne:

1. referaty sprawozdawcze z prac nad realizacją nowego programu w kl. 1ej;
2. Prowadzenie zeszytów uczniowskich;
3. prace przygotowawcze do realizacji programu w kl. II w przyszłym roku szkolnym.

Oprócz tych tematów będą, w miarę czasu, referowane na konferencjach komunikaty, doraźnie zgłoszone przez poszczególnych nauczycieli. W szczególności mogą być zgłaszane tematy z nauki o człowieku w kl. V-tej.

W związku z powyższym planem wszystkie grupy przystąpią do przygotowania prac ad 1), 2) i 3) p. III. *Ad. 1.* Każda grupa wybierze jakiś temat z programu kl. 1-szej, przypadający w okresie przedkonferencyjnym, opracuje sposób jego realizacji, zrealizuje go na lekcjach, zbierze wyniki i ewentualnie przedstawi tę pracę na konferencji rejonowej w referacie sprawozdawczym.

Temat może obejmować 1 = 2 = najwyżej 3 tygodnie pracy szkolnej. O wyborze tematu na pierwszą konferencję Ogniska zawiadomią grupy Ognisko do dnia 15 września b. r. Na podstawie otrzymanych zgłoszeń kierownik Ogniska dokona wyboru tematów na konferencję rejonową.

Ad 2. Każda grupa opracuje wytyczne do prowadzenia zeszytów uczniowskich i będzie je stosować w pracy szkolnej. Wybrane zeszyty będzie grupa demonstrować i objaśniać na konferencjach rejonowych.

Ad 2. Wszystkie grupy przystąpią do opracowania lokalnych map wycieczek przyrodniczych. Te grupy, które będą mogły tę pracę demonstrować już na pierwszej konferencji rejonowej, zawiadomią o tem kierownika Ogniska.

Poszczególni nauczyciele, chcący wystąpić na konferencji rejonowej z własnymi komunikatami lub referatami, zgłoszą do Ogniska przynajmniej na 3 tygodnie, a referaty na 6 tygodni przed konferencją.

Z referatów i komunikatów, przygotowanych na konferencji rejonowej, należy sporządzić streszczenie w 35 odbitkach, z czego 10 należy rozesłać grupom a resztę nadesłać do Ogniska przynajmniej na tydzień przed konferencją.

Koszty pokryją dyrekcje szkół.

Odnosnie sposobu opracowywania referatów i komuni-

katów roześle kierownik Ogniska szczegółowe wskazówki.

VI. W ciągu roku szkolnego Ognisko zorganizuje dalszy ciąg ćwiczeń laboratoryjnych dla nauczycieli O. S. Łuckiego. W ćwiczeniach tych mogą uczestniczyć również ci nauczyciele O. S. Brzeskiego, którzy nie brali udziału w ministerjalnym kursie metodycznym dla przyrodników. Termin będzie podany do wiadomości.

VII. O ważnych zmianach w pracowniach przyrodniczych należy zawiadamić kierownika Ogniska. Również, jeżeli zmiany zaszły w planie pracowni, należy nadesłać Ognisku nowy plan.

Zakupy i roboty, których koszty przekraczają kwotę 300 zł., należy zgłaszać do Ogniska, celem uzyskania aprobaty. Urządzenia meblowe pracowni należy wykonywać według nowych wzorów, których Ognisko dostarczy grupom lokalnym.

VIII. Ci nauczyciele, którzy zgodnie z postanowieniami ostatniej konferencji rejonowej wyznaczyli przynajmniej jeden dzień w tygodniu, kiedy uczniowie mogą korzystać z pracowni także po południu, podadzą to do wiadomości przewodniczących grup lokalnych. Przewodniczący wyślą do Ogniska odpowiednie wykazy.

IX. Korespondencję z Ogniskiem należy uskutecznić za pośrednictwem kancelaryj szkolnych.

X. W wypadkach zmian personalnych na stanowiskach nauczycieli przyrodznawstwa, Dyrekcje powiadomią o tem kierownika Ogniska.

XI. Niniejszy okólnik należy wręczyć nauczycielom przyrodznawstwa.

p. o. Kuratora Okręgu Szkolnego
(—) *M. B. Godecki.*

81.

KURATORJUM

Okręgu Szkolnego Brzeskiego

Dnia 1 września 1933 r. Nr. II-20408/33.

Rejony wizytacyjne — wyznaczenie.

Wyznaczam rejony wizytacyjne dla szkół średnich ogólnokształcących państwowych i prywatnych oraz seminarjów nauczycielskich państwowych O. S. Brzeskiego.

I. P. Józef Lubojacki, p. o. Naczelnika Wydziału, wizytuje:

1. Państwowe Gimnazjum im. Wł. Jagielly w Łunińcu

2.	“	“	im.	A. Mickiewicza w Prużanie
3.	“	“	im.	Marsz. J. Piłsudskiego w Białymstoku
4.	“	“	im.	T. Kościuszki w Bielsku-Podl.
5.	“	“	im.	M. Kopernika w Grajewie
6.	Prywatne	“		P. M. S. w Brześciu n.B.
7.	“	“		Rosyjskiego Tow. Dobroczynności w Brześciu n.B.
8.	“	“		Tow. „Tarbut“ w Prużanie
9.	“	“	p.n.	„Radosna szkoła“ w Białymstoku
10.	“	“	ks. ks.	Salezjanów w Różanymstoku.

II. P. Adam Tatomir, p.o. okręgowego wizytatora szkół, wizytuje:

1.	Państwowe Gimnazjum	im.	R. Traugutta w Brześciu n.B.
2.	“	“	im. M. Rodziewiczówny w Kobryniu
3.	“	“	w Pińsku
4.	“	“	im. A. Jabłonowskiej w Białymstoku
5.	“	“	im. Zygmunta Augusta w Białymstoku
6.	“	“	im. J. I. Kraszewskiego w Drohiczynie n.B.
7.	“	“	im. M. Konopnickiej w Łomży
8.	“	“	im. Kr. St. Leszczyńskiego w Ostrołęce
9.	“	“	im. Prezydenta J. Mościckiego w Ostrowi-Maz.
10.	“	“	im. T. Kościuszki w Łomży
11.	Prywatne	“	im. J. U. Niemcewicza w Brześciu
12.	“	“	Tow. „Tarbut“ w Brześciu n.B.
13.	“	“	A. Czeczykówny w Pińsku
14.	“	“	O.O. Jezuitów w Pińsku
15.	“	“	Tow. „Tarbut“ w Pińsku
16.	“	“	D. Druskina w Białymstoku
17.	“	“	S. Gutmana w Białymstoku
18.	“	“	Kacnelsona w Białymstoku
19.	“	“	Tow. Rozpowsz. Ośw. wśród Żydów w Białymstoku
20.	“	“	Zeligmana w Białymstoku
21.	“	“	Zjednocz. Szk. Żyd. w Białymstoku
22.	“	“	Goldlusta w Łomży

23.   “   “   Ks. Biskupa Pińskiego w Drohiczyźnie n.B.
 24.   “   “   P. M. S. w Zambrowie
 25. Państwowe seminarjum nauczyc. męskie w Białymstoku
 26.   “   “   “   żeńskie   “
 27.   “   “   “   męskie w Łomży
 28.   “   “   “   męskie w Prużanie

p. o. Kuratora Okręgu Szkolnego
 (—) *M. B. Godecki*

82.

KURATORJUM

Okręgu Szkolnego Brzeskiego

Dnia 8 września 1933 r. Nr. II-21203/33.

Plan rejonowych konferencji wychowawczych.

Podaję do wiadomości i wykonania plan rejonowych konferencji wychowawczych na cały rok szkolny 1933/34.

Konferencje wychowawcze rejonowe (2—3 godzinne).

Wrzesień	Brześć i Łomża	(„Elementy praktyczno-życiowe w nowych programach“)
Październik	Białystok i Pińsk	(„Elementy praktyczno-życiowe w nowych programach“)
Listopad	Brześć i Łomża	(„Świetlice i czytelnie“. Sprawozdanie z dotychczasowych prac — wnioski)
Grudzień	Białystok i Pińsk	(„Świetlice i czytelnie“. Jak wyżej)
Styczeń	Brześć i Łomża	(„Samorząd i organizacje uczniowskie“ Sprawozdanie z dotychczasowych prac — wnioski.)
Luty:	Białystok i Pińsk	(„Samorząd i organizacje uczniowskie“ Jak wyżej).
Marzec:	Brześć i Łomża	(„Zagadnienie środowiska“ Aktualne zagadnienia wychowawcze na tle potrzeb danego środowiska, sposoby ich rozwiązywania przez szkoły).

- Kwiecień:* Białystok i Pińsk („Zagadnienie środowiska“ Jak wyżej).
Maj: Białystok i Pińsk („Teatr szkolny“ Doświadczenia — wnioski).

II. Konferencje nauczycieli szkół śr., powsz. i zawodowych.

- Wrzesień:* Kobryń, Łuniniec, Prużana („Program szkoły powszechnej i średniej“)
Październik: Bielsk, Drohiczyn n.B., Grajewo, Ostrołęka, Ostrów=Mazow. („Program szkoły powszechnej i średniej“).
Listopad: Kobryń, Łuniniec, Prużana (1 lekcja przykładowa w V oddz. szkoły powszechnej i 1 w I kl. gimnazjum z 2 dowolnych przedmiotów“).
Grudzień: Bielsk, Drohiczyn n.B., Grajewo, Ostrołęka, Ostrów=Mazow. („1 lekcja przykładowa w V oddz. szk. powszechnej i 1 w kl. I gimnazjum z 2 dowolnych przedmiotów“).
Styczeń: Kobryń, Łuniniec, Prużana („Świetlice i czytelnie“. Sprawozdanie z dotychczasowych prac — wnioski.)
Luty: Bielsk, Drohiczyn n.B., Grajewo, Ostrołęka, Ostrów=Maz. („Świetlice i czytelnie“. Jak wyżej).
Marzec: Kobryń, Łuniniec, Prużana („Zagadnienie środowiska“. Aktualne zagadnienia wychowawcze na tle danego środowiska, sposoby ich rozwiązywania przez szkoły).
Kwiecień: Bielsk, Drohiczyn n.B., Grajewo, Ostrołęka, Ostrów=Maz. („Zagadnienie środowiska“. Jak wyżej).
Maj: Kobryń, Łuniniec, Prużana, Bielsk, Drohiczyn n.B., Grajewo, Ostrołęka, Ostrów=Maz. („Samorząd i organizacje uczniowskie“. Sprawozdanie z dotychczasowych poczynań — wnioski).

U W A G I.

Konferencje wychowawcze i metodyczne muszą mieć charakter *sprawozdawczy i dyskusyjny*. Punktem wyjścia jest życie szkolne w danym środowisku. Zagadnienia należy ujmować pod kątem życiowego nastawienia młodzieży, zaznajamiania jej z przejawami i potrzebami polskiej rzeczywistości, oraz urabiania aktywnej postawy i sumienia obywatelskiego.

Konferencje ad I i II organizują w porozumieniu z p.p. Dyrektorami, Inspektorami Szkolnymi, Kierownikami szkół powszechnych i Dyrektorami szkół zawodowych:

w Białymstoku	— dyr. Ks. Dr. Hałko,
w Bielsku	— p. dyr. Tajchert,
w Brześciu n.B.	— p. Inspektor Szkolny,
w Kobryniu	— p. dyr. M. Fąfara,
w Drohiczynie n.B.	— p. dyr. Treugut,
w Grajewie	— p. dyr. Mętlewicz,
w Łunińcu	— p. dyr. Lipski,
w Łomży	— p. dyr. Chmiel,
w Pińsku	— p. dyr. Kolendo,
w Ostrołęce	— Inspektor Szkolny,
w Ostrowi-Mazow.	— p. dyr. Warchalski,
w Pruzanie	— p. dyr. Mercik.

Wymienieni p. p. przewodniczą na konferencjach.

Poza tem:

1. *Terminy konferencyj ustalają p. p. przewodniczący, powiadając o nich Kuratorjum na 5 dni przed odbyciem zebrania.*
2. *Na konferencję zapraszają przedewszystkiem nauczycieli aktywnych (wszystkich kategorii szkół), bacząc, by nie było zbyt dużo uczestników, gdyż masowe obesłanie chybia celu. Obecni na konferencji nauczyciele winni na posiedzeniach swych Rad pedagogicznych zdawać krótkie sprawozdania z jej przebiegu oraz podać do wiadomości uchwalone wnioski.*
3. *P. p. Przewodniczący, w porozumieniu z innymi P. p. dyrektorami, inspektorami szkolnymi i kierownikami szkół, dokonują wyboru referentów (zawsze 1 nauczyciel z gimnazjum i 1 ze szkoły powszechnej, ewentualnie 1 ze szkoły zawodowej), omawiają z nimi tematy, uzgadniają tezy, które w odpowiedniej ilości egzemplarzy przygotowują dla uczestników konferencji. Referaty muszą być krótkie, rzeczowe, teoretyzowania być nie może.*
4. *Po konferencjach P. p. Przewodniczący przesyłają do Kuratorjum krótkie sprawozdania.*

p. o. Kuratora Okręgu Szkolnego
(—) M. B. Godecki

83.

K U R A T O R J U M

Okręgu Szkolnego Brzeskiego

Dnia 4 września 1933 r. Nr. II-20692/33.

Instrukcja w sprawie przygotowywania referatów na konferencje Ogniska metodycznego przyrodoznawstwa.

Kuratorjum podaje w załączeniu zapowiedzianą w piśmie z dnia 24.VIII.1933 r. Nr. II-19430/33 instrukcję kierowni-

ka Ogniska metodycznego przyrodoznawstwa w sprawie przygotowywania referatów na konferencje Ogniska. Instrukcję należy wręczyć nauczycielom przyrodoznawstwa z poleceniem zastosowania się do niej.

p. o. Kuratora Okręgu Szkolnego
(—) M. B. Godecki

Załącznik do nr. II-20692/33.

Ognisko Metodyczne Przyrodoznawstwa w Brześciu n/B.

I N S T R U K C J A

w sprawie przygotowywania referatów na konferencje Ogniska.

I. Referaty sprawozdawcze.

Celem referatów sprawozdawczych jest podawanie konkretnych przykładów realizacji poszczególnych tematów nau czania.

A. Przygotowywanie referatu odbywa się w następują cych fazach:

1. Wybór tematu na kilka tygodni przed wprowadzeniem go na lekcje. Tematy powinny być krótkie, obejmujące 1—3 tygodni pracy szkolnej.
2. Przestudjowanie literatury naukowej (podręczniki uniwersyteckie) i metodycznej, odnoszącej się do wybranego tematu.
3. Opracowanie planu lekcyj:
  - a. Wypróbowanie przewidzianych doświadczeń, zredagowanie tekstów ćwiczeń, wskazówek do hodowli, kwestjonariusza do obserwacji; zestawienie listy przyborów, użycie zeszytu i podręcznika; dobór preparatów, modeli, obrazów i książek; wybór lektury; temat pracy domowej i t. p.
  - b. Rozmieszczenie pracy w czasie, zgodnie z zasadami jednostki metodycznej „od zagadnienia do zagadnienia“ i napisanie konspektów lekcyjnych.
4. Przeprowadzenie lekcyj. W czasie lub po lekcji notuje się wszelkie odchylenia od planu (czas, kłopoty techniczne, ustosunkowanie się młodzieży, jak stopień zainteresowania i trudności, kolejność czynności, redakcja tekstów i inne).
5. Definitywne opracowanie wyników w referacie z uwzględnieniem poprawek, jakie nasunął przebieg lekcyj.

U w a g a: Przy zbiorowych opracowaniach referatów przez grupy lokalne wskazane jest następujące postępowanie: Na zebraniu grupy wybiera się temat (p. 1). Prze-

studjowanie literatury (p. 2) i opracowanie planu (p. 3) przeprowadzają uczestnicy samodzielnie, po czym na drugim zebraniu grupy przedstawiają te plany, dyskutują je i przyjmują jeden, względnie dwa z nich do zrealizowania. Grupa wybiera referenta i przystępuje do lekcyj. Lekcje na dany temat są prowadzone w tym samym mniej więcej czasie przez wszystkich zainteresowanych, z takim jednak wyliczeniem, aby przez wzajemne hospitacje można było doraźnie wprowadzać zmiany i poprawki do planów lekcyj późniejszych. Po odbyciu lekcyj uczestnicy składają na zebraniu sprawozdania, na podstawie których referent opracowuje referat.

B. Konstrukcja referatu.

Wstęp referatu winien zawierać krótki wykład zasad dydaktycznych i myśli przewodnich, na których praca została oparta. Przebieg pracy należy podać w porządku chronologicznym, odtwarzając w treściwym sprawozdaniu możliwie przebieg lekcyj. Niepowodzenia należy oświetlić przez wskazanie ich przyczyn i sposobów uniknięcia.

Referat winien zawierać wyraźne dane odnośnie następujących punktów:

1. Dobór i przygotowanie materiału, na którym prowadzono badania. Jeżeli materiał jest w hodowli, należy podać wyczerpująco i praktycznie warunki tej hodowli (zdobycie materiału, urządzenie pomieszczenia, pielęgnowanie, odżywianie, dane co do czasu, organizacja pracy uczniów).
2. Pomoce naukowe. Należy podać szczegółowy wykaz wszystkich pomocy naukowych, używanych w poszczególnych etapach pracy. Jeżeli były zastosowane aparaty lub pomoce naukowe nowe, albo nieznane powszechnie, należy podać ich rysunek i szczegółowy opis. W opisie określić najlepsze warunki działania, możliwość błędów i sposoby ich usunięcia. Zabiegi techniczne należy również szczegółowo opisać. Aparaty najlepiej było demonstrować.
3. Metody, stosowane przy opracowywaniu danego zagadnienia, a mianowicie co przerobiono w formie ćwiczeń uczniowskich, co w formie demonstracji, pogadanki, wykładu. Należy przytoczyć dosłownie używane tematy prac domowych. Podać, co zostało uwidocznione w zeszytach; zeszyty demonstrować.
4. Użycie podręcznika i lektury, praca domowa i pozalekcyjna w pracowni.
5. Miejsce tematu w łańcuchu zagadnień.
6. Wyniki: momenty kształcące i wychowawcze z wyrażeniem

podkreśleniem elementów gospodarczych i obywatelsko-państwowych.

W zakończeniu referatu należy wysunąć pewne tezy, względnie podać normy albo wskazówki odnośnie opracowywania tego tematu w przyszłości.

Referat należy zaopatrzyć w wykaz literatury, z jakiej korzystano przy jego opracowywaniu.

Jest rzeczą pożądaną, aby wygłaszanie referatów nie przekraczało 50 minut.

C. Streszczenie referatów.

Oryginały referatów będą składane w Ognisku, natomiast członkowie, oraz pozostałe Ogniska w kraju, otrzymają streszczenie referatów. Streszczenia winny obejmować wszystkie ważne momenty referatu, a więc: chronologiczny przebieg lekcji, w formie jaknajkrótszej, dosłowne teksty ćwiczeń i ich wyniki; wykaz pomocy; rysunki i opisy ważniejszych aparatów i zabiegów technicznych; użycie podręcznika i literatury; wyniki, tezy; wykaz literatury.

Streszczenie należy przygotować w 25 odbitkach, z czego 10 należy rozesłać grupom, 15 do Ogniska (pismo Kuratorium O. S. B. z dnia 24.VIII.1933 r.).

II. Komunikaty.

Komunikaty są to krótkie (obliczone na 10—20 minut wygłaszania) opracowania różnych tematów z codziennej pracy szkolnej. Można je pogrupować następująco:

1. Komunikaty metodyczne. Sposób opracowania jakiegoś krótkiego zagadnienia na lekcji.
2. " techniczne. Konstrukcja nowego aparatu, zabieg techniczny.
3. " hodowlane. Wskazówki do hodowli jakiegoś organizmu, albo jakiś szczegół z hodowli.
4. " bibliograficzne. Podanie jaknajkrótszej treści dzieła, rozdziału, artykułu, mogącego mieć wartość dla nauczyciela przyrodoznawstwa.
5. " organizacyjne: Organizacja pracy nauczycieli, lub uczniów, w związku z nauką przyrodoznawstwa (regulaminy).

Reczy do „zakomunikowania“ znajdzie każdy nauczyciel dosyć w swojej codziennej praktyce. Najmniejsze drobiazgi mają wartość, byleby były podawane w sposób praktyczny, umożliwiający zastosowanie.

Komunikat należy przygotować w formie krótkich streszczeń, które można na konferencjach ustnie szerzej omówić. Komunikaty techniczne i hodowlane należy zaopatrywać w rysunki i szczegółowe opisy, jak w punktach I. B. 1 i 2. Aparaty i zabiegi techniczne należy na konferencjach demonstrować, względnie przeprowadzić z uczestnikami odnośne ćwiczenia.

III. Teksty ćwiczeń dla uczestników.

Teksty ćwiczeń, przygotowane do przerobienia z uczestnikami konferencji, należy: 1. zaopatrzyć w objaśnienia metodyczne dla nauczyciela i 2. podać spodziewane wyniki pracy ucznia.

U W A G A: Referaty, streszczenia, komunikaty, teksty ćwiczeń dla uczestników należy zaopatrywać w następujący nagłówek pod tytułem:

„Referat (Komunikat i t. p.) przygotowany przez . . . (imię

. . . . . na podstawie prac . . . . .
(i nazwisko refer.) (nazwiska współpracowników

. . . . . na konferencję Ogniska metodycznego
lub nazwa grupy)

przyrodoznawstwa w Brześciu n.B. . . . .
(miejscowość, data)

Kierownik Ogniska
(—) Jan Radomski

84.

KURATORJUM Okręgu Szkolnego Brzeskiego

Nr. II-21033/33 dn. 15.IX 33 r.

Podaje do wiadomości Plan Pracy Ogniska metodycznego fizyki przy Państwowem Gimn. im. Marsz. Piłsudskiego w Białymstoku na rok 1933/34.

I. *Rejon Ogniska* metodycznego fizyki w Białymstoku obejmuje wszystkie gimnazja i seminarja nauczycielskie O. S. Brzeskiego. Cały Okręg Szkolny dzieli się na trzy podogniska:

1. w *Brześciu n.B.* — obejmujące Brześć n.B., Kobryń i Prużanę; kierownikiem podogniska jest p. M. Klimowicz, nauczyciel państwowego gimnazjum;
2. w *Łomży* — obejmujące Łomżę, Ostrołękę i Ostrowię-Mazowiecką; kierownikiem podogniska — p. St. Woyczyński, nauczyciel państwowego gimnazjum męskiego;
3. w *Pińsku* — obejmujące Pińsk i Łuniniec — kierownikiem jest nauczyciel państwowego gimnazjum;
4. reszta miejscowości należy bezpośrednio do Ogniska metodycznego w Białymstoku.

Kierownikiem Ogniska metodycznego fizyki jest p. T. Czarnecki, nauczyciel państwowego seminarjum nauczycielskiego męskiego w Białymstoku.

II. Program pracy. W ciągu roku szk. 1933/34 odbędą się

trzy konferencje rejonowe Ogniska: pierwsza odbędzie w Brześciu n. Bugiem w dniach 3 i 4 listopada b. r., której program w zarysie będzie następujący:

1. referat p. Alichniewicza, instruktora ministerjalnego fizyki: „Charakterystyka nowego programu fizyki“;
2. referat p. Harabaszewskiego, instruktora ministerjalnego fizyki: „Charakterystyka nowego programu chemji“;
3. referat p. L. Smieji, nauczyciela państwowego gimnazjum w Pińsku: „Ujęcie I i II zasady Newtona w gimnazjum humanistycznym i matem. przyrodniczym“;
4. lekcje przykładowe p. M. Klimowicza, nauczyciela państwowego gimnazjum w Brześciu n. B.;
Druga i trzecia konferencja odbędą się w Białymstoku: 2-ga w dniach 13 i 14. II. 1934 r.; 3-cia w dniach 8 i 9. V. 1934 r. Przedmiotem ich będą:
  - a. referaty o charakterze sprawozdawczym z cyklu lekcyj; pożądane jest, aby referaty te zawierały nowe podejście do zagadnień, zastosowanie przyrządów swego pomysłu i t. p.;
  - b. zapoznanie się z nowym programem i przedyskutowanie go;
  - c. sprawozdanie z przeczytanych dzieł naukowych.

III. Spis zagadnień do opracowania ze starego programu:

1. Przyspieszenie, szybkość w ruchu jednostajnie przyspieszonym:
  - a) pojęcie przyspieszenia,
  - b) wyprowadzenie wzoru $v = at$;
  - c) obliczenie przyspieszenia ziemskiego.
2. Prawo Pascala:
  - a) ciśnienie w cieczech,
  - b) „ w gazach,
  - c) „ w cieczy wywołane przez jej ciężar
3. Spółczynnik rozszerzalności cieczy i gazów:
  - a) pomiar spółczynników rozszerzaln. cieczy,
  - b) „ „ „ gazów,
  - c) „ „ prężności
4. Zasadnicze własności fal głosowych:

- a) odbicie fal,
  - b) załamywanie się fal głosowych;
  - c) interferencja “ “
  - d) pomiar długości “ “
5. Promieniowanie ciemno-termiczne:
- a) emisja promieni ciemnych
  - b) absorbcja “ “
  - c) zasadnicze własności promieni ciemnych: odbicie, załamanie, pochłanianie, przepuszczalność.
6. Prawo Coulomba:
- a) w stosunku do nabożów elektrycznych,
  - b) w “ “ “ magnetycznych
7. Fale elektromagnetyczne:
- a) wykrywanie fal kohererem bądź aparatem kryształkowym,
  - b) odbicie fal,
  - c) załamanie,
  - d) fale stojące,
  - e) rezonans elektryczny,

IV. *Współpraca z Ogniskiem.* Członkami Ogniska są wszyscy nauczyciele fizyki i chemji państwowych i prywatnych gimnazjów i seminarjów nauczycielskich Okręgu.

Współpraca członków z Ogniskiem wyrażać się będzie:

- a) w hospitowaniu przez członków lekcji kierownika Ogniska (we środy i piątki od godz. 8 do 10 w państwowym gimnazjum im. Marszałka J. Piłsudskiego oraz we środy, czwartki, piątki i soboty w państwowym seminarjum nauczycielskiem w Białymstoku),
- b) w konferencjach indywidualnych z kierownikiem Ogniska, za uprzednim zawiadomieniem kierownika przynajmniej na dzień przed konferencją (godziny przyjęć we środy, czwartki, piątki i soboty od godz. 15.30 do 17.30 w państwowym seminarjum nauczycielskiem w Białymstoku);
- c) w hospitowaniu przez kierownika lekcji członków Ogniska (w poniedziałki i wtorki).

W sprawach, związanych z nauczaniem, z zaopatrywaniem pracowni w przyrządy, członkowie mogą zwracać się do kierownika Ogniska listownie.

Korespondencję z Ogniskiem należy skutecznie niać za pośrednictwem kancelaryj szkolnych.

Poważniejszych zakupów, przekraczających kwotę 300 zł., przebudowy lub urządzenia nowych

pracowni można dokonywać po porozumieniu się z kierownikiem Ogniska.

Dyrekcje szkół zechcą ułatwić nauczycielom korzystanie z Ogniska, udzielając im urlopów.

V. *Zadania podognisk:*

1. Wspólne opracowywanie bieżących zagadnień merytorycznych, związanych z nauczaniem fizyki i chemji, ze szczególnem zwróceniem uwagi na tematy aktualne, oraz dokładne zaznajamianie się z nowym programem fizyki i chemji dla gimnazjów;

2. Organizowanie lekcji pokazowych oraz wzajemnych hospitacyj; z lekcji pokazowych i zebrań podognisk należy sporządzić krótkie protokoły, których odpisy należy nadsyłać Ognisku;

3. Indywidualne lub zbiorowe opracowywanie referatów na konferencję rejonową Ogniska;

4. Wymiana dzieł naukowych i pism pomiędzy członkami podogniska;

5. Z końcem półroczia kierownik podogniska nadsyła Ognisku krótkie sprawozdanie z pracy za ubiegły okres.

Dyrekcje szkół zakupują w miarę możliwości dzieła naukowe z zakresu fizyki i chemji, których listę przedstawi nauczyciel oraz udzielą pomocy w organizacji pracy podogniska, zwalniając, w miarę możliwości, kierownika podogniska od obowiązków wychowawczych.

p. o. Kuratora Okręgu Szkolnego
(—) M. B. Godecki.

85.

KURATORJUM
Okręgu Szkolnego Brzeskiego

Dnia 1 września 1933 r. Nr. II-20544/33.

Odczyty na zebraniach rodzicielskich o reformie szkolnej.

Dodatknie wyniki przy realizacji nowych programów w związku z Ustawą z dnia 11 marca 1932 r. o ustroju szkolnictwa osiągniemy wtedy, jeśli nauczycielstwo zrozumie ducha programów i umiejętnie wprowadzać będzie w życie postulaty władz szkolnych, wypływające z potrzeb Państwa, oparte na doświadczeniach i wymaganiach psychologii pedagogicznej. Prowadzenie pracy zależeć będzie jednak i od zrozumienia istoty oraz ducha reformy przez szerokie warstwy społeczeństwa. Stąd konieczność zaznajamiania z zasadniczymi elementami Ustawy i programów przede wszystkim rodziców.

Dyrekcje wszystkich zakładów omówią więc na zebra-

niach rodzicielskich, o ile można jaknajliczniej obesłanych, następujące zagadnienia:

1. we wrześniu „Ustawa z dnia 11 marca 1932 r.“
2. w listopadzie „Nachylenie życiowo-praktyczne w nowych programach“.
3. w styczniu „Kultura polska i ogólnoludzka w programie nowego gimnazjum“.
4. w marcu „Psychologiczne podstawy nowych programów“.
5. w maju „Koedukacja“ (tylko w gimnazjach koedukacyjnych).

Poza tem jako sprawę pilną Dyrekcje omówią w pierwszej połowie września „Cele i zadania T=wa Popierania Budowy Szkół Powszechnych“, zachęcając do zapisywania się na członków T=wa.

Referaty winny być opracowane zwięźle, rzeczowo, przystępnie, bez teoretyzowania, z mocnem podkreśleniem najistotniejszych rzeczy — a w sumie dać dokładny i przejrzysty obraz reformy. Po referatach powinna rozwinąć się dyskusja, która wyjaśni wszelkie wątpliwości, jakieby obecnym na zebraniu się nasunęły.

Po odbytem zebraniu Dyrekcje przesyłać będą do Kuratorjum krótkie sprawozdania.

p. o. Kuratora Okręgu Szkolnego
(—) M. B. Godecki.

86.

KURATORJUM

Okręgu Szkolnego Brzeskiego

ZARZĄDZENIE

z dnia 26 sierpnia 1933 r. Nr. I.19834/33

w sprawie Państwowej Komisji Egzaminacyjnej dla nauczycieli publicznych szkół powszechnych w Łomży.

Nawiązując do okólnika Kuratorjum Okręgu Szkolnego Brzeskiego z dnia 14.X.1932 r. Nr. 15/I.16883/32, zawiadamiam, że na zasadzie § 3 zarządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 14.VII.1932 r., zawierającego przepisy o praktycznym egzaminie na nauczyciela publicznych szkół powszechnych (Dz. Urzęd. Min. W. R. i O. P. Nr. 1 ex 1929 poz. 3) mianowałem p. Antoniego Małka, dyrektora Państwowego Seminarjum Nauczycielskiego w Łomży, Prezesem Państwowej Komisji Egzaminacyjnej dla nauczycieli

publicznych szkół powszechnych w Łomży do końca kadencji tej komisji, t. j. do 31 sierpnia 1935 r.

p. o. Kuratora Okręgu Szkolnego
(—) *M. B. Godecki.*

87.

KURATORJUM
Okręgu Szkolnego Brzeskiego

ZARZĄDZENIE

z dnia 3 października 1933 r. Nr. I-25825/33

w sprawie Państwowej Komisji Egzaminacyjnej dla nauczycieli publicznych szkół powsz. w Pińsku.

Nawiązując do okólnika tut. z dn. 14.X.1932 roku Nr. 15/I-16883/32, oznajmiam, że mianowałem na zasadzie § 3 zarządzenia Ministra W. R. i O. P. z dnia 14.XII.1928 r. o praktycznym egzaminie na nauczyciela publicznych szkół powszechnych (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 1 ex 1929, poz. 3) p. Władysława K o l e n d o, dyrektora gimnazjum państwowego w Pińsku, jako Prezesa Państwowej Komisji Egzaminacyjnej dla nauczycieli publicznych szkół powszechnych w Pińsku oraz p. Benedykta B a r t n i c k i e g o, inspektora szkolnego w Pińsku, jako Zastępcę Prezesa tejże Komisji.

p. o. Kuratora Okręgu Szkolnego
(—) *R. Petrykowski*

88.

RUCH SŁUŻBOWY

w Kuratorjum Okręgu Szkolnego Brzeskiego.

1) Minister W. R. i O. P. dekretem z dnia 13 lipca 1933 r. N B.P.=10170/33 mianował p. Cezarego Cichowicza z dniem 16 lipca 1933 r. do odwołania Naczelnikiem Biura Personalnego w VI stopniu służbowym w Kuratorjum Okr. Szk. Brzeskiego.

2) Minister W. R. i O. P. dekretem z dnia 19 lipca 1933 r. N B.P.=10656/33 przeniósł p. Władysława Scieborę, okręgowego wizytatora szkół w Kuratorjum O. S. Brzeskiego, do służby nauczycielskiej z dniem 16 sierpnia 1933 r. i dekretem z dnia 30 sierpnia 1933 r. N B.P.=12396/33 przeniósł go na

stanowisko nauczyciela w Państwowem Seminarjum Nauczycielskiem żeńskim w Przemyślu z dniem 1 września 1933 r.

3) Minister W. R. i O. P. dekretem z dnia 19 lipca 1933 r. N BP=10596/33 zwolnił p. Stanisława Karaskiewicza, dyrektora gimnazjum państwowego im. ks. Piotra Skargi w Pułtusku, od pełnienia obowiązków okręgowego wizytatora szkół w Kuratorjum Okr. Szk. Brzeskiego z dniem 16 sierpnia 1933 r.

4) Minister W. R. i O. P. dekretem z dnia 17 sierpnia 1933 r. N BP=12099/33 przeniósł p. Czesława Zaleskiego, okręgowego wizytatora szkół w Kuratorjum O. S. Brzeskiego, na równorzędne stanowisko do Kuratorjum O. S. Lwowskiego z dniem 1 września 1933 r.

5) Minister W. R. i O. P. dekretem z dnia 27.VI.1933 r. N BP=5173/33 mianował p. Michała Kucewicza, księgowego w VII st. sł. w Kuratorjum O. S. Brzeskiego, naczelnikiem rachuby w VII st. sł. w temże Kuratorjum.

6) Kurator O. S. Brzeskiego dekretem z dnia 27.IV. 1933 N 0=8551/33 przyjął do wiadomości zgłoszenie p. Stefanii Kułmówny, urzędnika X st. sł. w Kuratorjum O. S. Brzeskiego, o dobrowolnem wystąpieniu ze służby z dniem 31 maja 1933 r.

7) Kurator O. S. Brzeskiego dekretem z dnia 11.X. 33 r. powierzył p. Alfredowi Niwińskiemu, nauczycielowi Państw. Gimn. im. R. Traugutta w Brześciu n.B., na rok szkolny 1933/34 obowiązki instruktora harcerstwa w szkołach Okr. Szkoln. Brzeskiego.

C Z Ę Ś Ć N I E U R Z Ę D O W A

Poświęcona pracy nauczycielstwa w szkole i poza szkołą.

Organizacja Pracy Obywatelskiej Młodzieży Straż Przednia.

„Prz. rozbudowywaniu podstaw wychowania obywatelsko-państwowego wysunęła się konieczność powołania do życia organizacji starszej młodzieży szkół średnich, której zadaniem byłoby wdrożenie tej młodzieży do konkretnej realizacyjnej pracy państwospołecznej. Praca ta, stanowiąca z punktu widzenia wychowawczego niezbędne uzupełnienie roboty ściśle szkolnej, wykonywana i kierowana przez samą młodzież, przygotować ją winna do ochotnego, samorzutnego i samodzielnego wypełniania obowiązków i roli, jakich Państwo od swej elity intelektualnej będzie musiało wymagać.

W ten sposób powstała „Straż Przednia” i takie ma cele na widoku. Roczne doświadczenie pozwala mi stwierdzić ku wielkiemu zadowoleniu, że organizacja ta wzięła należyty kierunek w swej działalności i że w ścisłym współdziałaniu z drugą wielką organizacją młodzieży — harcerstwem — wypełni z korzyścią dla Państwa i Narodu swoje zadania“.

(—) J. Jędrzejewicz.

(Gazeta Polska — Nr. 194 z dn. 16 lipca 1933 r.)

Zadania „Straży Przedniej” ujęły w formę wyraźnie konkretną jasne słowa, oparte na autorytecie Szefa Rządu i Ministra W. R. i O. P.

Codziennie doświadczenie przypomina prawdę o pięknych, najgłębszych celach, spaczonych w nieudolnej realizacji. Chodzi więc o to, by w kilku wyjaśnieniach przedstawić, na czym polega fakt, iż „organizacja wzięła należyty kierunek w swej działalności”, ponadto, by szeregami uwag uchronić ludzi lepszej woli niż znajomości sprawy od błędów w pojęciach, co ważniejsze — w czynnym ustosunkowaniu się do zespołów Straży Przedniej.

Nie przytaczam, rzecz jasna, ani w całości, ani w mniej lub więcej obszernem streszczeniu, materiału informacyjnego, za-wartego bądź w statucie „S. P.”, bądź też w instrukcjach władz organizacyjnych. (Biuro Naczelnika organizacji — Warszawa, Marszałkowska 116, m. 15 — wysłać na każdą prośbę wspomniane „druki”). Pewne spostrzeżenia, zaczerpnięte z rzeczywistości, służą mi za przesłanki do wniosku, — która ze spraw „strażowych” wymaga na tem miejscu specjalnego oświetlenia.

Organizować zespoły „S. P.”, w ścisłym porozumieniu i za zgodą Kuratorjum O. S., mają prawo jedynie osoby upoważnione przez władze organizacyjne. Prośba o założenie zespołu na terenie danego zakładu naukowego może być miłym dowo-

dem zrozumienia pełnej wartości „S. P.“, gdyby jednak na tem zrozumieniu, na świętym zapale do sprawy, oparły się jakiegokolwiek poczynania organizacyjne, byłyby one napewno nielegalne, a z pewnych względów może i szkodliwe. Uważam za rzecz zbyt szkodliwą wyciąganie konkretnych wniosków dla tych szkół, w których „S. P.“ mogłaby się znajdować w obecnej chwili we wspomnianym „status fieri“.

Zapoznanie się ze „S. P.“ dość licznej młodzieży, która była w lecie b. r. na kolonji wypoczynkowej, zorganizowanej przez „S. P.“ w Gdyni, stwarza w fazie powstawania zespołu realną trudność, polegającą na zbyt masowym „powoływaniu“ do Straży. Za zgodą, czasem z inicjatywy, dyrekcji szkoły zbiera się pewnego dnia kilku chłopców, którzy znają Straż z kolonji i zebranie to — stereotypowe w treści i formie — uważa się za zorganizowanie zespołu „S. P.“ Takie rozwiązanie sprawy nie ma nic wspólnego z podstawowymi założeniami twórców „Straży Przewodnej“. Mianowany przez władze organizacyjne, za zgodą Kuratora, instruktor lokalny „S. P.“ zasięga rady dyrektora, który z chłopców (dziewcząt), znających zadania „Straży“, posiada w stopniu możliwie najpełniejszym następujące cechy charakteru: 1) wyrobienie wewnętrzne i życiowe, 2) uspołecznienie czynne oparte na szerszych zainteresowaniach umysłowych, 3) autorytet i mir wśród otoczenia, 4) poczucie odpowiedzialności obok odzuczonego i wyrozumowanego zdyscyplinowania. Jeśli chodzi o tego pierwszego musi być on nie tylko solidnie wartościowy w postępowaniu, ale i bardzo pewny ideowo, aby od pierwszej chwili umiał wytworzyć odpowiednią atmosferę wśród tych, którzy naturalnym ciężeniem swych wartości i zdecydowanych przekonań poczną się skupiać wokół sprawy powstania zespołu „Straży P.“

Wspomniane cechy charakteru kwalifikują ucznia na kierownika zespołu, którym mianuje go naczelnik okr. „S. P.“ na wniosek instruktora. Z całym naciskiem założenia podstawowe „S. P.“ podkreślają dalszy proces tworzenia się zespołu. Kierownik zespołu, kierując się obiektywnym zaufaniem, przyjmuje do zespołu następnego uczestnika, ci dwaj trzeciego. Niewątpliwie odpowiedni stosunek między instruktorem a członkami zespołu spowoduje, że będą oni zasięgali rady instruktora co do nowych kandydatów i liczyli się z jego opinią, jednak kwestja przyjęcia, lub nieprzyjęcia nowego uczestnika do zespołu zależy wyłącznie od uczestników dawniejszych. Wówczas tylko słowo „zespół“ odpowie ważką dla przyszłych prac i głęboką treść, gdy jednostka organizacyjna „S. P.“ powstała ściśle drogą opisaną. Zespół „S. P.“ pod żadnym względem nie może się zgrupować mechanicznie, stanie się bowiem „zlepkiem“ bez wspólnych uczuć. „Więc przede wszystkim życie się „członków“ i ich wzajemne

zaufanie — jeśli kto woli: zbratanie“ (Adam Skwarczyński).

Nie bez głębokiego uzasadnienia instrukcje kładą w ramy „odprawy“ organizacyjnej (celowo unikają słowa: zebranie) podział uczestników na koła prac realizacyjnych. Pierwsza chwila życia zespołu ma nadać charakter całej przyszłości, ma nawiązać do nazwy: „Organizacja pracy obywatelskiej“... Z intelektualnego uznania, z przekonań nawet, zrodzą się tylko użyteczne deklamacje o „Straży Przedniej“; w momencie narodzin sprawa zada sobie śmierć, jeśli odprawa organizacyjna nie wykaże, że poto zrzeszenie, by praktykować cele „S. P.“

Za odcinek pracy obrany dobrowolnie w myśl zasadniczego zainteresowania uczestnik zespołu bierze na siebie całą pełnię odpowiedzialności. — Jeśli po kilku latach on — młody prawnik, lekarz, czy nauczyciel — w dalekiej od władz centralnych osadzie przystąpi do pracy na terenie L. O. P. P., Strzelca, czy kół Młodzieży Wiejskiej, to Państwo będzie spokojne o ten odcinek życia społecznego. Nazwisko umieszczone na spisie członków wielu organizacji, obecność nienaganna na wszystkich zebraniach, i owszem — równie częste, jak bezpłodne zabieranie głosu, skrupulatne opłacanie składek członkowskich, jakoteż łatwo to wszystko godzić się z kompletną vegetacją społeczną. Dalekim od niej jest dziś, będzie zawsze obywatel kadry strażowej, byle pamiętać, że koło pracy realizacyjnej to nie lekcje obywatelsko-społeczne, choćby lekcje wzorowe z pewną sumą prób doświadczalnych pod postacią wycieczek społecznych, nie przedszkole życia społecznego, lecz praca ta, do której się staje z zakasaniem rękawami, z której trzeba zdać sprawę, za którą się odpowiada.

Na fundamencie pracy realizacyjnej powstaje praca samowychowawczo — ideowa, polegająca w najistotniejszym ujęciu na rozszerzaniu i gruntowaniu poglądów co do zagadnień pozostających w związku z pracami realizacyjnymi. Zbytecznym byłoby rozwijanie myśli zawartej we wskazaniu, aby referentem tematu był ten, kto dany odcinek pracy najrzetelniej zrealizował, nie ten, kto płynniej referat napisze.

„Praca ideowa i wymiana jej rezultatów odbywa się dzisiaj na gruncie pracy realizacyjnej, dla której życie w niepodległym państwie otworzyło szerokie możliwości. Jest ona podsumowaniem doświadczeń i wyników oraz kreśleniem dalszych perspektyw tej realizacji. I dlatego mniej napozór efektowna i błyskotliwa jest w gruncie rzeczy o wiele bardziej interesująca. Ma więcej rzetelnej treści i poczucia odpowiedzialności, bo bliższa jest sprawdzianów życia“ (Adam Skwarczyński).

Mowa o pracy samowychowawczo-ideowej „S. P.“ specjalnie łatwo wiąże się z tak często stawianem pytaniem: „Czy „Straż“ jest organizacją polityczną?“. Zaznaczyć warto, że pra-

sa opozycyjna dołożyła wiele starań, aby w opinii społeczeństwa uczynić ze „Straży“ nową formę akcji politycznej.

Kto nie odróżnia między wyraźnym określeniem pewnych poglądów czy to w dziedzinie społecznej, czy gospodarczej, a stanowiskiem politycznym — partyjnym, temu nie warto sprawy tłumaczyć.

Państwo platformą współzycia wszystkich obywateli; wszelkie poczynania społeczne przeniknięte ideą wielkości Państwa; zdrowy, prawdziwie moralny pogląd na zagadnienia pracy, socjalne, mniejszościowe — a obok tego twierdzenie oczywiste z powyższymi normami zgodne, bardzo mocno podkreślone: „S. P.“ nie posiada żadnych programów politycznych, nie jest związana z żadnymi organizacjami politycznymi, nie angażuje młodzieży w żadne akcje polityczne!

Rola instruktora w dziale pracy samowychowawczej to nie autorytatywne podawanie gotowych opinii. Przez subtelne czuwanie nad doborem uczestników, przez podsuwanie lektury, budzenie zainteresowań, omawianie pewnych zagadnień w częstych rozmowach wprowadzi instruktor młodzież w ideologję „S. P.“

Podobnie na odcinku prac realizacyjnych — pomoże znaleźć tereny pracy, ułatwi plan pracy w konkretnych ramach czasu, pójdzie z uczestnikami na teren poza-szkolny. Nigdy jako rozkazodawca, zawsze jako „amicus suadens“, jako ten, kto zdobył sobie uprawnienia wobec młodzieży nie z racji stanowiska „profesorskiego“, lecz poprzez jej zaufanie, poprzez życie się z nią. Im więcej w instruktorsze dynamiki życiowej, tem częściej przypomni sobie, iż prace w zespole „S. P.“ są nietylko wykonywane, lecz i kierowane przez samą młodzież.

W obecnych warunkach instruktorem będzie prawie zawsze jeden z członków rady pedagogicznej. Jak z jednej strony rada pedagogiczna, poinformowana przez instruktora-kolegę o poczynaniach zespołu ustosunkuje się do nich niewątpliwie z dużą dozą życzliwości, tak z drugiej strony wglądanie członków r. p. w działalność „S. P.“ nie jest uwzględnione w statucie organizacji, a zbyt uzewnętrzniane życzliwe zainteresowanie może spowodować niepożądane konsekwencje — podsunie mniej mocnym moralnie motyw nieetyczny szukania korzyści osobistych z racji należenia do zespołu „S. P.“

Łatwem byłoby, ale bezcelowem, dociec, kto tu i ówdzie począł młodzieży powtarzać do absurdu zbliżone zdanie, jakoby „Straż“ głosiła zupełne uniezależnienie swoje od władzy szkolnej, konkretnie: „dyrektor nie ma nic do powiedzenia w sprawach zespołu „Straży P.“ Autorzy nierozsądni, opinja szkodzi! „Stosunek „Straży Przedniej“ do władz szkolnych, unormowany statutem oraz zarządzeniami Ministerstwa W. R. i O.

P., ułożony jest na zasadzie pełnej jawności oraz nadzoru władz szkolnych nad organizacją". (Adam Skwarczyński). Konkretyzując nadzór dyrekcji: władze organizacyjne zawiadamiają dyrektora o organizowaniu zespołu i z nim przedewszystkiem wchodzi w kontakt; kierownik zespołu przedkłada dyrektorowi spis członków zespołu, adres miejsca zebrań, plan pracy! odpowiada wobec dyrekcji za przestrzeganie przez młodzieży obowiązujących przepisów szkolnych podczas pracy realizacyjnej. Kto komentowałby słowa o „jaknajbardziej nieskrępowanej inicjatywie młodzieży“ w duchu pozbawienia władzy szkolnej prawa nadzoru, ten niech głosu nie zabiera na temat „Straży Przedniej“.

O ile, jak powiedziałem, bezcelowem byłoby stwierdzać w poszczególnych wypadkach kto nietyle przez złą wolę, co przez brak rozsądku dawał opisane powyżej „naświetlenia“, o tyle uważam za konieczne przytoczyć słowa Prezesa „Straży Przedniej“, które wskazują na istotną przyczynę zarówno kwestji omawianej, jak i nastrojów „konspiracyjnych“, które usiłowano wprowadzić do szeregów młodzieży strażowej. „Po ubiegłej bezpowrotnie epoce niewoli odziedziczyło życie młodzieży tajne organizacje uczniowskie. W owej epoce, gdy obce siły łamały życie Narodu, były one niezbędne i szczytną swą rolę spełniły. Dziś jest epoka inna. Przed własnem Państwem i jego organami publicznemi, jeśliby nawet ich postępowanie w tej czy owej sprawie komuś się nie podobało, zatajanie swej organizacji jest robotą małoduszną i destrukcyjną. Nie zdaje sobie jeszcze z tego sprawy młodzież, nie zdaje również i dojrzałe społeczeństwo. Młodzieży podobają się niekiedy tajemnicze związki i posiedzenia, a różne organizacje starszych chętnie wyzyskują tę słabostkę, by łowić dla siebie młodych zwolenników. Robią to organizacje antypaństwowe, ale robią to również organizacje, głoszące lojalność wobec Państwa, a nawet t.zw. „prorządowe“, — muszą więc spotkać się ze stanowczym odporem młodzieży zdrowo o Państwie swoim myślącej“. (Adam Skwarczyński).

Jawną jest „Straż Przednia“ — organizacja nie hasel agitatycznych, lecz pracy obywatelskiej młodzieży.

Janusz Łopuski.

Zagadnienie mniejszości narodowych

w nowym programie historii i płynące stąd wskazania dla nauczycieli.

I. ROZWAŻANIA OGÓLNE.

Wśród wielu różnic pomiędzy programem nauki historii w dawnym i nowym ustroju szkolnym do bardziej charakterystycznych należy niewątpliwie wyraźnie postawione obecnie za-

gadnienie mniejszości narodowych. Historia tych mniejszości tak czy inaczej, w mniejszym czy większym zakresie, była, rzecz prosta, uwzględniana i w nauczaniu według dotychczasowego programu. Różnicę stanowi fakt ścisłego określenia przez nowy program, zarówno szkoły powszechnej jak i gimnazjum, konieczności zbliżenia młodzieży do dziejów kultur mniejszości, celu, w jakim ma się to czynić, doboru materiału, który ma ułatwić nauczycielowi zadanie.

W zasadzie uwzględnia program wszystkie mniejszości czy to kładąc nacisk na omawianie warunków rozwoju narodowości i wyznań, reprezentowanych w danej szkole i środowisku*, czy to polecając unaocznienie młodzieży faktu, że dorobek kulturalny poszczególnych regionów i narodowości, przez zgodne tych elementów współdziałanie, składa się na wspólną kulturę Polskiego Państwa.**)

W szczególności jednak zajmuje się program temi narodowościami, z którymi historia Polski najściślej jest związana, t. j. słowiańskimi i litewską***). Jest to rzecz naturalna. Z mniejszościami słowiańskimi łączy nas wspólność pochodzenia i wielowiekowa wspólność losów, z Litwinami, oprócz węzłów krwi, największy bodajże dorobek naszej historii: dzieje Unji Jagiellońskiej, której posiewu nie zniszczy chwilowy międzybratniemi narodami rozdźwięk.

Konieczność wyraźnego uwzględnienia wiadomości o dziejach i kulturze mniejszości narodowych w programie ma zresztą swoje głębokie uzasadnienie nie tylko w historii naszego narodu i państwa, lecz także i w wytycznych jego obecnej polityki. Jest to jeszcze jeden dowód, że programy nie są czemś papierowym, że nie odcinają szkoły od życia, lecz przeciwnie, wiążą ją na każdym kroku i w sposób żywy z realną polską rzeczywistością, i jeszcze dowód, że oparte są nie tylko na pierwiastkach dydaktycznych, lecz także w równej mierze na społeczno-wychowawczych.

Cel, dla którego program tak zdecydowanie uwydatnia historię mniejszości narodowych, określony jest bardzo jasno i z dwojakiego punktu widzenia.

1. Wiadomości o historii i kulturze mniejszości narodowych mają wzbudzać w młodzieży polskiej zainteresowanie i poszanowanie dla tej kultury oraz zrozumienie potrzeby i gotowości obywatelskiego współżycia z mniejszościami w ramach państwowego życia.

2. Młodzież mniejszości narodowych winna na podswawie poznania dziejów Polski i związania z nimi historii własnego

*) Program nauki w publ. szkołach powszechn. trzeciego stopnia. Historia (Projekt). Lwów 1933 (skrót — P) str. II.

**) Program nauki w gimn. państw. Historia (Projekt). Lwów 1933 (skrót — P) str. 19.

***) P. str. 8. G. str. 8 — 9, II — 12, 14, 19.

narodu (szczególnie w momentach jego czynnego i pozytywnego udziału w życiu państwowem Polski) żyć się z kulturą polską, wyrobić w sobie szacunek dla niej, pogłębić i utrwalić poczucie przynależności państwowej i odpowiedzialności obywatelskiej wobec państwa.*)

Rzecz jasna, że cele te na poszczególnych szczeblach programowych szkoły powszechnej i w poszczególnych klasach gimnazjum osiągnane będą stopniowo, w zależności od wychowawczych założeń programów, od ich treści, od danego środowiska i wreszcie od warunków psychologicznych, z którymi programy mocno się liczą.

Do *środków*, jakimi nauczyciel w realizacji tych celów rozporządza, należy — obok bezpośredniego jego wpływu — odpowiedni materiał historyczny, fakty z współczesnego życia mniejszości i ich kultura.

Jeżeli chodzi o *materiał historyczny*, to ogólną wskazówką dla nauczyciela byłby postulat szerszego traktowania, w zależności od danego środowiska, tematów z dziejów polskich, dotyczących mniejszości narodowych. Tam zaś, gdzie program tematów takich wyraźnie nie wskazuje (jak np. w kl. V szk. powsz.) istnieje zawsze możliwość i zawsze w związku ze środowiskiem nawiązywania do zagadnień narodowościowych drogą rzeczowej aktualizacji. A więc, dla przykładu, w klasie V szk. powsz. w szkołach z mniejszością litewską przy omawianiu małżeństwa Jadwigi z Jagiełłą, z mniejszością ruską przy ugodzie hadziackiej i t. p. Wymaga to naturalnie nie tylko umiejętności, lecz i zręczności nauczyciela i lepiej w danym momencie z aktualizacji zrezygnować, niżby się ją miało stosować nieudolnie lub niezgrabnie. Raczej jednak winien nauczyciel być do tych rzeczy przygotowany, gdyż nawet wbrew jego woli może go nieraz klasa o pewne związki aktualne zapytać.**)

W klasie VI szkoły powsz. program poleca zwrócić uwagę na położenie mniejszości słowieńskich i litewskich w państwach zaborczych, oraz na ich udział w walkach o niepodległość Polski.*) Przy materiale nauczania, obejmującym okres od schyłku dawnej Rzeczypospolitej do odbudowania państwa w roku 1918, będzie do tego wiele sposobności.

Program klasy I gimnazjum ze względu na materiał nauczania, obejmujący czasy starożytne i wczesne średniowiecze, nie daje bezpośrednio sposobności do poruszania zagadnień narodowościowych. Natomiast program klasy II (od powstania państwa polskiego do schyłku XVII w.) bardzo szczegółowo zajmuje się temi zagadnieniami, polecając w związku z mniej-

*) P. str. 13. G. str. 17.

**) O aktualizacji zob. P. str. 19. G. str. 1—20.

*) P. str. 8.

szościami słowiańskimi i litewską „uwzględnić ważniejsze fakty z przeszłości politycznej, gospodarczej i kulturalnej tych mniejszości narodowych. Szczególnie podkreślić należy momenty, które wskazują ich zbiorowy i jednostkowy twórczy udział w państwowym życiu Polski, możliwość rozwijania własnej kultury w ramach państwowości polskiej oraz zasadę tolerancji narodowej i wyznaniowej, wytyczną polityki Polski.“**)

Ponadto wskazuje program punkty wyjścia dla odpowiedniego rozwinięcia programu, umożliwiające położenie nacisku na zjawiska najważniejsze, jak Polska i Ruś w okresie piastowskim, sprawa unii jagiellońskiej, tolerancja religijna w Polsce, promieniowanie kultury polskiej na ziemię ruskie i t. p.

Program klasy III (do wybuchu wojny światowej) dotyka zagadnień narodowościowych analogicznie do klasy II, polecając zwrócenie szczególnej uwagi na „zgubny wpływ upadku Państwa Polskiego na rozwój własnego życia kulturalnego... mniejszości oraz ich udział w walkach o niepodległość Polski, której sprawę uważały za wspólną.“*) Punktami wyjścia będą tu wszystkie najważniejsze fakty, z którymi wiąże się historia ziem litewsko-ruskich bezpośrednio po rozbiorach, w okresie Królestwa Kongresowego (1815—30), podczas powstań narodowych i w ostatnich 50 latach niewoli.

Program klasy VII szkoły powszechnej (życie państwowe i społeczne Polski) i klasy IV gimnazjum (odzyskanie niepodległości, współczesne życie Polski i świata, obowiązki i prawa obywatelskie) obejmuje przeważnie współczesność i raczej zagadnienia statyczne niż dynamiczne; umożliwia on, znowu przede wszystkim w związku z fizjognomją etnograficzną regionu, poruszanie *najważniejszych faktów i zagadnień z życia mniejszości narodowych* w ramach Państwa Polskiego, stanu ich kultury i węzłów, łączących je z polską racją stanu. Możliwość posługiwania się znanym już młodzieży materiałem historycznym ułatwi nauczycielowi właściwe oświetlenie poszczególnych kwestyj, jak też umożliwi doprowadzenie do syntezy, zgodnej z wychowawczymi założeniami programów.

Te założenia wychowawcze, w najszerszym pojęciu, dałyby się w związku z zagadnieniami narodowościowymi ująć w następujące punkty:

1. Objektywizm w traktowaniu przeszłości narodowej mniejszości i stanu ich kultury obecnie.

2. Mniejszości narodowe mają swój pozytywny dorobek w rozwoju państwa polskiego; upadek tego państwa w XVIII r. odbił się tragicznie na losach mniejszości.

3. Odbudowa państwa polskiego stała się równocześnie

**) G. str. 8 — 9.

***) G. str. 12.

odbudową życia mniejszości narodowych, opartego na jagiellońskiej idei równości i wolności.

4. Państwo Polskie jest nie tylko prawnie, ale i historycznie macierzą mniejszości narodowych w skład niego wchodzących, i stąd silne węzły przynależności państwowej wiążące wszystkich obywateli i obowiązująca ich odpowiedzialność względem państwa, w którym winni zgodnie, bez względu na narodowość i wyznanie, współżyć i współpracować.

W przeprowadzeniu tych założeń wychowawczo-dydaktycznych niezmiernie doniosłą jest rola nauczyciela. Winien on w związku z wymaganiami programu 1. pogłębić wiedzę historyczną w partjach, odnoszących się do dziejów mniejszości narodowych w ramach państwa polskiego; 2. poznać najważniejsze źródła ustawodawcze i opracowania, dotyczące zagadnień mniejszościowych na terenie międzynarodowym i polskim;* 3. zaznajomić się z obecnym stanem kultury mniejszości narodowych i możliwościami jej rozwoju w państwie polskim, a w szczególności tych narodowości, które są reprezentowane w środowisku danej szkoły; 4. głęboko przemyśleć i planowo rozwiązać zagadnienia mniejszościowe, zachowując, przy obiektywnym traktowaniu i kierowaniu się zasadniczymi założeniami wychowawczymi programu, należyta ostrożność w sprawach, które w danym środowisku mogą mieć aktualnie charakter drażliwy; 5. ześrodkowywać zawsze, w sposób naturalny i rzeczowy, wszystkie kwestje mniejszościowe w jednym ognisku, które się nazywa — Państwo Polskie.

Krótko mówiąc, jak we wszystkich poczynaniach na gruncie szkoły, tak i w tej dziedzinie o powodzeniu sprawy rozstrzygać będzie: istotna wiedza nauczyciela, jego znajomość nie tylko litery, ale i ducha programu, dobre orjentowanie się w danym środowisku, wreszcie takt i prawdziwie obywatelskie poczucie.

(Rozdz. II „Wskazania praktyczne“ — w jednym z następnych numerów).

A. W. Tatomir.

A n k i e t a

w sprawie opracowania historii tajnego skautingu (harcerstwa) w Polsce.

W 1934 r. upływa 25 lat od chwili powstania pierwszych tajnych oddziałów harcerskich w b. Galicji, t. zw. „od-

*) Zasadnicze wiadomości podaje „Encyklopedia podręczna prawa publicznego“ w oprac. dr. Z. Cybichowskiego, znajdująca się w czytelni Centralnej Biblioteki Pedagogicznej w Brześciu n. Bug. Poza tem zob. St. Kutrzeba „Mniejszości w najnowszym prawie międzynarodowym“, Z. Urbański „Mniejszości narodowe w Polsce“, Warszawa 1932.

działów ćwiczebnych“, które odbywały ćwiczenia, jako „Drużyny młodzieży sokolej“, a następnie „Drużyny harcerskie“ przy Sokole.

Przystępując do opracowania obszernej monografji tajnego skautingu w Polsce i załączając „*Ważniejsze daty rozwoju tajnego skautingu w Polsce*“ — Wojskowe Biuro Historyczne zwraca się z gorącym apelem do wszystkich uczestników tej pracy, bez względu na zajmowane wówczas stanowisko, *opracowania relacji* w postaci wspomnień, celem ustalenia tła i okoliczności oraz samych faktów dziejowych.

Warunki pracy konspiracyjnej, szczególnie w zaborach rosyjskim i pruskim, nie sprzyjały przechowywaniu dokumentów, któremi posługiwała się praca konspiracyjna, a następnie działania wojenne na terenie całej Polski przyczyniły się do spalania lub zagubienia większości dokumentów, dlatego każdy najmniejszy dokument, przechowany z tych czasów, posiada dla odtworzenia dziejów tajnego skautingu w Polsce nadzwyczaj doniosłe znaczenie.

Dlatego *relacje osobiste*, poparte posiadaniem dokumentami (regulaminy, rozkazy, notatniki, szkice i fotografie), stają się tym głównym środkiem, przy pomocy którego Wojsk. Biuro Hist. odtworzy całokształt usiłowań młodzieży i jej udział w pracy, zmierzającej do odzyskania Niepodległości Polski.

Nadesłane relacje i dokumenty będą badane przez specjalną komisję, a redakcji monografji podjął się jeden z najstarszych kierowników tajnego skautingu *ppłk. dypl inż. Henryk Bagiński*.

Celem ułatwienia napisania osobistej relacji, nie krępując w niczem rozmiarów ani układu pracy, prosimy przede wszystkim zwrócić uwagę na następujące wytyczne:

1. Warunkiem pisania relacji jest odtworzenie zdarzeń, w których autor brał udział lub był ich świadkiem bezpośrednio, wobec tego relacja powinna zawierać same tylko fakty, z ówczesną opinią autora.

2. Relacja winna być dokładna, a daty niepewne należy podawać w przybliżeniu.

3. Relację należy pisać ze swego stanowiska w czasie wydarzeń w zakresie swoich ówczesnych czynności.

4. Autor relacji nie może się krępować tem, co już o powstaniu skautingu w Polsce napisali różni autorowie, którzy dotychczas nie dysponowali niezbędnymi materiałami.

5. Forma relacji może być dowolna, jednakże powinna zawierać następujące dane: a) nazwa tajnej org. ideowej i skautowej (np. Oddział Ćwiczebny im. . . . . w . . . . .); b) nazwiska i imiona założycieli i pierwszych uczestników; c) data i okoliczności powstania; d) program pracy i ilość uczest-

ników na wykładach, ćwiczeniach i wycieczkach; e) czy jednocześnie ćwiczone w „Druż. Młod. Sokolej” lub „Druż. Harc. im. . . .” i w jakim T=wie lub Sokole? f) kiedy zlikwidowano org. tajną? g) kto był ostatnim kmdtem O. C. i w jaki sposób org. tajna przekształciła się w jawną druż. harcerską? h) podać dokładnie patrole wraz z nazwiskami i obecnie adresami uczestników tajnej org. skautowej (o ile autor będzie mógł je zdobyć); i) jakim zmianom org. podlegała dana org. tajnego skautingu do czasu ujawnienia? k) z jakimi tajemni org. ideowymi współpracowała org. tajnego skautingu lub była od nich zależna? l) czy org. tajnego skautingu opierała się wyłącznie na własnych funduszach, jak wkładkach, przedsięb. i t. d., czy też korzystała z pomocy materialnej, a więc kiedy i czyjej? m) w jaki sposób org. tajn. skaut. oddziaływała na zewnątrz jako org. ideowa (inteligencja, robotnicy, lud wiejski, tow. jawne)? n) scharakteryzować warunki pracy jawnej po przekształceniu tajnego skaut. w danej miejscowości; o) jakie tajne org. ideowe młodzieży popierały skauting jawny w danej miejsc.? p) stosunek rodziców i szkoły do org. skaut. tajn. i jawnej; r) jakim prześladowaniem ze strony władz zaborczych podlegał skauting tajny oraz jawny? s) jakie idee w skautingu tajnym wywarły decydujący wpływ na pracę członków i jakimi argumentami posługiwał się on, ażeby zjednać członków do tajn. skaut. (np. do O. C. i t. p.)? t) czy idee głoszone były zawarte w ówczes. wydawn. młodzieży (np. Zarzewie, Wici i t. p.) lub odezwach, okóln. tajn. władz przełożonych, a więc jakich? u) w jakich oddziałach wojsk. w czasie wojny 1914—1921 brał udział relacjonista lub w jakiej pracy ideowej i kiedy? w) czy autor relacji nadal pracuje w harcerstwie i gdzie?

6. Relacje należy pisać atramentem wzgl. maszynowo, na jednej stronicy, jak do druku.

7. Odpisy dokum., załączonych do relacji, będą przesyłane autor. relacji, jako dowody złożenia tych dokum. w archiw. W. B. H. Gdy dokument posiada dla właściciela wyjątk. znaczenie, W. B. H. zadowolony się tylko dokonaniem odpisu i rzeczy za zwrot dokum. (również oryg. fotogr.).

8. Relacje prosimy pisać odręki, nie zwlekając z odpowiedzią. Prosimy wszystkich o odpowiedzi również negatywne w wypadku, gdy nie możemy liczyć na współpracę.

9. Zwierzchność obecnych drużyn harc. prosimy o podanie tej ankiety do wiadomości wszystkich harcerzy, celem uzyskania jaknajszerszej objektywn. podstawy do współpracy oraz o natychm. komunikowanie W. B. H. adresów osób, znanych z pracy w tajnym skautingu.

Szef Wojsk. Biura Hist.
(—) Stachiewicz, gen. bryg.

[Ważniejsze daty tajnego skautingu (harcerstwa) w Polsce.**A. W P. ZABORZE AUSTRJACKIM.**

1. „Oddziały Cwiczebne“ jako tajna organizacja wychowania fizycznego organizacji młodzieży niepodległościowej „Zarzewie“, powstają we Lwowie w jesieni 1909 r.

2. Komisja Wychowania Fizycznego, jako władza przełożona Oddziałów Cwiczebnych, powstaje jednocześnie przy tajnej organizacji wojskowej (Polski Związek Wojskowy, od r. 1910 organizacja Armji Polskiej).

3. Porozumienie pomiędzy Komisją Wychowania Fizycznego a Wydziałem Związkowym „Sokoła“ w jesieni 1909 r., na podstawie którego Komisja Wychowania Fizycznego skierowała młodzież Zarzewiacką na teren Sokoła, zakładając jawne „Drużyny Młodzieży Sokolej“.

4. W konferencji tej z ramienia Sokoła brali udział: s. p. Stanisław Biega i Dr. Kazimierz Wyrzykowski, zaś z organizacji Zarzewiackiej: Mieczysław Hougebauer, Henryk Bagiński i Bolesław Biskupski.

5. Na konferencji tej omówiono artykuł E. S. Naganowskiego „Bi=bi“ i „Bi=es“, drukowany w Słowie Polskiem (N. 526—528) we Lwowie 16.XI.1909 r. oraz dostarczono literaturę angielską, między innymi podręcznik Baden-Powella „Scouting for Boys“, wydanie I Londyn 1908 r.

6. Wejście Zarzewiaków do grona nauczycielskiego „Sokoła—Macierzy“, celem przygotowania terenu do powstania jawnej pracy wojskowej i skautowskiej w Sokole (Neugebauer, Bagiński, Biskupski, Krassowski).

7. Komisja Wychowania Fizycznego powierza tłumaczenie książki Baden-Powella ś. p. Andrzejowi Małkowskiemu, członkowi organizacji A. P. i Zarzewia.

8. Pierwsze wiadomości skautowe stosowane w Oddziałach Cwiczebnych na wiosnę 1910 r.

9. „Zarzewie“ było pierwszym pismem młodzieży polskiej, które propagowało ideę wychowania fizycznego przez skauting, a mianowicie w N. 2 (luty 1910 r.) Mieczysław Neugebauer (pseudonim S. Norwid) w zakończeniu artykułu „W sprawie wychowania fizycznego“ pisze: „Starsze społeczeństwo jest zaabsorbowane w szeregu prac. Rzucam tedy hasło: niech sama młodzież, bez przymusu i specjalnej zachęty skupi się koło sokolni, tworząc oddziały, cwiczebno-wycieczkowo... Ze szczupłych zaczątków możemy kiedyś dojść do takiej potęgi organizacji fizycznej młodzieży jak Skouting, który liczy około 100 członków, chłopców w wieku od 17 lat, a około 50.000 kierowników...“

W No. 5 „Zarzewia“ (Lwów, maj 1910 r.) Henryk Ba-

giński (pseudonim Józef Chłopski) w artykule „Dlaczego powinniśmy czuć nad sprawą wychowania fizycznego?“, udoświadniając konieczność ćwiczeń młodzieży w terenie, kończy swój artykuł słowami: „Szerszy ogół zaś młodzieży, zaprawiony w pochodach, wycieczkach i ćwiczeniach ogólnych, będzie odczuwał aż nadto potrzebę uzupełnienia swych wiadomości z dziedziny wojskowości. W ten sposób wzrośnie pokolenie rzeczywście niepodległościowe, gdyż z tężyzną fizyczną wzrosną i ukrzepią się aspiracje, które w odpowiednim momencie z łatwością w czyn się zamieniają... Dziś, kiedy naokół zdaje się, że wszystko pogrążyło się w martwość i apatię, wytworzenie silnego prądu wojskowego wśród społeczeństwa, wzmocniłoby je moralnie, obudziło na nowo dążenia niepodległościowe, a co za tem idzie, przygotowało kadry obywateli — żołnierzy zdolnych do broni“.

10. Komisja Wychowania Fizycznego urządziła dla Komendantów Oddziałów Cwiczebnych następujące kursa: a) kurs informacyjny na I Zjeździe młodzieży niepodległościowej Zarzewia w lutym 1910 r. we Lwowie; b) kilkudniowy skautowy kurs instruktorski we wrześniu 1919 r. we Lwowie; c) w kwietniu 1911 r. w Brzuchowicach pod Lwowem kilkudniowy kurs skautowy instruktorski, na którym wykladał ś. p. Małkowski treść książki Baden-Powella.

11. S. p. Małkowski wydaje pierwszą książkę o skautingu w kwietniu 1911 r. w Sokole, organizując przy pomocy Komendy Naczelnej org. A. P. i Komisji Wychowania Fizycznego pierwsze drużyny skautowe przy Sokole — Macierzy z tajnych Oddziałów Cwiczebnych we Lwowie.

12. Wobec zgody Sokola na wprowadzenie skautingu, Komenda Naczelna org. A. P. uważała swoje usiłowania za zrealizowane i we wrześniu 1911 r. Komisja Wychowania Fizycznego wydaje okólnik do Komendantów Oddziałów Cwiczebnych zakładania drużyn skautowych przy lokalnych gniazdach Sokola.

13. Komisja Wychowania Fizycznego w dniu 1 listopada 1911 r. wydała do Oddziałów Cwiczebnych w zaborze austriackim rozkaz następującej treści: „Powołując się na swój okólnik z września b. r., K. W. F. wydaje niniejszem rozkaz wszystkim Oddziałom Cwiczebnym pod zaborem austriackim ujawnienia swojej pracy cwiczebnej w następujący sposób: 1. K. W. F. rozwiązuje organizację konspiracyjną Oddziałów Cwiczebnych. 2. Członkowie dotychczasowych O. C. będą na nowo podzieleni na parole skautowe, liczące normalnie po 8 członków (łącznie z patrolowym i jego zastępcą)... 4. Wszyscy patrolowi zgłoszą imieniem swych patroli zamiar przystąpienia do Sokolich Drużyn Skautowych i poddadzą się pod rozkazy

Naczelnej Komendy Skautowej, nadsyłając pod adresem: „Naczelną Komendę Skautową, Lwów, ul. Zimorowicza 1. 8“ mniej więcej następujące oświadczenie: „Patrol . . . 1/w . . . 2/ poddaje się pod komendę Naczelnej Komendy Skautowej i zobowiązuje się być karnym i stosować się do przepisów organizacyjnych Sokolich Drużyn Skautowych . . .“ Rozkaz niniejszy ma być natychmiast po zorganizowaniu patrolów wykonany. Naczelnicy złożą przed instruktorem z ramienia K. W. F. z wykonania tego rozkazu ustne raporty . . .“ Za Komisję Wychowania Fizycznego (—) Szczęsny Miecz. (—) Józef Chłopski“. Podpisy te oznaczają nazwiska Neugebauera i Bagińskiego.

14. Komisja Wychowania Fizycznego wchodziła do sztabu Komendy Naczelnej org. A. P. Kierownikiem Komisji Wychowania Fizycznego od października 1909 r. do 15 października 1912 r. był Henryk Bagiński.

15. K. W. F. była w ścisłym kontakcie z org. niepodległościową Zarzewiacką na terenie akademickim z t. zw. Legją Niepodległości oraz pracowała ze Zwierchnością Naczelnej Tajnej Polskiej Szkoły Państwowej (T. P. S. P.) i poszczególne Skupienia otrzymywały polecenia obowiązkowej pracy w Skautingu. *B. W b. zaborze rosyjskim.*

16. Powstanie pierwszej org. wojskowej wśród młodzieży szkół średnich w Warszawie pod nazwą: „Organizacja Wojskowa im. Walerjana Łukasińskiego“ 10 stycznia 1910 r.

17. Przyjazd Bagińskiego ze Lwowa jako emisarjusza do organizacji w Warszawie w styczniu 1910 r. i udzielenie wytycznych.

18. Ćwiczenia tej organizacji w terenie w lasach Kabackich i Wawerskich na wiosnę 1910 r.

19. Oddziały Ćwiczebne zorganizowane przez Kazimierza Kierzkowskiego w Zagłębiu Dąbrowskim.

20. We wrześniu 1910 r. utworzenie Komendy Okręgowej w Warszawie im. W. Ł. przez ś. p. Antoniego Ostrowskiego.

21. W końcu października 1910 r. na czele poszczególnych dziesiątek stoją: Kopciński, Kościński, Moniuszko, którzy stanowili wraz z Ostrowskim Komendę.

22. 15 marca 1911 r. podział organizacji W. Ł. na Oddziały Ćwiczebne Skautowe dla młodzieży szkół średnich, oraz utworzenie oddziałów org. A. P. (Polskich Drużyn Strzeleckich) wśród młodzieży akademickiej i utworzenie komendy okręgowej org. A. P. w składzie: Ostrowski jako Kmdt. O., Zachert — zastępca, Łebkowski Maks. — komendant miejscowy, Polubiec St. — skarbnik.

23. W marcu 1911 r. ogólne ćwiczenia O. Ć. w lasach Pyrowskich.

24. We wrześniu 1911 r. zakładanie Org. O. C. wśród młodzieży szkół średnich na prowincji przez emisariuszów: Rybasiewicz Karol — Skierniewice, Częstochowa i Kalisz, Zachert Konstanty — Łódź, Zgierz, Pabjanice i Piotrków, Sikorski Jan — Lublin, Siedlce i Łowicz oraz Łomża. Jednocześnie emisariusze polityczni org. Zarzewiackiej załatwiali sprawy tajnego skautingu, a mianowicie: Świętorzecki Stefan, Laskowski Jan, Karwacki Zygmunt, Krupiński Apolinary.

25. Nominacja ś. p. Ostrowskiego w listopadzie 1911 r. na Kmdta Okręgowego w Warszawie przez K.W.F. we Lwowie.

26. Udział O. C. w żałobie narodowej (sprawa Chelmska).

27. Przemianowanie Oddziałów Ćwiczebnych na org. Polskich Wywiadowców (Tajne Drużyny Skautowe) w jesieni 1911 r. uzależnienie całkowite pracy skautowej od Komisji Wychowawania Fizycznego we Lwowie (transport bibuły i rozkazów via Kraków — Sosnowiec).

28. Udział instruktorów z b. zaboru ros. w 2-ach kursach: wojskowego we Lwowie org. A. P. i Dr. Stz. w lipcu 1912 r. oraz w sierpniu tegoż roku — w Skolem. Wzięli udział: Ostrowski, Zachert K., Łebkowski, Polubiec, Gorczyński, Borlach — Tukalski, Kalusiński T., Pomarański, oraz grupa około 30-tu nauczycieli szkół powszechnych.

29. Oficjalne przekazanie Sokołowi tajnego skautingu w Kongresówce przez org. A. P. (Bagiński, Ostrowski i Łebkowski) delegatom Komendy Naczelnej Skautowej we Lwowie (Dr. Wyrzykowski, Grodyński).

30. Utworzenie wspólnej tajnej komendy skautowej w Warszawie we wrześniu 1912 r., podległej bezpośrednio Naczelnej Komendzie Skautowej we Lwowie. Skład Komendy Skautowej w Warszawie: Łebkowski, Gorczyński, Pomarański z ramienia org. Zarzewiackiej oraz Jankowski Czesław, ks. Lutosławski, Sieciński — z ramienia Sokoła Warsz.

C. W b. zaborze pruskim.

31. Powstanie skautingu przy Sokole w Poznaniu 17 października 1912 r.

32. Utworzenie Drużyny Skautowej w Berlinie przy tamtejszym Sokole przez Konstantego Zacherta, Komendanta org. A. P. i oddziaływanie w tym kierunku na Sokola w Poznaniu w jesieni 1912 r.

33. Dalszy wpływ na tworzenie Drużyn Skautowych w b. zaborze pruskim na wiosnę 1913 r. przez emisariuszy Zarzewia z Krakowa: Zygmunta Karwackiego i Stanisława Długosza za pośrednictwem Tęwa im. Tom. Zana.

34. Utworzenie następujących Drużyn Skautowych w

Poznaniu: „Piaś” (W. Wierzejewski i C. Jindra), im. Stefana Czarnieckiego (M. Depczyński).

35. Praca delegata Sokoła Iwowskiego T. Strumilly i powstanie kółek skautowych przy Tow. Młodz. Polsko-Kat. (Klimek i Olejniczak) oraz z Sokoła (Frąckowiak i Jahns).

36. 1-go maja 1913 r. utworzenie przy Sokole w Poznaniu drużyny im. Księcia Józefa Poniatowskiego.

37. Utworzenie pod koniec 1913 r. Drużyny Skautowej im. Władysława Jagielly z oddziału partyzanckiego „Żuław” (przedtem „Czarna Ręka”).

38. W dniu 12 grudnia 1913 r. utworzenie hufca skautowego „Piaś”.

39. 28 marca 1914 r. Józef Ratajczak z kółka skautowego przy Tow. Terminatorów zakłada samodzielną drużynę im. Henryka Dąbrowskiego.

40. Za staraniem poznańskich drużyn powstają liczne drużyny skautowe na prowincji w Poznańskim i na Pomorzu oraz w dalekiej obczyźnie w Berlinie i Westfalji.

41. Udział skautów z Poznańskiego i Pomorza na kursie drużyn strzeleckich w Nowym Sączu w lipcu 1914 r.

42. Zalegalizowanie skautingu pod nazwą „Wandervogel” przez Tow. im. Tom. Zana, pod pokrywką którego kryła się robota niepodległościowa młodzieży Zarzewiackiej, wprowadzającej skauting i Drużyny Strzeleckie, które pozostały tajnymi.

43. Drużyny skautowe, założone tajnie w Poznańskim i na Pomorzu i prowadzone ideowo przez Tow. im. T. Zana, pozostawały w ścisłym kontakcie z emisariuszami politycznymi młodzieży Zarzewiackiej i wojskowymi z Drużyn Strzeleckich.

Sprawozdanie

Centralnej Biblioteki Pedagogicznej w Brześciu n.B.

za czas od dnia 19.IX. 1932 r. do dnia 22.VIII. 1933 r.

I. SPRAWOZDANIE KASOWE.

Przychód		Rozchód			
1	Saldo na dzień 1.XII.1932 r.	160,65 zł.	1	Pobory personalu	1557,84 zł.
2	Zasiłki z Ministerstwa W. R. i O.P.	1000,00 „	2	Druki, materiały kancelaryjne	276,33 „
3	Wpływy od czytelników.	1805,20 „	3	Oprawa książek	350,30 „
4	Zasiłki z Dziennika Urz. K. O.S.B. . . .	400,00 „	4	Drobne naprawy sprzętów i urządzeń	48,60 „
			5	Poczta	101,55 „
			6	Światło, żarówki	193,44 „
			7*	Książki i czasopisma	661,21 „
				Razem	3189,28 zł.
				Saldo na dzień 28.VIII.1933r.	176,58 zł.
	Razem	3365,85 zł.			

*) Oprócz sumy, wyszczególnionej w poz. 7, wydatkowano na książki i czasopisma 2.459,52 zł, z zasiłków Ministerstwa W.R. i O.P.

II. SPRAWOZDANIE Z PRACY WEWNĘTRZNEJ W CENTRALNEJ BIBLIOTECE PEDAGOGICZNEJ ZA CZAS OD 1.XII.1932 r. DO 22.VIII.1933 r.

W ciągu roku 1932/33 wykonano prace następujące:

- a) obsługiwano 316 czytelników miejscowych i 62 zamiejscowych;
- b) załatwiono 150 korespondencji, 111 korespondencji z czytelnikami, 250 ponagleń w sprawie przeterminowania — razem 555 korespondencji;
- c) oprawiono 650 tomów książek i czasopism;
- d) odebrano i skontrolowano 71 czasopism oraz 8 wydawnictw perjodycznych;
- e) wykonano drukowany katalog na 381 numerów dla czytelników zamiejscowych (od nr. 5897 do 6278);
- f) zakupiono, zainwentaryzowano i skatalogowano potrójnie 624

- tomy (od nr. 6186 do 6810);
- g) katalog działowy (klamrowy) uzupełniono nowymi 6 kłami, nałożono nowe okładki oraz zaprowadzono rozdzielniki;
- h) zapoczątkowano pisanie katalogu alfabetycznego; dotychczas skatalogowano 1048 tomów (od nr. 1 do 520 i od 6282 do 6810);
- i) w katalogu inwentarzowym zmieniono zniszczone kartki na nowe w liczbie 50 sztuk;
- k) 1. wybrano i wysłano do Biblioteki Uniwersyteckiej w Wilnie 555 tomów dzieł w jęz. rosyjskim;
2. z dawnego zbioru podręczników szkolnych oddano: kierownictwu szkoły powszechnej nr. 6 w Brześciu n.Bug. tomów 119;
3. p. Dr. M. Marczakowi, Kierownikowi Oddziału Oświaty Pozaszk. Kuratorjum O. S. Brzeskiego, na potrzeby oświaty pozaszkolnej oddano 242 tomy;
4. p. St. Bursiewiczowi, urzędnikowi Kuratorjum O. S. B., oddano na potrzeby oświaty pozaszkolnej w Brześciu n. Bug. 13 tomów; — razem tomów 929.
- Przyjęto 8 wycieczek miejscowej dziatwy szkolnej: 5 ze szkół powszechnych i 3 z gimnazjów, w łącznej liczbie około 300 osób.

III. ZESTAWIENIE LICZBOWE DZIEŁ CENTRALNEJ BIBLIOTEKI PEDAGOG. NA DZIEŃ 22.VIII.1932

Stan z dnia 31.VIII.1932 r.	Zakupiono w r. szk. 1932/33.	Stan na dzień 22.VIII.1933 r.
6185	625	6810

IV. ZESTAWIENIE PRZECZYTANYCH KSIĄŻEK PRZEZ MIEJSCOWYCH CZYTELNIKÓW ZA CZAS OD 19.IX.1932 r. do 22.VIII.1932 r.

	Wrze- sień	Paź- dzier- nię	Listo- pad	Gru- dzień	Sty- czeń	Luty	Marzec	Kwie- cień	Maj	Czer- wiec	Lipiec	Sier- pień	Ogó- łem
Ilość	567	454	472	444	684	569	798	653	712	477	351	153	6334

Brześć n.Bugiem, dnia 11 września 1933 r.

Prezes Centralnej Biblioteki Pedagogicznej
(—) J. Lubojacki.

Poleski Związek Teatrów i Chórów Ludowych w Brześciu n.B.

Sprawozdanie

z działalności za czas od dnia 12. X. 1930 r. do 31. VI. 1933 r.
i program pracy na rok szkolny 1933/34.

W S T Ę P.

Polesie przedstawia teren najbardziej zaniedbany pod względem gospodarczym i oświatowym. Złożyły się na to warunki geograficzne i długie lata niewoli. Równocześnie jednak toż Polesie przedstawia najbardziej podatny grunt do polskiej ekspansji kulturalnej. Podatność ta i potrzeba ekspansji uwydatni się tembardziej, jeżeli się zważy, że wpływy kultury polskiej przetrwały tu, wśród ludu poleskiego, wiekowy zgorą reżim rasyfikatorski.

Jednym z najważniejszych czynników pracy pionierskiej jest chór i teatr, gdyż odpowiada on najbardziej tendencjom Poleszuków. Idąc w myśl tych założeń, inteligencja polska pozycynająca na tym terenie utworzyła Poleski Związek Teatrów i Chórów Ludowych, mający w pierwszym rzędzie na celu podniesienie kulturalne wsi i miast przez osiągnięcie pełni rozwojowej jednostki ludzkiej oraz wyzyskanie wszystkich jej możliwości twórczych dla wzbogacenia życia i dorobku kulturalnego zbiorowości.

Cel ten, w szerszym ujęciu i właściwem wykonaniu, osiąga jeszcze inne, zupełnie wyraźne wartości, jak wyrobienie społeczno-państwowe, przez przygotowanie jednostki do życia w zbiorowości i dla zbiorowości, a szczególnie dla najważniejszej instytucji życia zbiorowego, t. j. dla Państwa.

Drugą wartością pracy teatralno-chóralnej jest wpływ wychowawczy, ponieważ przez wspólną, godziwą rozrywkę, jaką jest właściwie potraktowana praca teatralna, przez życie się towarzyskie zespołu, wytwarza się etyka zespołu, będąca skutecznym przeciwdziałaniem rozrywkom demoralizującym, jak pijaństwo, karty i t. d.

Zorganizowanie Związku. Wizytator ministerjalny p. Jędrzej Cierniak, podczas pobytu w Brześciu n.B. z okazji wyśawienia przez P. K. N. rewji p. t. „Piękna nasza Polska cała“, poddał myśl utworzenia P. Z. T. i C. L. Myśl ta znalazła silny oddźwięk u miejscowych społeczników, doceniających znaczenie społeczno-oświatowe tego rodzaju placówki. Opracowano statut Związku, który został zatwierdzony przez Urząd Wojew. w dniu 23.VII.1930 r. Członkowie założyciele w osobach p. p. J. Cierniaka, D-ra M. Marczaka, F. Peszka, I. Sieniawskiego, B. Kubskiego i B. Szperlinga rozpoczęli intensywną działalność w kierunku rozbudowy Związku. W niespełna dwa miesiące po za-

rejestrowaniu Związku, bo 12.X.1930 r., odbył się Wzany Zjazd Organizacyjny w Brześciu n.B., przy udziale przedstawicieli Min. W. R. i O. P. p. wizytatora min. J. Cierniaka, który w imieniu Min. W. R. i O. P. powitał Zjazd i zapewnił życzliwe poparcie i opiekę Min. W. R. i O. P., radcy min. p. T. Mayznera, przedstawiciela Kuratorjum O. S. B. dra Marczaka, Kierownika Ośw. Pozaszkolnej, oraz przedstawicieli organizacji Społeczno-Oświatowych, jak: Z. T. i Ch. L. we Lwowie, P. Z. M. W., Z. H. P., Z. S. i in.

Po referatach wizytatora min. J. Cierniaka „O teatrach ludowych i radcy min. T. Mayznera „O chórach ludowych“, przystąpiono do wyboru Zarządu i Komisji Rewizyjnej P. Z. T. i Ch. L.

Zarząd Związku, wybrany na Zjeździe Organizacyjnym w osobach: p. p. Peszka Ferdynanda jako prezesa, Łukaszewiczowej Weroniki, Grochowskiego Kazimierza, jako wiceprezesa, Sieniawskiego Ignacego jako sekretarza, Daaba Zygmunta jako skarbnika, Łasisza Władysława, Zawadzkiego Stanisława, Chęłchowskiego Tadeusza, dr. Marczaka Michała, Korcza Jana, Brydakówny Bronisławy urządzuje do obecnej chwili w tym samym składzie.

Do Komisji Rewizyjnej powołano: dr. Łukaszewicza Edwarda, Bronisława Gołackigo i Marczuka Adama.

Stan organizacyjny. Sfera działania Związku obejmuje woj. Poleskie, liczące 9 powiatów według następującego zestawienia:

Powiat	Członków	Zespołów
1. brzeski	141	31
2. kobryński	12	6
3. kam. koszyrski	5	—
4. prużański	11	1
5. łuniniecki	5	1
6. drohicki	2	4
7. stoliński	7	—
8. kosowski	1	—
9. piński	—	—
Razem	184	43

Biuro. W biurze zatrudniano jednego pracownika płatnego. Stan korespondencyjny wchodzący 177, wychodzący 691, porad ustnych 600.

Prace artystyczne. Ze względu na trudności finansowe i brak pomocy instruktorskiej, Związek nie mógł rozwinąć szerszej działalności w terenie. Związek utrzymywał w roku 1931 instruktora teatralnego, który udzielił 716 porad ustnych i 423 piśmiennych i instruktora chóralnego, który udzielił 546 porad ustnych i 103 porad piśmiennych.

Instruktorzy odbyli 29 wyjazdów na teren. Niestety, w 1932 i 1933 roku minimalne subydja państwowe przy zupełnym braku samorządowych nie pozwoliły kontynuować pracy instruktorskiej, która na Polesiu jest niezbędna, ze względu na trudności językowe, lokalne i inne, a wynikające z niskiej kultury tutejszego włościanstwa.

Dział biblioteczno-księgarski. Biblioteka liczy 566 tomów w dziale repertuarowym. W dziale księgarskim zakupiono 965 egzemplarzy sztuk teatralnych, z czego sprzedano 632 egz.

Szatnia. Posiada 203 sztuki kostjumów. Kostjumy wy pożyczono 486 razy, 912 kompletów, będących w użyciu 372 dni. Ubóstwo szatni bardzo niekorzystnie wpływa na teren, który często nie może być należycie obsłużony.

Wydawnictwa. Związek prenumeruje dla swych członków miesięcznik „Teatr ludowy” w ilości 100 egzemplarzy. Własnego wydawnictwa Związek nie posiada.

Jeszcze jedna możliwość kontaktu z terenem jest niewykorzystana.

Sprawy finansowe: Zestawienie przychodów i rozchodów Związku doskonale charakteryzuje bezsilność finansową.

Z E S T A W I E N I E

przychodów i rozchodów Poleskiego Związku Teatrów i Chórów Ludowych w Brześciu n/B., za czas od 1 października 1930 r. do 31 grudnia 1930 r.

PRZYCHODY.

ROZCHODY.

	T r e ś c	Kwota			T r e ś c	Kwota	
		Zł.	gr.			Zł.	gr.
1	R-ek wpisowego	66	—	1	R-ek materiałów		
2	„ skład k	106	—		piśmiennych		
3	„ kolportarzu	43	50		i druków	69	24
4	„ przyborów			2	„ inwentarza	36	—
	do charakt.	2	—	3	„ przyb. do		
5	„ subwencji				charakt.	52	80
	M. W. R. i			4	„ kolportarzu	244	70
	O. P.	2000	—	5	„ różn. wydat.	38	75
6	„ dłużników i			6	„ opłat poczt.	16	35
	wierzycieli	1000	—	7	„ sum prze-		
7	„ sum prze-				chodnich	26	60
	chodnich	26	60	8	„ dłużn. wierz.	1600	—
				9	„ koszt. podr.	44	50
				10	„ szatni	15	50
						2144	44
					Saldo . . .	1099	66
	Razem . . .	3244	10		Razem . . .	3244	10

Z E S T A W I E N I E

przychodów i rozchodów P. Z. T. i Ch. L. w Brześciu n.B
za czas od 1-go stycznia 1931 r. do dnia 31 grudnia 1931 r.

PRZYCHODY.

ROZCHODY.

T r e ś c		Kwota		T r e ś c		Kwota	
		Zł.	gr			Zł.	gr
1	Saldo z r. 1930	1099	66	1	R-k kolportarzu .	744	55
2	R-k kolportarzu .	635	30	2	„ składek czł.	100	—
3	„ wpisowego .	47	—	3	„ szatni .	1098	25
4	„ skład. członk.	150	80	4	„ dłużn. wierz.	100	—
5	„ szatni .	329	06	5	„ przybory do charakt.	114	50
6	„ dłużników i wierzycieli .	100	—	6	„ opłat poczt. i teleg.	30	12
7	„ przyb. do charakteryzacji .	13	50	7	„ materiałów piśmiennych i druk.	124	14
8	„ subwencji M. W.R. i O.P.	2009	—	8	„ inwentarza .	1017	—
9	„ subwencji z Sejmiku Brzeskiego .	250	—	9	„ różn. wydat.	16	41
				10	„ opłat instruk.	460	—
				11	„ wydat. służb. instr.	93	40
						3898	37
					Saldo . .	744	95
	Razem . .	4643	32		Razem . .	4643	32

Z E S T A W I E N I E

przychodów i rozchodów Poleskiego Związku Teatrów i Chórów Ludowych w Brześciu n/B. za czas od 1 stycznia 1932 do 31 grudnia 1932 roku.

PRZYCHODY			ROZCHODY		
Treść	Kwota		Treść	Kwota	
	zł.	gr		zł.	gr
1. Saldo na dzień 1.1. 1932 roku . . .	744	95	1. Kolportarz dział księgarski . . .	914	31
2. Kolp. i dział księg.	407	75	2. Szatnia . . .	333	15
3. Szatnia . . .	325	80	3. Opłaty pocztowe	36	93
4. Składeki członk. . .	46	80	4. Składki . . .	100	—
5. Wpisowe . . .	7	—	5. Uposażenie instr.	280	—
6. Dłużnicy . . .	600	—	6. Materiały piśm. i druki . . .	62	75
7. Zapomogi Kuratorjum . . .	600	—	7. Przybory do charakteryzacji . . .	15	50
			8. Lokal . . .	103	50
			9. Inwentarz . . .	96	—
			Razem . . .	1946	14
			Saldo . . .	790	16
	2732	30	Razem . . .	2732	30

Podziękowanie. Prezydjum Związku składa serdeczne podziękowania za okazaną pomoc finansową, organizacyjną i moralną przedewszystkiem Ministerstwu W. R. i O. P., Kuratorjum O. S. B. i Instytutowi Teatrów Ludowych, jak również Wydziałowi Pow. Sejm. Brzesk. oraz Z. N. P., Z. Mł. W. i wszystkim innym Instytucjom i osobom prywatnym, którzy pomagali i pomagają P. Z. T. i Ch. L. w wykonywaniu podjętych zadań.

Program pracy na rok szk. 1933/34.

Rezultatem 13-dniowego kursu teatralno-chóralnego w Brześciu n.B. i II-jej ogólnokrajowej konferencji w sprawie teatrów ludowych w Warszawie jest pewien zwrot w kierunku głębszego ujmowania zagadnień i celów teatru ludowego w Polsce, zwłaszcza na Polesiu. Znaleźli się ludzie dobrej woli, którzy zaofiarowali i podporządkowali swoją pracę Związkowi.

Przystąpiono do zorganizowania:

1. Poradni teatralno-chóralno-muzycznej P. Z. T. i Ch. L., mającej na celu:

1. Udzielanie porad z zakresu teatr.-chór.-muz. członkom i zespołom Z. T. i Ch. L.
2. Zbieranie i teatralizację materiałów, dotyczących zwyczajów, obrzędów, sztuki ludowej i pieśniarstwa ludowego-regionalnego.
3. Propagowanie Teatru i Chóru Ludowego przez prasę, kursy, konferencje, odczyty, przez jednanie członków fiz. i prawnych P. Z. T. i Ch. L.
4. Tworzenie własnych wydawnictw. Projektowane są wkładki do miesięcznika „Teatru Ludowego” celem łatwiejszego kontaktu z terenem i wydawnictwa repertuarowe regionalne, wydawane w porozumieniu z Instytutem T. L.

Uwaga: poradnia czynna w środy i soboty od godz. 17 do 19 w lokalu Związku.

II. Zespołu Reprezentacyjnego P. Z. T. i Ch. L., składającego się z zespołu muz., mającego na celu:

1. obsłużenie Brześcia i miast poleskich, w sensie propagandowo-artystycznym.
2. badanie pod względem scenicznym utworów, nadsyłanych z terenu, a opracowanych przez poradnię.
3. przedstawicielstwo artystyczne Polesia na zjazdach międzykrajowych z uwzględnieniem, wzięciem wliczeniem zespołów z terenu.

Uwaga: zorganizowano w dniu 1.X.33 r.

III. Kursu teatralnego w Brześciu n.B., mającego na celu:

1. Wyszkolenie instruktorów-reżyserów dla zespołów teatralno-chóralno-muzycznych, ze szczególnem uwzględnieniem zespołów żołnierskich i robotniczych oraz pogłębienie, względnie zapoznanie z celami i zadaniami P. Z. T. i Ch. L.
2. Wyszkolenie kierowników-reżyserów dla zespołów teatralno-muzycznych szkolnych.

IV. Pow. Zw. T. i Ch. L. w celu łatwiejszego kontaktu z terenem i łatwiejszej administracji.

V. Zespołów międzyszkolnych na terenie miast powiato-

wych Polesia w ramach ideologii T. i Ch. L. z uwzględnieniem programu szkolnego i sztuk teatralnych o wartościach literacko-artystycznych, polecanych przez władze szkolne.

Apel. Reasumując powyższe, tak pod względem pracy już włożonej, jak i zamierzonej, jak również wskazania natury państwowo-społeczno-kulturalnej, które są nakazem kontynuowania i pogłębiania rozpoczętej pracy w zrozumieniu jej idei w szczególnem odniesieniu do rubieży Rzeczypospolitej Polskiej, Poleski Związek Teatrów i Chórów Ludowych zwraca się z gorącym apelem do władz Państwowych, Samorządowych i Organ. Społ.-Ośw., jak również do osób prywatnych, a w szczególności do Nauczycielstwa Polskiego, jako do najbardziej powołanych do wykonywania tej idei, aby poparli P. Z. T. i Ch. L. w jego poczynaniach przez pomoc materialną i moralną.

Poleski Zw. T. i Ch. L. nie wątpi, że wymienione cele i zadania znajdują właściwe zrozumienie u tych wszystkich, którym zależy na tem, aby człowiek, jako jednostka zbiorowości, t. j. Państwa, posiadał jaknajwiększe wartości społeczne, kulturalne i wychowawcze.

Zapisy na członków prawnych (zespoły teatr., chór. i muzyczne) 4 zł. rocznie, na członków fizycznych 2 zł. rocznie, na członków wspierających co najmniej 10 zł. rocznie (prócz tego 1 zł. wpisowego w każdym wypadku). Wszelkie ofiary pieniężne oraz zamówienia na prenumeratę miesięcznika „Teatr Ludowy“ (prenumerata roczna 4 zł.) przyjmuje biuro Poleskiego Związku Teatrów i Chórów Ludowych w Brześciu n.B., ul. Steckiewicza 40/1 p. codziennie od godz. 10 do 12 i od godz. 17 do 19, w święta od godz. 11 do godz. 13. Konto czekowe P. K. O. 68355 P. Z. T. i Ch. L.

Z WYDAWNICTW.

Wydana w 1933 r. nakł. Nauk. T=wa Pedagog. (skład Książnica=Atlas) zbiorowa praca *Prof. Szumana, Dr. Pietra i Ks. Weryńskiego „Psychologia światopoglądu młodzieży“* jest dalszym ciągiem badań nad psychologią młodzieży polskiej w okresie dojrzewania. Oparta jest na analizie szeregu dzienników.

Prof. Szuman opracował „Psychologię młodzieńczego idealizmu“. Po charakterystyce *pierwszego dzieciństwa (2—7 lat)* z egocentrycznym i magicznym światopoglądem, oraz *drugiego dzieciństwa (8—14 lat)*, które jest okresem realizmu, zwróceniem uwagi na świat zewnętrzny, autor wnikliwie charakteryzuje *wiek młodzieńczy*, okres idealizmu, formowania się osobowości,

światopoglądu dualistycznego (świat = ja). Rozróżnia trzy fazy idealizmu: a) okres fermentacji wstępnej, wywołanej procesami fizjologicznymi, b) fazę zaburzeń, konfliktów i rozczarowań, c) uspokojenie, harmonję, idealizm pozytywny.

Dłuższe rozważania poświęcone są *idealizmowi erotycznemu*.

Dr. Pieter opracował „*Psychologję filozoficznego światopoglądu młodzieży*“, odpowiadając na podstawie zebranych materiałów na pytanie: „Nad czym młodzież filozofuje?“ Węć: Bóg — nieśmiertelność duszy — życie pozagrobowe — wiara a wiedza — czemu inne religje — panteizm — poco życie — czemu zło — czemu śmierć — skąd świat — nieskończoność czasu i przestrzeni — i t. p.

Ks. Weryński ujął palący „*Problem religijny w światopoglądzie i przeżyciach młodzieży*“.

Zebrany materiał, choć jednostronny, bo oparty na dzienniczkach, jest niesłychanie interesujący. Praca powinna dać nauczycielstwu impuls do badania młodzieży we własnych zakładach dla zdobycia realnych podstaw przy organizowaniu wychowania w najtrudniejszym okresie przełomowym młodzieży, w okresie dojrzewania.

Całości światopoglądowej dzieło nie wyczerpuje. Celem jej zilustrowania, potrzebne byłoby jeszcze ujęcie zapatrywań społecznych, partyjnych i politycznych młodzieży. W tym kierunku jednak brak dostatecznych materiałów. L.

Stefan Rudniański. *Technologia pracy umysłowej*. Warszawa, 1933. Nakł. Naszej Księgarni.

Niezmiernie skomplikowane zagadnienie organizacji pracy umysłowej, o które nauczycielstwo w swej codziennej pracy szkolnej stale się potyka, ujął Rudniański w systematyczną całość, opierając się na wynikach badań naukowych. Wprowadzając mechanistyczne stanowisko autora utrudnia mu zwłaszcza w partjach o możliwościach kierowania własnymi procesami twórczymi rozgryzienia zagadnienia irracjonalizmu tych procesów, zmusza go do chwytania się podświadomości, jednak to nie przesądza wartości książki jako skarbnicy, z której każdy nauczyciel pełnymi garściami może czerpać wskazówki.

Autor omawia przede wszystkim pracę jednostkową. Są także partje o organizacji pracy zbiorowej, lecz zespół traktuje się raczej pod kątem widzenia korzyści dla jednostki. Zwracając uwagę na organizację pracy jednostki, zastanawia się nad

- 1) samoorganizacją higieniczną, i
- 2) samoorganizacją techniczną.

Przez 1) rozumie kierowanie sprawnością własnego orga-

nizmu, omawia więc higienę systemu nerwowego, mówi o odżywianiu, sprawności fizycznej, zmęczeniu, wypoczynku, organizacji czasu. Nauczyciel może łatwo na podstawie tych rozważań, uzupełniając je uwagami innych autorów*), ułożyć racjonalny plan działania w różnych dziedzinach życia szkolnego i regulować je.

Przez 2) rozumie autor możliwość kierowania własnymi procesami twórczymi przez odpowiedni rozkład w czasie rodzaju pracy, w zależności od zdolności do wysiłku w różnych momentach, od nastrojów i in.

I.

Stanisław Rychliński, *Badanie środowiska społecznego*. Warszawa, 1932. Nakł. Instytutu Gospodarstwa Społecznego — Warszawa, ul. Czerwonego Krzyża, 20.

W związku z koniecznością oparcia pracy wychowawczej na znajomości środowiska, nauczyciel powinien zorientować się, co trzeba rozumieć przez środowisko, oraz poznać zasady badania tegoż. Prace w tym kierunku u nas dopiero są zapoczątkowane, gdy w innych państwach, a zwłaszcza w Ameryce północnej, są daleko posunięte i literatura jest bardzo bogata.

Wydana w ub. roku książka Rychlińskiego dobrze orientuje czytelnika w zagadnieniu. Przez *środowisko* rozumie autor całokształt czynników i procesów, które przebiegają dokoła istoty żywej, przebywającej trwale w owym otoczeniu, i wpływają na przebiegi życiowe jednostki; składnikami są czynniki geofizyczne, więc klimat, gleba i t. d., oraz antropologiczno-społeczne. Zaś przez *środowisko społeczne* rozumie wszystkie czynniki rzeczowe i ludzkie, powstałe wskutek współzycia grupowego istot ludzkich, a przez to wpływające na wzajemne ustosunkowanie się jednostek i grup społecznych.

Przy badaniu trzeba uwzględnić następujące zasady:

- 1) poznawanie odbywa się przez bezpośrednią styczność z rzeczywistością,
- 2) rozwiązań nie wolno zakładać z góry,
- 3) trzeba mieć przygotowanie teoretyczne, aby z poza powodzi faktów móc dojrzeć istotę przebiegających procesów,
- 4) należy ujmować całokształt badanych procesów,
- 5) nie wystarczy notowanie zjawisk zewnętrznych, lecz musi się wnikać w głąb procesów psych., właściwych środowisku.

*) Np. 3. Dąbrowski „Punktowanie jako metoda badania zmęczenia umysłowego“ stwierdza w odniesieniu do zmęczenia podczas poszczeg. godzin zajęć, że najbardziej męczącą jest godzina 3, potem 2, 1, 5, 4. Z dni najcięższą jest środa, potem czwartek, piątek i t. d. Niedziele mają mały wpływ rekreacyjny. Ustalenia te i podobne mają decydujące znaczenie przy układaniu planu godzin szkolnych.

Badania środowiska mogą obejmować albo pewne zagadnienia na określonym obszarze (np. miasto) celem osiągnięcia wskazówek co do przeprowadzenia programu reform (działalność instytucyj kulturalnych, oświatowych, filantropijnych, rozbudowy miast i t. p. (Survey), albo też mogą być wyczerpującymi monografjami poszczególnych jednostek, grup, sytuacji społecznych celem pogłębienia znajomości środowiska (case studies). W tym ostatnim kierunku pracuje u nas prof. Myślakowski.

L.

„DZIESIĘCIORO O POMORZU“.

Nakładem Instytutu Bałtyckiego w Toruniu, ul. Żegarska nr. 1, ukazała się broszurka p. t. „Dziesięcioro o Pomorzu“.

Treść książeczki omawia następujące tematy: 1. Pojęcie geograficzne, 2. Tytuł prawny, 3. Przeszłość, 4. Stosunki narodowościowe, 5. Kaszubi, 6. Znaczenie gospodarcze Pomorza, 7. Tranzyt przez Pomorze, 8. Prusy Wschodnie — kolonią niemiecką, 9. Pomorze nie jest „korytarzem“, 10. łączność Pomorza z Polską — gwarancją pokoju. Tematy są objaśnione mapkami i wykresami. Cena broszurki 50 gr., przy zamówieniu 100 egzemplarzy 25% rabatu. Celem broszurki jest przedstawienie systemu ścisłej argumentacji w sprawie przynależności Pomorza do Polski w sposób najbardziej przejrzysty i zwarty. Pożądanym jest, aby z treścią broszurki zaznajomiła się dobrze młodzież szkolna.

Zamawiać można na czeku P. K. O. nr. 170155, właściciel konta Instytut Bałtycki—Toruń.

„SZKOŁA JUNAKA“.

Państwowy Urząd Wychowania Fizycznego i Przystosowania Wojskowego opracował podręcznik „Szkoła Junaka“, obrazujący całokształt zagadnień przystosowania wojskowego i wychowania fizycznego.

Ze względu na doniosłość przygotowania całego społeczeństwa, a w pierwszym rzędzie młodzieży, do obrony kraju, zaleca się spopularyzowanie „Szkoły Junaka“ wśród młodzieży przez nabywanie jej do bibliotek szkolnych.

ZESZYT VII WYD. „ŚWIAT I ŻYCIE“.

Ukazał się już zeszyt VII wyd. „Świat i Życie“ (nakł. Książnicy-Atlas) i zawiera następujące artykuły wybitnych specjalistów polskich: „Bolszewizm“ (profesor Zygmunt Łempicki), „Bonza“ (dr. Jan Jaworski), „Botanika“ (prof. dr. B. Hryniewiecki), „Ból“ (dr. Piotr Słonimski), „Brazylja“ (dr. T. Jaczewski), „Braminizm“ (prof. dr. St. Schayer), „Broń w dawnej Polsce“ (mjr. A. Hniłko), „Budda i buddyzm“ (prof. dr. St. Schayer), „Budżety“

dr. T. Grodyński, „Burżuazja“ (dr. Aleksander Hertz), „Cechowa sztuka“ (dr. J. Starzyński), „Cechy“ (dr. M. Hartleb), „Celowość“ (prof. dr. K. Ajdukiewicz), „Cena“ (dr. T. Sławiński), „Celtowie“ (dr. J. Reinhold), „Cement“ (St. Kamiński) i „Cesarowie“ (J. Parandowski).

Zeszyt zdobią bardzo liczne i bardzo piękne ilustracje.

„*CZASOPISMO GEOGRAFICZNE*“.

Od roku 1923 wychodzi w Poznaniu „*Czasopismo Geograficzne*“ jako organ Zrzeszenia Polskich Nauczycieli Geografji. Jest to jedyne pismo, poświęcone sprawom nauczania geografji w Polsce, a uwzględniające również naukowe zainteresowania nauczycieli geografji. *Czasopismo* podaje cenne wiadomości z zakresu badań i odkryć geograficznych, geografji gospodarczej, statystyki Polski i innych krajów, oświecła nowe poglądy i teorie.

Ze względu na dużą wartość artykułów i rozpraw o charakterze dydaktycznym, które mogą oddać wielką usługę nauczycielom geografji w ich pracy szkolnej, zachęca się gorąco Dyrekcje i Kierowników szkół wszelkich kategorii do prenumerowania „*Czasopisma Geograficznego*“.

Adres Redakcji i Administracji: Brześć n.B. —

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Brzeskiego.

Materiały do części nieurzędowej nadsyłać należy pod adresem Centr. Biblioteki Pedagogicznej w Brześciu n.B., ul. Dąbrowskiego, 8.

Cena prenumeraty rocznej Dziennika Urzędowego 6 zł.

Cena pojedynczego numeru 60 groszy.

Ogłoszenie na okładce: cała strona 100 zł., pół strony 60 zł.,

$\frac{1}{4}$ strony 30 złotych.

Ogłoszeń w tekście nie umieszczamy.

Konto P. K. O. Nr. 30527.

Odbito w Drukarni Literackiej w Brześciu n.B.
z polecenia Kuratora Okręgu Szkolnego Brzeskiego.